

Programmabegroting 2018

GROENSTE GEMEENTE VAN EUROPA!

Inhoudsopgave

	blz.
Inhoudsopgave	2
Kerngegevens	4
1. Inleiding	5
1.1 Algemeen	5
1.2 Leeswijzer	9
1.3 Samenvatting totaalbeeld begroting 2018 en financieel meerjaren- perspectief 2019-2021	11
2. Begroting 2018 per programma	13
Programma 1 Veiligheid	15
Programma 2 Woonklimaat en leefklimaat	19
Programma 3 Gezondheid en zorg	25
Programma 4 Welzijn en onderwijs	29
Programma 5 Economie en werkgelegenheid	33
Programma 6 Directe dienstverlening	39
Programma 7 Relatie tussen burgers en bestuur	43
Programma 8 Financiën en bedrijfsvoering	45
Recapitulatie	48
Programmaplan begroting 2018	49
3. Algemene financiële beschouwingen	51
(Uiteenzetting van de financiële positie)	
3.1 Samenvatting totaalbeeld begroting 2018 en financieel meerjaren- perspectief 2019-2021	53
3.2 Nadere toelichting op het financieel meerjarenperspectief 2018-2021	53
3.2.1 Algemeen	53
3.2.2 Samenvattende analyse begroting 2018 en financieel meerjaren- perspectief 2019-2021	54
3.2.3 Analyse begroting 2018 ten opzichte van de Kadernota 2018	55
3.3 Nadere toelichting op het dekkingsplan tekorten 2018-2021	55
3.3.1 Algemeen	55
3.3.2 Toelichting op de voorgestelde maatregelen dekkingsplan	55

4.	Paragrafen	59
4.1	Algemeen	61
4.2.1	Lokale heffingen	63
4.2.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	79
4.2.3	Onderhoud kapitaalgoederen	91
4.2.4	Financiering	95
4.2.5	Bedrijfsvoering	101
4.2.6	Verbonden partijen	107
4.2.7	Grondbeleid	121
4.2.8	Bezuinigingen	127
4.2.9	Uitkering uit het Gemeentefonds	129

Bijlagen	133
-----------------	------------

Bijlage 1	Overzicht financiële beleidsuitgangspunten begroting 2018 en meerjarenramingen 2019-2021	B1
Bijlage 2	Globale analyse verschillen begroting 2018 t.o.v. Kadernota 2018	B5
Bijlage 3	Analyse meerjarenramingen 2019 t/m 2021 ongewijzigd beleid	B7
Bijlage 4	Gecomprimeerd overzicht reserves en voorzieningen per 1 januari 2018	B9
Bijlage 5	Investerings- en financieringsstaat 2018 (verkorte geprognosticeerde balans)	B11
Bijlage 6	Overzicht kapitaallasten 2018	B13
Bijlage 7	Overzicht omslagrente 2018	B15
Bijlage 8	Overzicht personele sterkte en personeelslasten 2018	B17
Bijlage 9	Subsidies 2018	B19
Bijlage 10	Berekening EMU-saldo 2017 t/m 2019	B23
Bijlage 11	Bezuinigingstaakstellingen 2018 t/m 2021	B25
Bijlage 12	Incidentele baten en lasten 2018 t/m 2021	B27
Bijlage 13	Overzicht taakvelden 2018	B29
	Lijst met afkortingen	B31

Kerngegevens (geschatte gegevens per 1 januari)

	Begroting 2017	Begroting 2018
A. Sociale structuur		
Aantal inwoners	21.979	21.962 ¹
opbouw: < 20 jaar	4.911	4.829
> 64 jaar	4.612	4.761
 Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	 224	 236
(Wwb/Participatiewet, loaw, loaz, Bbz, cfm raming Werkbedrijf Atlant De Peel/Senzer)		
Aantal tewerkgestelden in sociale werkgemeenschappen	104	85
(cfm raming Werkbedrijf Atlant De Peel/Senzer)		
Aantal bedrijfsvestigingen	2.176	2.226
(cfm raming Algemene Uitkering gemeentefonds)		
 B. Fysieke structuur		
Oppervlakte gemeente: - land (ha)	5.535	5.535
- binnenwater (ha)	81	81
Aantal woonruimten	9.277	9.366
Lengte van de wegen (km)	335	335
opbouw: - klinkerwegen	82	82
- gesloten wegdek	123	123
- onverharde wegen	130	130
Lengte van de fietspaden (km)	40	40
Oppervlakte openbaar groen (ha)	80	80
Aantal aansluitingen Diftar huisvuil	9.277	9.341
Aantal aansluitingen riolering (incl.bedrijven)	10.010	10.110
 C. Financiële structuur (bedrag in € per inwoner)		
Gewone lasten	1.855	1.943
 Opbrengst OZB	 169	 182
Uitkering gemeentefonds	726	785
Uitkering deelfonds sociaal domein	439	431
Vaste schuld	1.186	1.241
Algemene reserves	495	497
Bestemmingsreserves	1.354	1.392
 D. Bestuur en personeel (aantal fte)		
Gemeenteraad	19	19
Burgemeester	1	1
Wethouders	3,0	3,0
Algemene Dienst formatief	107,54	99,10

¹ In de Kadernota 2018 is als uitgangspunt opgenomen een ontwikkeling van het inwonersaantal van +20. Inmiddels is het inwonersaantal in werkelijkheid de 22.000 ruim gepasseerd.

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Inleiding

Bijgaand bieden wij u de Programmabegroting 2018 ter vaststelling aan. Deze programmabegroting is de vierde en tevens laatste begroting in deze raadsperiode. De indeling van de begroting is gebaseerd op de bestaande 8 programma's:

1. Veiligheid;
2. Woonklimaat en leefklimaat;
3. Gezondheid en zorg;
4. Welzijn en onderwijs;
5. Economie en werkgelegenheid;
6. Directe dienstverlening;
7. Relatie tussen burgers en bestuur;
8. Financiën en bedrijfsvoering.

Bij de vaststelling van de Kadernota 2018 zijn ook de maatschappelijke effecten c.q. de ambities voor 2018 en volgende jaren bepaald en de ambities zijn verder uitgewerkt in deze Programmabegroting. Verder is opgenomen wat we in 2018 gaan doen om deze te kunnen verwezenlijken en worden verder de bijstellingen en maatregelen vertaald, zoals benoemd in de Kadernota 2018. Ook zijn de (financiële) uitgangspunten, zoals die bij de Kadernota zijn vastgesteld, meegenomen bij de samenstelling van deze Programmabegroting. De financiële gevolgen uit de meicirculaire 2017 zijn in de basis verwerkt; aanvullend zijn de budgettaire gevolgen van de septembercirculaire 2017 verwerkt in het dekkingsplan.

Van meerjarenperspectief Kadernota 2018 naar meerjarenperspectief Primitieve Begroting 2018

In onderstaand overzicht zijn kort de financiële consequenties uit de Kadernota 2018 herhaald, en vervolgens de financiële vertaling naar de primitieve begroting alsmede de effecten van de septembercirculaire 2018 toegelicht. Vervolgens komt het meerjarenperspectief uit voorliggende begroting naar voren.

Geactualiseerd meerjarenperspectief: van Kadernota 2018 naar Primitieve begroting 2018

	2018	2019	2020	2021
Begrotingsbeeld als startpunt Kadernota	-117	131	412	271
Actualisatie Ontwikkelagenda	297	306	271	186
Onontkoombaar, bestaand beleid	-439	-425	-463	-499
Maatschappelijk wenselijk	-313	-238	-218	-198
Dekkingsvoorstellen	279	279	279	346
Subtotaal voorstellen uit de Kadernota	-176	-78	-131	-165
Meerjarenperspectief Kadernota	-293	53	281	106
Vertaling financiële uitgangspunten kadernota naar primitieve begroting	60	63	43	75
Effect septembercirculaire 2017	38	-12	-60	-98
Meerjarenperspectief van deze begroting 2018	-195	104	264	83

(bedragen x € 1.000,-; + =voordelig effect / - = nadelig effect)

In het cijfermatige overzicht komt naar dat de voorliggende begroting eenmalig in 2018 een nadelig saldo heeft van € 195.000,- inclusief de resultaten van de septembercirculaire 2017, maar dat de andere jaren 2019, 2020 en 2021 meerjarig een structureel overschot laten zien met € 83.000,- voordeel in 2021. Dit maakt dat er sprake is van een structureel sluitende begroting, die wij u hierbij presenteren.

Voor een nadere toelichting op de effecten van de septembercirculaire 2017 en de effecten van de vertaling van de financiële uitgangspunten van de kadernota naar de primitieve begroting wordt verwezen verderop in deze programmabegroting.

Dit is de laatste begroting van deze collegeperiode, waarin wij steeds zijn blijven investeren en onze inwoners, bedrijven en verenigingen op maat hebben kunnen bedienen. Dit alles met een stevige Ontwikkelagenda én met een sterk duurzaamheidsprogramma 'Laarbeek Energiek', dat door de wijze van uitvoering landelijke bekendheid en navolging krijgt. De uitvoering van onze Ontwikkelagenda krijgt steeds meer vorm door bijvoorbeeld de concrete huisvestingsplannen van de het Commanderijcollege en de uitvoering van de Economische Agenda. Meer en meer is zichtbaar dat Laarbeek Energiek door de gemeenschap is omarmd, waarvan de Dragon's Den een mooi resultaat is. Ook in 2018 hebben we hoge verwachtingen dat meer initiatieven uit Laarbeek Energiek zijn beslag zullen krijgen.

Naar aanleiding van Veerkrachtig Bestuur is de 'Toekomstvisie Laarbeek 2020' opgesteld en vervolgens vastgesteld door de gemeenteraad d.d. 1 juni 2017. Daarbij is aan de hand van de uitwerking van diverse actuele maatschappelijke thema's de toekomstbestendigheid van Laarbeek geborgd, en sluit het aan bij het blijven investeren in de gemeenschap zoals in onze voorstellen uit deze begroting terug komt.

Na de gouden nationale en Europese titel van de Entente Florale als groenste gemeente zetten we nu in op de Entente Locale, waarin onze inwoners de verdere vergroening van onze gemeente vorm gaan geven. In de basis ligt daar immers onze kracht: in de enthousiaste samenwerking en de inzet van onze inwoners, vrijwilligers, verenigingen en bedrijven. Daarmee maken we het verschil; daarmee zetten we de eigen identiteit van Laarbeek stevig op de kaart en gaan we samen daadkrachtig en energiek naar 2030 toe. Dit laat maar weer zien dat een gemeenschap, die staat voor saamhorigheid en een gezamenlijk belang omarmt, veel kan realiseren op een nationaal en internationaal podium.

In de Kadernota zijn voorstellen voor nieuw beleid geformuleerd. Daarbij hebben wij er nadrukkelijk voor gekozen om blijvend te investeren in de gemeenschap en in het voorzieningenniveau. Daarvan kan echter alleen sprake zijn als we beschikken over professionele facilitering door het ambtelijk apparaat. In het licht van de uitdagingen die op onze ambtelijke organisatie afkomen, wordt de noodzaak gevoeld om maatregelen te nemen om incidentele én structurele knelpunten op te lossen, en te investeren in ons menselijk kapitaal. Zoals het Rijk dat financieel doet met gemeenten, willen wij 'samen trap op' en 'samen trap af' gaan. De afgelopen jaren zijn wij 'trap af' gegaan, maar als er meer van de ambtelijke organisatie wordt gevraagd (denk aan nieuwe wettelijke taken, nieuwe ambities, de aantrekkende economie) dan hoort daar ook meer formatie bij. Omdat wij hebben afgesproken dat we gewenste investeringen eerst in de Kadernota vastleggen en vervolgens pas uitwerken in de begroting, ligt het niet voor de hand om op dit moment aanvullende voorstellen te presenteren die een negatief resultaat in het meerjarenperspectief opleveren. Echter: als er op enigerlei wijze aanvullende middelen beschikbaar komen, danwel vanuit het Rijk, danwel door meevallers in de realisatie of in de begroting, zullen wij voorstellen om deze in te zetten voor formatie-uitbreiding. In ieder geval bij de volgende Kadernota, maar mogelijk al eerder, komen wij hier bij uw raad op terug.

Financieel zijn er best nog onzekerheden te melden voor deze begroting. De uitgaven van het sociaal domein en de bijbehorende controleprocessen vragen veel in het licht van plannen-sturen-monitoren-evalueren-bijsturen. Wij zien echter dat we ook hier het verschil kunnen maken in de aanpak. Door in de nabijheid van mensen zorg op maat te kunnen bieden en te investeren in het meedoen van mensen. Richting werk, richting dagbesteding, uit het sociaal isolement, maken we stappen richting transformatie van zorg en participatie van kwetsbare groepen. Dat proces is nog niet klaar en bevindt zich in de beginfase en zal ook veel aandacht en middelen in 2018 vragen, met de nodige onzekerheden voor onze begroting. Wij vinden het belangrijk om alle middelen voor het sociaal domein daar ook voor beschikbaar te houden, en met de risicobuffer die bij de jaarrekening 2015 is gevormd, presenteren wij ook op dit onderdeel een solide begroting.

Qua financiën laat deze begroting over de hele linie soliditeit zien en wordt de lijn van realistisch en toekomstbestendig begroten voortgezet. Dit leidt er toe dat enerzijds financiële risico's worden afgedekt door een substantieel weerstandsvermogen en anderzijds ook volop geïnvesteerd wordt in allerlei plannen voor en door de gemeenschap.

Alle voorstellen uit de Kadernota zijn in deze (meerjaren)begroting vertaald, hetgeen tezamen met het restant van nieuw beleid uit de begroting 2017 leidt tot structureel nieuw beleid in 2018 van € 463.000,- en incidenteel nieuw beleid van € 95.000,- in 2018. Wij blijven investeren in onze samenleving, onze voorzieningen en onze inwoners, hetgeen deze forse investeringen ook laten zien. De lastendruk is daarbij laag vergeleken met de regio en ook dat zorgt voor voldoening. Hoewel niet de lage lastendruk op zichzelf het doel is, maar een gemeente waar het goed leven is.

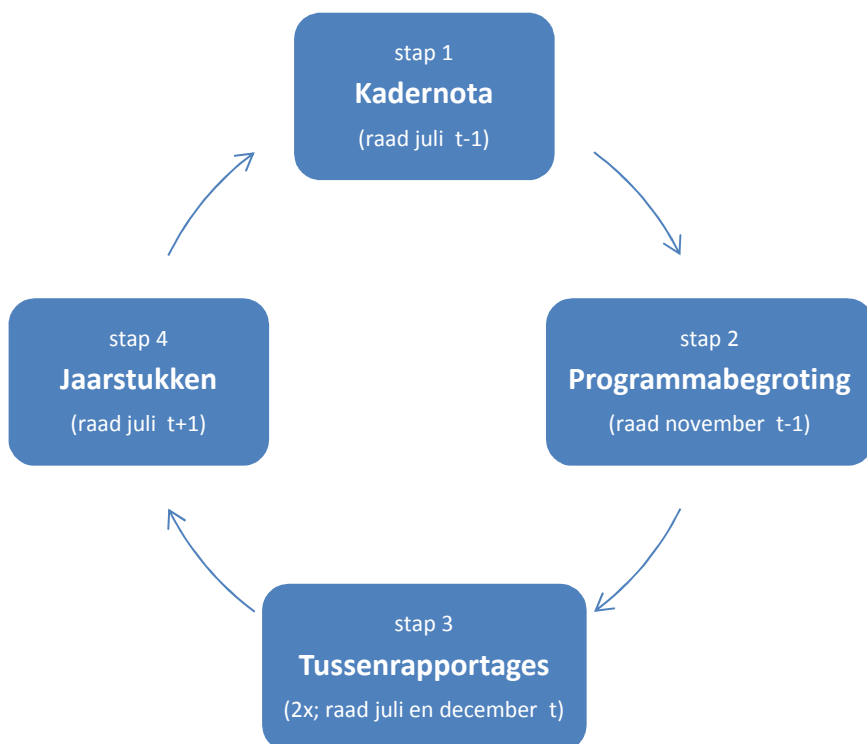
Dit alles betekent dat er redenen zijn voor u als raad en ons als college om trots te zijn op deze begroting en verheugd te zijn over de resultaten van de afgelopen jaren en de vertaling van alle plannen uit de kadernota in deze begroting.

Planning en controlcyclus

Het college van B&W stelt voor de uitvoering van de programma's een begroting vast, rapporteert in de loop van het jaar over de voortgang door middel van 2 tussenrapportages en legt uiteindelijk verantwoording af over het gevoerde beleid en beheer door middel van de programmarekening (jaarverslag/jaarrekening).

Onderstaand is de planning- en controlcyclus schematisch weergegeven.

(t = begrotingsjaar 2018)

1.2 Leeswijzer

- Hoofdstuk 1:** De inleiding geeft een samenvattend totaalbeeld van de begroting 2018 en het financieel meerjarenperspectief 2019-2021.
- Hoofdstuk 2:** Geeft inzicht in het beleid per programma van de begroting 2018, inclusief de ambities en zaken die we gaan doen om deze ambities te realiseren.
- Hoofdstuk 3:** Hier worden de algemene financiële beschouwingen weergegeven.
- Hoofdstuk 4:** Bij dit onderdeel zijn de paragrafen opgenomen.
- Bijlagen:** Hier zijn een aantal bijlagen opgenomen ter verduidelijking van gegevens die ten grondslag liggen aan de totstandkoming van de begroting.

Toelichting diverse hoofdstukken:

Hoofdstuk 1: Inleiding

In dit onderdeel wordt een algemene inleiding gegeven met betrekking tot de begroting 2018 en een samenvattend financieel meerjarenperspectief 2019-2021.

Hoofdstuk 2: Begroting 2018 per programma

Programma-indeling

1. Veiligheid;
2. Woonklimaat en leefklimaat;
3. Gezondheid en zorg;
4. Welzijn en onderwijs;
5. Economie en werkgelegenheid;
6. Directe dienstverlening;
7. Relatie tussen burgers en bestuur;
8. Financiën en bedrijfsvoering.

Wat willen we bereiken en wat gaan we er voor doen?

Hier zijn de ambities voor deze raadsperiode (2014-2018) geformuleerd en wordt aangegeven wat we in 2018 gaan doen om deze ambities te realiseren. De ambities zijn gebaseerd op de volgende vijf bronnen:

- Programmabegroting 2015
- Coalitie akkoord 2014-2017
- Collegeprogramma 2014-2018
- Toekomstvisie Laarbeek 2020
- Uitkomsten van de raadsbehandeling van de Kadernota 2018 (*datum: 6 juli 2017*)

Wat kost het?

Per programma wordt in beeld gebracht welke lasten en baten in de begroting zijn opgenomen, uitgesplitst per taakveld. Om gevoel bij de cijfers te krijgen, worden ook de lasten en baten uit de voorgaande twee jaar (rekening 2016 en gewijzigde begroting 2017) gepresenteerd.

Hoofdstuk 3: Algemene financiële beschouwingen

Hier wordt een uiteenzetting gegeven van de financiële positie van onze gemeente.

Hoofdstuk 4: Paragrafen

In het vierde hoofdstuk zijn de volgende paragrafen opgenomen:

1. Lokale heffingen;
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
3. Onderhoud kapitaalgoederen;
4. Financiering;
5. Bedrijfsvoering;
6. Verbonden partijen;
7. Grondbeleid;
8. Bezuinigingen;
9. Uitkering uit het Gemeentefonds.

De paragrafen 1 t/m 7 zijn wettelijk verplichte paragrafen. Omdat, als gevolg van de financiële crisis en de rijks-bezuinigingen, in de huidige raadsperiode de bezuinigingen een belangrijk onderdeel van de dekking van de begroting uitmaken, is ervoor gekozen een afzonderlijke paragraaf hieraan te wijden. Eveneens wordt in een afzonderlijke paragraaf een uiteenzetting gegeven van de verwerking van de septembercirculaire 2017 Gemeentefonds. Hiervan zijn in het dekkingsplan de budgettaire effecten verwerkt over de periode 2018 t/m 2021.

Bijlagen

Als toelichting op de financiële positie zijn de volgende bijlagen opgenomen:

Bijlage 1	Overzicht financiële beleidsuitgangspunten begroting 2018 en meerjarenramingen 2019-2021
Bijlage 2	Globale analyse verschillen begroting 2018 t.o.v. de Kadernota 2018
Bijlage 3	Analyse Meerjarenramingen 2019 t/m 2021 ongewijzigd beleid
Bijlage 4	Gecomprimeerd overzicht reserves en voorzieningen per 1 januari 2018
Bijlage 5	Investerings- en financieringsstaat 2018 (verkorte geprognosticeerde balans)
Bijlage 6	Overzicht kapitaallasten 2018
Bijlage 7	Overzicht omslagrente 2018
Bijlage 8	Overzicht personele sterkte en personeelslasten 2018
Bijlage 9	Subsidieprogramma 2018
Bijlage 10	Berekening EMU-saldo 2017 t/m 2019
Bijlage 11	Bezuinigingstaakstellingen 2018 t/m 2021
Bijlage 12	Incidente baten en lasten 2018
Bijlage 13	Overzicht taakvelden 2018

1.3 Samenvatting totaalbeeld begroting 2018 en financieel meerjaren- perspectief 2019 t/m 2021

		(-/- = nadelig / bedragen x € 1.000,-)			
		2018	2019	2020	2021
1.3.1	Resultaat ontwerp-begroting 2018	-631	-631	-631	-631
1.3.2	Prognose ongewijzigd beleid 2019-2021:				
	2019		217	217	217
	2020			73	73
	2021				-211
		-631	-414	-341	-552
1.3.3.	Nieuw beleid (aanvullend)	0	0	0	0
1.3.4	Tekorten vóór dekkingsplan	<u>-631</u>	<u>-414</u>	<u>-341</u>	<u>-552</u>
1.3.5	Dekkingsplan:				
A.	BELASTINGMAATREGELEN:				
1.	Verhoging opbrengst OZB				
	<i>Woningen eigenaar:</i>				
	- 2018 t/m 2020: jaarlijks 3%	74	151	230	230
	- 2021: inflatiepercentage 1,3%				36
	<i>Niet-woningen eigenaar</i>				
	- 2018 t/m 2020: jaarlijks 3%	24	49	75	75
	- 2021: inflatiepercentage 1,3%				12
	<i>Niet-woningen gebruiker:</i>				
	- 2018 t/m 2020: jaarlijks 3%	17	35	53	53
	- 2021: inflatiepercentage 1,3%				8
2.	Verhoging opbrengst leges	12	24	36	48
	Verhoging 2017 t/m 2021:				
	- bouwleges jaarlijks met 2%				
	- overige leges worden, voor zover mogelijk, jaarlijks verhoogd met 5%				

(-/- = nadelig / bedragen x € 1.000,-)

		<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
3. Bijstelling opbrengst afvalstoffenheffing					
Verhoging vast tarief 2018 met € 3,72		33	33	33	33
	<u>2017</u>		<u>2018</u>		
Vast recht	€ 80,16		€ 83,88		
Verhoging variabele ledigingstarieven 2018 grijs (rest) en groen (GFT) met 35,45% per container:		162	162	162	162
	<u>2017</u>		<u>2018</u>		
Grijs 25 liter	€ 1,09		€ 1,48		
Grijs 80 liter	€ 3,59		€ 4,86		
Grijs 140 liter	€ 5,48		€ 7,42		
Grijs 240 liter	€ 9,40		€ 12,73		
Groen 25 liter	€ 0,66		€ 0,89		
Groen 80 liter	€ 2,15		€ 2,91		
Groen 140 liter	€ 3,31		€ 4,48		
Groen 240 liter	€ 5,64		€ 7,64		
4. Verhoging opbrengst rioolheffing					
Verhoging 2018: 1,92% conform rioolbeheerplan (stijging 1,12% vGRP + 0,8% inflatiecorrectie)		32	32	32	32
	<u>2017</u>		<u>2018</u>		
Tarief rioolheffing	€ 175,08		€ 178,44		
B. OVERIGE MAATREGELEN:					
1. Bezuinigingen door uitgavenbeperkingen:					
- Bezuinigingsplan 2012 t/m 2017		6	6	6	6
- Inverdieneffect Peelsamenwerking		38	38	38	38
2. Overige maatregelen:					
-Budgettair effect septembercirculaire 2017		38	-12	-60	-98
Totaal dekkingsplan		436	518	605	635
Tekorten (vóór dekkingsplan)		-631	-414	-341	-552
Tekorten (-) / Overschotten		-195	104	264	83

Voor een uitgebreide uiteenzetting van de financiële positie wordt verwezen naar onderdeel 3 'Algemene financiële beschouwingen'.

De uit het dekkingsplan voortvloeiende financiële consequenties worden in de begroting 2018 verwerkt door middel van een begrotingswijziging welke tegelijk wordt vastgesteld bij de vaststelling van de begroting 2018.

2

Begroting 2018 per programma

Programma 1 Veiligheid

Een veilige woonomgeving bereiken we samen met onze inwoners.

Portefeuillehouder:

Burgemeester F.L.J. van der Meijden:

- Openbare orde en veiligheid
- Handhaving
- Brandweer

Omschrijving

Dit programma omvat het integrale veiligheidsbeleid, waarin gemeente, politie, brandweer, justitie en inwoners ieder hun eigen rol hebben. Daarnaast bevat dit programma de bijzondere wetgeving, ondergebracht in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en in verschillende bijzondere wetten.

Taakvelden

- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 0.10.1 Mutaties reserves - programma 1 Veiligheid

Ambities

- De burger ervaart een veilige woon- en leefomgeving als een gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- Veiligheidsproblemen pakken we op een systematische en samenhangende wijze binnen het samenwerkingsverband aan. We realiseren ons daarbij dat de aanpak van deze problemen niet statisch is, maar vraagt om een dynamische benadering.
- Als bestuurlijke spil van het veiligheidsbeleid zullen we de gemeentelijke regisseursrol vorm geven, tevens een blijvende integrale aanpak nastreven, en pakken we overlast en criminaliteit stevig aan.
- Binnen alle plannen en vormen van samenwerking houden we steeds oog voor onze lokale problematieken.
- Gezamenlijk én als gemeente Laarbeek streven we er naar onze prioriteiten te verankeren in het op te stellen 'politieplan Oost-Brabant'.
- Het bij de nieuwe Drank- en Horecawet behorende sanctiebeleid stemmen we af met de andere 5 Peelgemeenten.
- Druggerelateerde overlast en criminaliteit worden niet getolereerd. De aanpak van softdrugs is een regionale taak. Daarbij moet brede aandacht zijn voor de bestrijding van straathandel, die overlast en risico's met zich meebrengt.
- Verkeersoverlast en agressief rijgedrag vormen een belangrijke bron van overlast. Wij zullen blijven inzetten op het handhaven van de verkeerssnelheid en het tegengaan van ongewenst rijgedrag.

- Door actief deel te nemen aan het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) willen we bijdragen aan een effectieve bestrijding van alle vormen van georganiseerde criminaliteit, in Laarbeek én de regio.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- In overleg met de politie worden periodiek verkeerscontroles gehouden.
- Uitvoering geven aan het Damoclesbeleid.
- Uitvoering geven aan het convenant PIT.
- Uitvoering geven aan het Handhavingsprogramma en een aantal langlopende handhavingszaken aanpakken en afronden.
- Uitvoering geven aan het Uitvoeringsprogramma van de Kadernota Integrale Veiligheid Peelland 2015-2018.
- Intensiveren van lopende onderzoeken en structurele overlegsgremia en veiligheidsraden betreffende PIT en het begeleidingsteam politie-justitie-RIEC.
- Directe aandacht voor leefbaarheid in onze samenleving door benaderbaarheid en aanwezigheid
- Blijvende aandacht voor de aanpak van ondermijning.
- Deelname aan Samen Sterk in het Buitengebied.
- Uitvoering geven aan bijgesteld BIBOB-beleid.
- Uitvoering geven aan het Evenementenbeleid.
- Stimuleren van buurtpreventieteams.

Aanvullende financiële bijstellingen en maatregelen

Niet van toepassing.

Beleidsindicatoren

Vanaf begrotingsjaar 2017 is het verplicht om een set beleidsindicatoren toe te voegen aan de Programmabegroting. Doel van de beleidsindicatoren is dat raadsleden en burgers meer inzicht krijgen in de begroting en dat begrotingen van verschillende gemeenten gemakkelijker te vergelijken worden.

Alle 50 beleidsindicatoren zijn verwerkt in deze programmabegroting; 39 verplichte en 11 facultatieve indicatoren. Per programma wordt een aantal relevante indicatoren opgesomd. De uitkomst van Laarbeek is afgezet tegen de uitkomst van de gemiddelde gemeente met een inwoneraantal tot 25.000 inwoners. Daarna is een kleurcode toegevoegd.

Groen: Laarbeek scoort hoger dan de gemiddelde gemeente.

Blauw: Laarbeek scoort ongeveer gelijk aan de gemiddelde gemeente (afwijking maximaal 5%).

Oranje: Laarbeek scoort lager dan de gemiddelde gemeente.

beleidsindicator	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
9 Verwijzingen Halt	aantal per 10.000 jongeren	2016	210,4	107,8
10 Harde kern jongeren	aantal per 10.000 inwoners	2014	0,6	0,4
11 Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	2016	0,2	0,8
12 Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2016	3,0	3,2
13 Diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2016	1,1	2,4
14 Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	aantal per 1.000 inwoners	2016	2,7	4,3
15 Aandeel dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt	percentage	n.v.t.	niet gemeten	niet gemeten
17 Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	percentage	2015	9%	7%
18 Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	percentage	2015	11%	9%
31 Jongeren met een delict voor de rechter	percentage 12-21 jarigen	2015	0,80%	0,84%
33 Melding kindermishandeling	percentage	2015	0,13%	0,55%
bron: www.waarstaatjegemeente.nl				

Wat kost het?

PROGRAMMA 1 - VEILIGHEID					
Taakveld	Omschrijving		Rekening 2016	Gewijzigde Begroting 2017	Begroting 2018
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	lasten	€ 1.173.985	€ 1.209.894	€ 1.195.598
		baten	€ 36.200	€ 102.731	€ 41.408
		saldo	€ -1.137.785	€ -1.107.163	€ -1.154.190
1.2	Openbare orde en veiligheid	lasten	€ 406.156	€ 355.808	€ 415.427
		baten	€ 14.657	€ 10.700	€ 12.376
		saldo	€ -391.499	€ -345.108	€ -403.051
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	lasten	€ 0	€ 320	€ 323
		baten	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ 0	€ -320	€ -323
0.10.1	Mutaties reserves programma 1	lasten	€ 0	€ 0	€ 0
		baten	€ 11.000	€ 11.000	€ 11.000
		saldo	€ 11.000	€ 11.000	€ 11.000
TOTAAL PROGRAMMA 1			lasten € 1.580.141	€ 1.566.022	€ 1.611.348
		baten	€ 61.857	€ 124.431	€ 64.784
		saldo	€ -1.518.284	€ -1.441.591	€ -1.546.564

Programma 2 Woonklimaat en leefklimaat

In Laarbeek werken we samen aan een duurzame ruimte. Voor elke inwoner is betaalbare huisvesting mogelijk en er is voldoende groen en ruimte om in te vertoeven.

Portefeuillehouders:

Wethouder F.P.A.C. van Zeeland:

- Ruimtelijke ordening en beheer
- Bouw- en milieuzaken
- Volkshuisvesting
- Verkeer en vervoer
- Water

Wethouder A.J.L. Meulenstein:

- Landschapsontwikkeling
- Natuur

Wethouder J.H.C.M. Briels:

- Duurzaamheid

Omschrijving

Een goede beleidsontwikkeling op het gebied van ruimtelijke ordening en ontwikkeling van woningbouw is van belang voor de kwaliteit van de leefomgeving.

De zorg voor een goede infrastructuur met voldoende nutsvoorzieningen, wegen, voet- en fietspaden en groenvoorziening is eveneens noodzakelijk voor een goed woonklimaat.

Taakvelden

- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.3 Recreatieve havens
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- 7.4 Milieubeheer
- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.3 Wonen en bouwen
- 0.10.2 Mutaties reserves - programma 2 Woonklimaat en leefklimaat

Ambities

- Wij streven een goede balans tussen natuur, milieu, cultuur, sociaal beleid en economie na. Duurzaamheid staat hierbij centraal, zoals verwoord in ons programmaplan 'Laarbeek Energiek'. Dit dekt beter de lading dan de precieze principes van Cittaslow, die we in eerste instantie als ambitie is ons collegeprogramma hadden opgenomen, hoewel ons duurzaamheidsprogramma wel in lijn is met het gedachtegoed en de bouwstenen van dit keurmerk.

- Er is ingezet op een vitaal, aantrekkelijk en leefbaar platteland, waar plaats is voor de (agrarisch) ondernemer, de inwoner en de recreant. We zoeken daarbij een goede balans tussen de verschillende belangen.
- We streven naar een woningaanbod van voldoende betaalbare huur- en koopwoningen voor alle doelgroepen, met een woningbouwprogramma dat flexibel aansluit op de vraag naar zowel huur- als koopwoningen en (zelf)bouwkavels.
- We zorgen voor adequate huisvesting en stimuleren de integratie van inwoners van niet-Nederlandse afkomst.
- Het aantal bouwclaims wordt in deze periode teruggebracht.
- Een goede en veilige doorstroming van het verkeer vinden we belangrijk. De groei van niet-gemotoriseerd verkeer wordt gestimuleerd, we hebben aandacht voor het openbaar vervoer en andere vervoersconcepten.
- Behoud van de cultuurhistorie en contrastrijkdom binnen de vier kernen is van wezenlijk belang.
- De aanleg van groen en nieuwe natuur in en rond de dorpen staat ten dienste van de leefbaarheid, een gezond leefklimaat en behoud en herstel van de biodiversiteit.
- De openbare ruimte is schoon, onderhouden, veilig en toegankelijk voor iedereen. Ze is effectief en efficiënt ingericht en wordt ook zo beheerd, in overleg met de betrokken inwoners.
- Oude plattelandsstructuren willen we zo veel mogelijk herstellen, ook ten behoeve van de recreatie. Bebouwingsconcentraties in het buitengebied worden niet verruimd.
- Instandhouden van (waardevolle) natuur in het buitengebied heeft prioriteit.
- We streven niet naar de aanleg van meer asfalt, maar naar slimme oplossingen en het gebruik van innovatieve technieken.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- Opstellen van een vervangingsplan bomen.
- Realiseren van het uitvoeringsprogramma Woonvisie 2017-2021 'Wonen in Laarbeek'.
- Uitvoeren van een Woonbehoefteonderzoek Laarbeek vanuit MRE-gemeenten.
- De passantenhaven is in 2018 weer up-to-date doordat er in 2017 extra, geüpdatete voorzieningen zijn aangebracht. Er is geld gereserveerd voor het beheer en onderhoud ervan, zodat het adequaat beheerd kan worden.
- We nutten onze prijs in het kader van de Entente Florale maximaal uit en hebben dit opgenomen in ons projectplan.
- Er is een stedenbouwkundige en financiële haalbaarheidsstudie verricht naar de kansen voor een woningbouwplan aan de Kanaaldijk in Aarle-Rixtel.
- Woningbouwplan Mimosaplantsoen in Aarle-Rixtel (achterzijde Kannelustweg) is gerealiseerd.
- Er is een gedragen ontwerp voor de herinrichting van de oostzijde van het Piet van Thielplein in Beek en Donk.
- Revitalisering Kerkplein Aarle-Rixtel.
- Het Oranjeplein in Mariahout is heringericht op basis van een gedragen ontwerp.

- In 2018 is de Vonderweg opnieuw ingericht van de Bosscheweg tot aan de aansluiting met de Everbest, waarbij twee gescheiden rijbanen worden gecreëerd.
- Er wordt uitvoering gegeven aan de reconstructie van de N615.
- Er wordt een vervolgstudie gedaan naar de aanleg van de verbindingsweg N279 – Kanaaldijk.
- Herziening van het beleidsplan Verhardingenbeheer.
- Herziening van het beleidsplan Openbare Verlichting.

Aanvullende toelichting

Ontwerp voor herinrichting oostzijde Piet van Thielplein

In 2015 heeft voor de noordoosthoek van het Piet van Thielplein een ontwikkelcompetitie plaatsgehad waarbij uiteindelijk door een breed samengestelde jury unaniem is gekozen voor het plan van Iris Vastgoed BV. Dit pand met een brede bestemming wordt zeer waarschijnlijk in 2018 gerealiseerd. Dit betekent dat het jaar 2018 beschikbaar is voor het vervaardigen van een ontwerp voor het oostelijk deel van het plein (de plek van het voormalig postkantoor). Dit ontwerp dient in goed overleg met centrummanager, winkeliers en dorpsraad tot stand te komen. In dit plan kunnen actuele onderwerpen als parkeerbehoefte, verkeerssituatie, uitstraling en eventueel terraswensen samenkomen. De daadwerkelijke herinrichting is voorzien in 2019, direct na oplevering van het hoekpand.

Herinrichting Oranjeplein Mariahout

De centrumgebieden in de Laarbeekse kernen zijn - met uitzondering van het Oranjeplein in Mariahout - in het laatste decennium heringericht en gerevitaliseerd. De Dorpsstraat in Aarle-Rixtel, de Heuvel in Lieshout en het Piet van Thielplein in Donk zijn aangepakt en verfraaid. Behoudens enkele gefragmenteerde toevoegingen heeft het Oranjeplein deze actualisering nog niet mogen ondergaan. Het plein ontbeert nu de zo noodzakelijke samenhang en oogt vermoeid. Jammer, want de functionele- en beleevingswaarde van een plein voor een dorp zijn groot. In zekere zin heeft een plein dezelfde functie als een buurthuis: ontmoeting en verbinding. Zorg om het Dorp heeft in januari 2012 de plannen voor het centrum ontvouwd maar is niet in staat gebleken om dit plan een vervolg te geven. Het ontbreekt het platform verklaarbaar aan geld, expertise en ervaring bij dit soort processen. MTD Landschapsarchitecten uit Den Bosch heeft in 2017 op verzoek van de gemeente een gedragen pleinontwerp vervaardigd waarbij de verschillende compartimenten van het plein op fraaie wijze met elkaar in verbinding worden gebracht, aansluitend bij de aanpak van het processiepark. En dat in goed overleg met Zorg om het Dorp, de onder dit platform ressorterende werkgroepen en belangstellende bewoners. Want zoals we weten, dat is de kracht van Mariahout: samen de schouders onder een uitdaging. Daadwerkelijke herinrichting van het plein is voorzien in 2018.

Herinrichting Vonderweg

In 2018 is de Vonderweg opnieuw heringericht met als gevolg dat deze weg - als ruggengraat van 'groot Bemmer' - daadwerkelijk de uitstraling krijgt die hoort bij de ontsluiting van een bedrijventerrein met een bovenlokale functie. Op dit moment laat de uitstraling van deze weg nog te wensen over en draagt deze niet bij aan een logische beleving van de hiërarchische wegenstructuur binnen Bemmer. Door middel van diverse ateliersessies is een nieuw ontwerp bedacht voor de Vonderweg met daarin twee gescheiden rijbanen voor meer grandeur. Deze ambitie is ook vastgelegd in het Ambitieprogramma Bemmer IV, zoals vastgesteld door de raad op 16 september 2010. Op grond van dit ontwerp krijgt de Vonderweg veel meer de allure van een allee of boulevard van waaruit de diverse plandelen bereikbaar zijn. De kosten voor deze herinrichting zijn geraamd op € 800.000,- (exclusief BTW). In het 'Meerjarenprogramma

onderhoud wegen' is voor 2017 een bedrag van € 280.000,- voorzien ten behoeve van asfaltonderhoud aan de Vonderweg. Er resteert derhalve een nog te investeren bedrag van € 520.000,- en dit komt ten laste van exploitatieplan Bemmer IV.

Reconstructie N615

In 2017 vindt de voorbereiding plaats van het project. De aanbesteding is in december 2017. Hierna zal in maart 2018 worden gestart met de uitvoering van het project, waarbij gelijktijdig met het groot onderhoud ook geluidsreducerend asfalt wordt aangebracht. De bestaande verkeerslichten voor en na de Beekse brug worden vervangen. Ook komt er een fietspad aan de noordzijde van de Lieshoutseweg tussen de aansluiting bij de Orchideestraat en de Irisstraat. Ook in de reconstructie van de N615 zal, zoals ook door de raad gevraagd, vanuit Laarbeek steeds de aanpak van het knelpunt van de Beekse brug onder de aandacht worden gebracht in alle projecten en overlegtafels.

Vervolgstudie aanleg verbindingsweg N279 - Kanaaldijk

Op 18 april 2017 heeft het college ingestemd met het voor kennisgeving aannemen van de positieve uitkomsten van de uitgevoerde studie en met het opstarten van het vervolgtraject. Op 10 mei 2017 heeft een presentatie plaats gevonden voor de leden van de commissie Ruimtelijk Domein. Van belang is dat de genoemde aandachtspunten in de studie nader worden onderzocht en dat er voldoende draagvlak is om met dit project door te gaan. Hierna moet nog een onderzoek plaats vinden naar de ruimtelijke inpassing en naar de kosten van de verbindingsweg. Ook in de studies met betrekking tot de N279 zal vanuit Laarbeek, zoals ook door de raad gevraagd, steeds de aanpak van het knelpunt van de Beekse brug onder de aandacht worden gebracht in alle projecten en overlegtafels op dit vlak.

Beleids-/beheerplan verhardingen

Voor het opstellen van het beleidsplan verhardingenbeheer is eenmalig € 25.000,- nodig in 2017. Dit beleidsplan verhardingenbeheer moet inzicht geven in de te maken keuzen op het gebied van onderhoud aan verhardingen (zowel wegen als fietspaden) als ook vervangingen van onderlagen. Aangezien de inhoudelijke discussie op basis van te maken keuzen in dit plan nog gemaakt moet worden, is het eigenlijk voorbarig om nu een precies bedrag op te nemen als structurele lasten. Echter gegeven het feit dat de omvang van de mogelijk benodigde middelen substantieel is, is er toch voor gekozen om nu indicatief eerste ramingen op te nemen, met daarbij het voorbehoud dat deze nog kunnen gaan wijzigen bij de begroting. Dit als een indicatief kader. Het college wil nadrukkelijk ruimte houden voor de inhoudelijke discussie op basis van gedegen onderzoek naar de huidige kwaliteit om deze af te zetten tegen de gewenste kwaliteit en daar keuzen in te kunnen maken. Bij de begroting zal naar verwachting meer duidelijkheid bestaan, zodat het college met de raad ook in debat kan gaan over de te maken inhoudelijke keuzen en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties. De provincie heeft eerder bij de begroting 2017 ook onze gemeente geadviseerd om hier een meerjarenplan voor op te stellen gegeven de (financiële) risico's die hier mee samenhangen.

Beleidsplan Openbare Verlichting

In het beleidsplan openbare verlichting kunnen keuzen gemaakt worden tussen verschillende scenario's met verschillende effecten qua duurzaamheid en kosten. De voorgestelde keuze van het college is opgenomen in het overzicht nieuwe wensen van het college in deze begroting, gebaseerd op de kadernota.

Beleidsindicatoren

Vanaf begrotingsjaar 2017 is het verplicht om een set beleidsindicatoren toe te voegen aan de Programmabegroting. Doel van de beleidsindicatoren is dat raadsleden en burgers meer inzicht krijgen in de begroting en dat begrotingen van verschillende gemeenten gemakkelijker te vergelijken worden.

Alle 50 beleidsindicatoren zijn verwerkt in deze programmabegroting; 39 verplichte en 11 facultatieve indicatoren. Per programma wordt een aantal relevante indicatoren opgesomd. De uitkomst van Laarbeek is afgezet tegen de uitkomst van de gemiddelde gemeente met een inwoneraantal tot 25.000 inwoners. Daarna is een kleurcode toegevoegd.

Groen: Laarbeek scoort hoger dan de gemiddelde gemeente.

Blauw: Laarbeek scoort ongeveer gelijk aan de gemiddelde gemeente (afwijking maximaal 5%).

Oranje: Laarbeek scoort lager dan de gemiddelde gemeente.

	beleidsindicator	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
16	Mate van overlast van buurtbewoners	percentage	n.v.t.	niet gemeten	niet gemeten
46	Gemiddelde WOZ waarde	duizend euro	2016	242	231
47	Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2014	8,2	6,8
48	Demografische druk	percentage	2017	76,2%	77,7%
	bron: www.waarstaatjegemeente.nl				

Wat kost het?

PROGRAMMA 2 - WOONKLIMAAT EN LEEFKLIMAAT					
Taakveld	Omschrijving		Rekening 2016	Gewijzigde Begroting 2017	Begroting 2018
2.1	Verkeer en vervoer	lasten	€ 2.323.843	€ 2.084.055	€ 2.154.595
		batens	€ 128.003	€ 41.056	€ 41.358
		saldo	€ -2.195.840	€ -2.042.999	€ -2.113.237
2.2	Parkeren	lasten	€ 0	€ 0	€ 0
		batens	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ 0	€ 0	€ 0
2.3	Recreatieve havens	lasten	€ 4.488	€ 22.539	€ 4.579
		batens	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ -4.488	€ -22.539	€ -4.579
5.4	Musea	lasten	€ 20.005	€ 19.030	€ 19.167
		batens	€ 1.311	€ 1.311	€ 1.311
		saldo	€ -18.694	€ -17.719	€ -17.856
5.5	Cultureel erfgoed	lasten	€ 42.305	€ 56.218	€ 55.823
		batens	€ 8.067	€ 8.067	€ 8.067
		saldo	€ -34.238	€ -48.151	€ -47.756
5.6	Media	lasten	€ 339.430	€ 368.158	€ 353.428
		batens	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ -339.430	€ -368.158	€ -353.428
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	lasten	€ 1.730.889	€ 2.561.866	€ 1.720.074
		batens	€ 70.463	€ 474.621	€ 66.891
		saldo	€ -1.660.426	€ -2.087.245	€ -1.653.183
7.4	Milieubeheer	lasten	€ 1.036.583	€ 757.798	€ 649.376
		batens	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ -1.036.583	€ -757.798	€ -649.376
8.1	Ruimtelijke ordening	lasten	€ 892.684	€ 561.575	€ 584.194
		batens	€ 75.160	€ 39.800	€ 39.800
		saldo	€ -817.524	€ -521.775	€ -544.394
8.3	Wonen en bouwen	lasten	€ 753.805	€ 392.872	€ 204.593
		batens	€ 588.996	€ 444.629	€ 591.659
		saldo	€ -164.809	€ 51.757	€ 387.066
0.10.2	Mutaties reserves programma 2	lasten	€ 120.765	€ 423.000	€ 5.000
		batens	€ -11.090	€ 1.005.892	€ 0
		saldo	€ -131.855	€ 582.892	€ -5.000
TOTAAL PROGRAMMA 2			€ 7.264.797	€ 7.247.111	€ 5.750.829
		batens	€ 860.910	€ 2.015.376	€ 749.086
		saldo	€ -6.403.887	€ -5.231.735	€ -5.001.743

Programma 3 Gezondheid en zorg

Iedereen is primair zelf verantwoordelijk voor zijn eigen gezondheid en leefstijl. Onze inwoners zijn actief in de samenleving en ontvangen waar nodig de zorg en ondersteuning om actief te kunnen blijven.

Portefeuillehouder:

Wethouder J.H.C.M. Briels:

- Zorg	- Wmo
- Volksgezondheid	- Jeugd(wet)

Omschrijving

Een goede gezondheid is onmisbaar om te kunnen deelnemen aan de maatschappij. Mensen zijn zelf verantwoordelijk voor hun gezondheid, maar ook gemeenten moeten zorgen dat burgers mee kunnen in de maatschappij. De GGD Brabant-Zuidoost ondersteunt gemeenten bij de invulling van hun gezondheidsbeleid.

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet publieke gezondheid. De GGD Brabant-Zuidoost adviseert gemeenten op verschillende terreinen en biedt betrouwbare cijfers, onafhankelijke adviezen en effectieve activiteiten.

De Transities AWBZ-WMO en Jeugdzorg kennen een gezamenlijk doel in het streven meer ondersteuning/zorg te laten plaatsvinden in het informele circuit. Een ander streven is het efficiënter organiseren van zorg die nodig is.

Taakvelden

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 7.1 Volksgezondheid
- 0.10.3 Mutaties reserves - programma 3 Gezondheid en zorg

Ambities

- Iedere inwoner van Laarbeek wordt in staat gesteld te participeren in de maatschappij. Niemand zal sociaal worden uitgesloten. Kwetsbaren worden ontzien en beschermd.
- Er is zoveel mogelijk voorkomen dan wel uitgesteld dat mensen zorg en ondersteuning nodig hebben. Er is meer gekeken naar de mogelijkheden die mensen nog zelf hebben, dan naar problemen en beperkingen. Centraal hierbij komt een omslag van het claimen van voorzieningen ("ik heb er recht op") naar een maatwerkoplossing (evt. met behulp/inzet van de omgeving). Maatwerk impliceert dat er oog is voor verschil tussen situaties in inwoners. Dat maakt ook dat bewoners op verschillende manieren kunnen worden ondersteund. Dat vraagt een veranderende opstelling van ons

als lokale overheid, van welzijns- en zorgorganisaties, het verenigingsleven als ook van de bewoner zelf en zijn omgeving. Van zorgen vóór, naar zorgen dát. Zorgbehoevenden wonen langer in de eigen vertrouwde omgeving.

- Het uitgangspunt bij alle decentralisaties is dat we veel op de Laarbeekse schaal doen, in de Peelregio wat nodig is en op MRE-niveau wat moet op basis van solidariteit. Hierbij wordt expertise op Peelniveau noodzakelijk geacht om de nieuwe uitdagingen het hoofd te kunnen bieden en de noodzakelijke kwaliteit te kunnen waarborgen. Dit echter vanuit het besef dat de meeste “winst” behaald kan worden in de zgn. nuldelijn, het lokale veld. Dicht bij de bewoner en zijn omgeving.
- De samenwerking tussen maatschappelijke en welzijnsorganisaties wordt bevorderd om effectiever te werken en daardoor tot betere resultaten te komen.
- Instellingen en organisaties worden gestimuleerd tot het opnemen van sportieve activiteiten in hun jaarprogramma. Inwoners zullen geattendeerd worden op mogelijkheden met betrekking tot burgerinitiatieven op het gebied van sport en bewegen.
- Het betrekken van jeugd bij deze ontwikkeling verdient speciale aandacht.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- Het in 2017 te ontwikkelen beleid op het gebied van wonen en zorg (uitwerking van de woonvisie) wordt in 2018 in uitvoering genomen. Wij zijn voornemens hierover een magazine (voorlichting aan de doelgroep) uit te brengen.
- In peilverband ontwikkelen we het beleid aangaande maatwerkvoorzieningen verder door.
- Diverse projecten ter bevordering van sport en bewegen en gezonde leefstijl (burgerinitiatieven) zoals de Gezondheidsrace, Expeditie Laarbeek en ‘Laarbeek Sportief’.
- Structureel borgen van Laarbeek Actief: een samenwerking tussen private en publieke partijen op het gebied van sport en bewegen en gezonde leefstijl (inzet sportcoach).
- Buurtidee is in 2016 gestart met het faciliteren van gezamenlijke wensen van bewoners in de openbare ruimte. Er is een grote behoefte van bewoners aan luisterend oor met beslissingsbevoegdheid. Daar willen we in 2018 meer tijd voor nemen.
- In 2018 ontwikkelt Laarbeek zich als dementie vriendelijke gemeente door de inzet van werkgroepen met inwoners en professionals.
- Alle inwoners weten waar zij terecht kunnen voor hun vragen op het gebied van zorg, welzijn en wonen. Ze maken gebruik van de teams zorg en welzijn en van de informatiewebsite WegwijsLaarbeek (verbeterde versie Guido).
- Versterken en verbreden van de lokale toegang tot (jeugd)zorg.
- Er wordt uitvoering gegeven aan het Wmo-beleidsplan: de gemeenschap wordt getriggerd om met thema’s uit het beleidsplan aan de slag gegaan.
- Project ‘Hoe sterk is uw netwerk’ wordt verder uitgerold.
- Laarbeek ontwikkelt zich verder als dementievriendelijke gemeente; Het aanbod van respijtzorgvoorzieningen voor mantelzorgers wordt versterkt.

- Het gebiedsteam 18-plus wordt in staat gesteld om vragen van inwoners integraal op te pakken en samen te werken met partners uit de veiligheidsketen en de zorgketen.
- Er wordt een traject gestart dat moet leiden tot een nieuw Wmo-beleidsplan 2019-2022.
- Onder regie van de gemeente wordt uitvoering gegeven aan het thema "Laarbeek; duurzaam gezond".
- Waar nodig en mogelijk versterken van de lokale basis, het CJG en het Gebiedsteam Jeugd.
- Taken en verantwoordelijkheden van de medewerkers van het gebiedsteam 18- formaliseren, waaronder de positionering en mandatering (door de moederorganisaties van het Gebiedsteam Jeugd) van de coördinator van het Gebiedsteam Jeugd.
- Verbeteren van de aansluiting met de huisartsen en de tweedelijns GGZ.
- Werkafspraken met elk van de veiligheidspartners over de wijze van aansluiting op het gebiedsteam Jeugd in Laarbeek.
- De aansluiting met het lokale veld verder vorm en inhoud geven: met de wijkteams (gebiedsteam 18+) het Participatie-team en met het informele circuit.
- De aansluiting/samenwerking met de uitvoeringsorganisatie GR Peelgemeenten procedureel en inhoudelijk optimaliseren.

Beleidsindicatoren

Vanaf begrotingsjaar 2017 is het verplicht om een set beleidsindicatoren toe te voegen aan de Programmabegroting. Doel van de beleidsindicatoren is dat raadsleden en burgers meer inzicht krijgen in de begroting en dat begrotingen van verschillende gemeenten gemakkelijker te vergelijken worden.

Alle 50 beleidsindicatoren zijn verwerkt in deze programmabegroting; 39 verplichte en 11 facultatieve indicatoren. Per programma wordt een aantal relevante indicatoren opgesomd. De uitkomst van Laarbeek is afgezet tegen de uitkomst van de gemiddelde gemeente met een inwoneraantal tot 25.000 inwoners. Daarna is een kleurcode toegevoegd.

Groen: Laarbeek scoort hoger dan de gemiddelde gemeente.

Blauw: Laarbeek scoort ongeveer gelijk aan de gemiddelde gemeente (afwijking maximaal 5%).

Oranje: Laarbeek scoort lager dan de gemiddelde gemeente.

	beleidsindicator	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
28	Niet sporters	percentage	n.v.t.	?	?
34	Netto arbeidsparticipatie	percentage van de werkzame beroepsbevolking tov de beroepsbevolking	2016	67,0%	66,7%
39	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp	percentage van alle jongeren tot 18 jaar	2016	9,1%	9,8%
40	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming	percentage	2016	0,9%	1%
41	Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering	percentage	2016	0,0%	0,5%
42	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	aantal per 10.000 inwoners	2015	650	470
45	Waardering algehele persoonlijke gezondheid	score 1-10	n.v.t.	niet gemeten	niet gemeten
bron: www.waarstaattjegemeente.nl					

Wat kost het?

PROGRAMMA 3 - GEZONDHEID EN ZORG					
Taakveld	Omschrijving		Rekening 2016	Gewijzigde Begroting 2017	Begroting 2018
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	lasten	€ 3.083.575	€ 2.467.696	€ 2.413.860
		batens	€ 418.978	€ 216.941	€ 218.592
		saldo	€ -2.664.597	€ -2.250.755	€ -2.195.268
6.2	Wijkteams	lasten	€ 1.056.820	€ 1.889.697	€ 1.943.091
		batens	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ -1.056.820	€ -1.889.697	€ -1.943.091
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	lasten	€ 177.387	€ 429.000	€ 429.000
		batens	€ 4.802	€ 0	€ 0
		saldo	€ -172.585	€ -429.000	€ -429.000
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	lasten	€ 2.772.154	€ 4.018.677	€ 4.102.368
		batens	€ 215.422	€ 0	€ 0
		saldo	€ -2.556.732	€ -4.018.677	€ -4.102.368
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	lasten	€ 4.428.869	€ 0	€ 0
		batens	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ -4.428.869	€ 0	€ 0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	lasten	€ 0	€ 0	€ 0
		batens	€ 0	€ 343.000	€ 343.000
		saldo	€ 0	€ 343.000	€ 343.000
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	lasten	€ 236.983	€ 2.425.482	€ 2.425.482
		batens	€ 259	€ 0	€ 0
		saldo	€ -236.724	€ -2.425.482	€ -2.425.482
7.1	Volksgezondheid	lasten	€ 752.717	€ 727.395	€ 735.639
		batens	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ -752.717	€ -727.395	€ -735.639
0.10.3	Mutaties reserves programma 3	lasten	€ 0	€ 0	€ 0
		batens	€ 26.080	€ 2.500	€ 0
		saldo	€ 26.080	€ 2.500	€ 0
TOTAAL PROGRAMMA 3			lasten	€ 12.508.505	€ 11.957.947
		batens	€ 665.541	€ 562.441	€ 561.592
		saldo	€ -11.842.964	€ -11.395.506	€ -11.487.848

Programma 4 Welzijn en onderwijs

Het onderwijs is voor iedereen toegankelijk en jongeren verlaten de school met een startkwalificatie. Het welbevinden draagt bij aan een sterke en weerbare samenleving.

Portefeuillehouders:

Wethouder J.H.C.M. Briels:

- Welzijn
- Onderwijs
- Sport
- Kunst & Cultuur
- Jeugd(wet)

Wethouder G.T. Buter:

- Accommodatiebeleid
- Beheer gemeentelijke gebouwen

Omschrijving

Dit programma omvat alle beleid en activiteiten die door de gemeente op dit terrein worden uitgevoerd. Gezorgd moet worden dat de burger tevreden is over de voorzieningen in de eigen woonomgeving. Er moeten voldoende voorzieningen zijn zoals scholen, goede sportvoorzieningen en gemeenschapshuizen.

De burger moet ook tevreden kunnen zijn over de mate waarin hij maatschappelijk kan participeren. Kunst en cultuur dienen voldoende aandacht te krijgen.

Taakvelden

- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- 0.10.4 Mutaties reserves - programma 4 Welzijn en Onderwijs

Ambities

- Ieder kind geniet in beginsel basisonderwijs in het eigen dorp. We zullen dan ook blijven investeren in leerlingen die achterstanden hebben en met de scholen samen wordt een passend aanbod voor ieder kind georganiseerd.
- Laarbeek wil dat zoveel mogelijk leerlingen een startkwalificatie behalen. De blinde vlek rond de jeugd (bijvoorbeeld jeugd die na schoolverlating niet bekend is bij uitkeringsinstanties) dient in beeld te komen, want deze groep mag niet buiten de boot vallen.
- Wij blijven aandacht besteden aan voorzieningen die bijdragen aan en vroeger signalering van leerstoornissen en -achterstanden.

- Elk kind moet kunnen deelnemen aan sociale, educatieve, culturele of sportieve activiteiten of evenementen. Een goed vangnet rond de minimavoorzieningen is hierbij onontbeerlijk; deze vangnetfunctie omvat het gehele minimabeleid.
- In het kader van armoedebelief blijven wij inzetten op items als kwijtschelding gemeentelijke belastingen, bijzondere bijstand, subsidiering van de stichting Leergeld en de bijdrageregeling Welzijnsactiviteiten.
- Rond het minimabeleid worden bestaande initiatieven -maar ook nieuwe- getoetst/beoordeeld op grond van hun bijdrage in het realiseren van de doelen van het participatiebeleid.
- Werk draagt bij aan bestaanszekerheid en het gevoel van eigenwaarde. Werk is daarom de beste manier om mee te doen - te participeren - in de samenleving.
- Waar inwoners niet zelf in werk kunnen voorzien, bieden we ondersteuning. Voor mensen die (tijdelijk) niet in staat zijn via werk te participeren, organiseren we een vangnet.
- De primaire voorzieningen zijn bereikbaar, maar niet in elk dorp beschikbaar, er wordt meer gebruik gemaakt van elkaars accommodaties. De gebruikers van accommodaties dragen meer verantwoordelijkheid.
- Het voorzieningenniveau levert aantoonbaar een positieve bijdrage aan de versterking van de leefbaarheid van de dorpen. Hierdoor krijgt iedere inwoner van Laarbeek goede mogelijkheden om een volwaardig bestaan als individu en als participierend lid van de gemeenschap te ontwikkelen en op te bouwen.
- Het subsidiebeleid is meer (in)gericht op vrijwilligersinitiatieven en gefundeerd op signalen van burgers en maatschappelijke organisaties.
- Vrijwilligersorganisaties en burgerinitiatieven worden door de gemeente met raad en daad ondersteund.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

Versterken van de voorschoolse zorgstructuur door:

- Bij het vaststellen van een VVE indicatie wordt, door een medewerker van het CJG, een gezinsplan opgesteld.
- Als in de voorschoolse periode in een casus twijfel ontstaat bij de vraag of regulier onderwijs haalbaar is worden de arts van het consultatiebureau en de directies van de in de betreffende kern aanwezige basisscholen, in het overleg betrokken.
- Als sprake is van een taalachterstand bij (één van de) ouders zorgt een medewerker van de bibliotheek voor toeleiding naar passend aanbod.

Beleidsindicatoren

Vanaf begrotingsjaar 2017 is het verplicht om een set beleidsindicatoren toe te voegen aan de Programmabegroting. Doel van de beleidsindicatoren is dat raadsleden en burgers meer inzicht krijgen in de begroting en dat begrotingen van verschillende gemeenten gemakkelijker te vergelijken worden.

Alle 50 beleidsindicatoren zijn verwerkt in deze programmabegroting; 39 verplichte en 11 facultatieve indicatoren. Per programma wordt een aantal relevante indicatoren opgesomd. De uitkomst van Laarbeek

is afgezet tegen de uitkomst van de gemiddelde gemeente met een inwoneraantal tot 25.000 inwoners. Daarna is een kleurcode toegevoegd.

Groen: Laarbeek scoort hoger dan de gemiddelde gemeente.

Blauw: Laarbeek scoort ongeveer gelijk aan de gemiddelde gemeente (afwijking maximaal 5%).

Oranje: Laarbeek scoort lager dan de gemiddelde gemeente.

	beleidsindicator	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
25	Absoluut verzuim	aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2016	0	1,66
26	Relatief verzuim	aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2016	1,74	18,07
27	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	percentage deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2014	0,8%	1,4%
29	Actieve deelname verenigingsleven afgelopen 12 maanden	percentage	n.v.t.	niet gemeten	niet gemeten
32	Kinderen in uitkeringsgezin	percentage kinderen tot 18 jaar	2015	3,12%	3,54%
35	Achterstandsleerlingen	n.v.t.	vervallen	n.v.t.	n.v.t.
36	Werkloze jongeren	percentage 16 t/m 22 jarigen	2015	1,71%	1,01%
37	personen met een bijstanduitkering	aantal per 10.000 inwoners	2016	166	219
38	Personen met een lopend re-integratietraject	aantal per 10.000 inwoners	2016	79	171
	bron: www.waarstaatjegemeente.nl				

Wat kost het?

PROGRAMMA 4 - WELZIJN EN ONDERWIJS					
Taakveld	Omschrijving		Rekening 2016	Gewijzigde Begroting 2017	Begroting 2018
4.2	Onderwijshuisvesting	lasten	€ 385.158	€ 615.816	€ 498.188
		baten	€ 478	€ 477	€ 477
		saldo	€ -384.680	€ -615.339	€ -497.711
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	lasten	€ 334.867	€ 815.603	€ 854.688
		baten	€ 71.647	€ 11.450	€ 11.542
		saldo	€ -263.220	€ -804.153	€ -843.146
5.1	Sportbeleid en activering	lasten	€ 209.543	€ 228.431	€ 214.283
		baten	€ 0	€ 12.500	€ 10.000
		saldo	€ -209.543	€ -215.931	€ -204.283
5.2	Sportaccommodaties	lasten	€ 925.180	€ 904.346	€ 857.713
		baten	€ 208.057	€ 234.209	€ 236.045
		saldo	€ -717.123	€ -670.137	€ -621.668
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	lasten	€ 198.761	€ 179.916	€ 175.551
		baten	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ -198.761	€ -179.916	€ -175.551
0.10.4	Mutaties reserves programma 4	lasten	€ 180.164	€ 54.375	€ 23.500
		baten	€ 34.919	€ 679.653	€ 467.584
		saldo	€ -145.245	€ 625.278	€ 444.084
TOTAAL PROGRAMMA 4			lasten	€ 2.233.673	€ 2.798.487
		baten	€ 315.101	€ 938.289	€ 725.648
		saldo	€ -1.918.572	€ -1.860.198	€ -1.898.275

Programma 5 Economie en werkgelegenheid

Door meer diversiteit wordt de lokale werkgelegenheid minder kwetsbaar.

Recreatie en (water)toerisme is een opkomende markt die veel kansen biedt, met oog voor de unieke positie van het buitengebied.

Portefeuillehouders:

Wethouder G.T. Buter:

- Werk & Inkomen (Participatiewet)
- Statushouders

Wethouder J.H.C.M. Briels:

- Toerisme & recreatie
- Evenementen

Wethouder A.J.L. Meulensteen:

- Grondzaken
- Economische zaken

Omschrijving

Dit programma bevat alle zaken op het beleidsgebied van economische aangelegenheden en recreatie en toerisme. Ook de gemeentelijke grondexploitatie is onder dit programma opgenomen.

Het onderdeel "Arbeidsparticipatie" omvat alle activiteiten die door de gemeente op dit terrein worden ondernomen. De volgende taken maken deel uit van dit programma:

- Werk:
 - Voorkomen van instroom in en bevordering van uitstroom uit de uitkering (Participatiewet, IOAW, IOAZ, BBZ)
 - Bevordering van re-integratie van niet-uitkeringsgerechtigden (NUG)
- Inkomen: inkomensvoorziening voor mensen in de Participatiewet, IOAW, IOAZ; uitvoering van bijzondere bijstand en minimabeleid
- Maatschappelijke zaken: stimuleren van maatschappelijke participatie en -door middel van schuldhulp- het (vroegtijdig) oplossen van (de oorzaken van) financiële problemen

Taakvelden

- 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begeleide participatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)
- 0.10.5 Mutaties reserves - programma 5 Economie en werkgelegenheid

Ambities

- Laarbeek benut het toeristisch en recreatief potentieel voor dagrecreatie en kort verblijf beter.
- De agenda van Brabant is mede uitgangspunt bij de formulering van lokale standpunten.
- Er is sprake van een gevarieerd, goed ontsloten en rustiek buitengebied voor de extensieve, routegebonden recreatie.
- Een divers en uitgebreid vrijetijdsaanbod maakt Laarbeek tot een aantrekkelijke gemeente om te wonen, te bezoeken en te verblijven en leidt tot hogere bestedingen door bezoekers van Laarbeek.
- Er is sprake van een optimalisering van het ondernemings- en vestigingsklimaat en de mogelijkheden daartoe.
- De bestaande bedrijventerreinen zijn doelmatig ingericht. Parkmanagement Laarbeek (PML) en Centra Management Laarbeek (CML) dragen collectief meer verantwoordelijkheid.
- Voor Laarbeek biedt Brainport kansen in de toelevering, maar ook voor startende bedrijven. Dit zal vooral zijn op het gebied van agrofood, technologisch hoogwaardige bedrijvigheid en de automotive.
- Bedrijventerrein Bemmer IV is een aansprekend visitekaartje aan de N279.
- Werkloosheid is integraal en met aandacht voor werkgever en individu aangepakt.
- Wij vinden het gerechtvaardigd een tegenprestatie te vragen (in de vorm van -vrijwillig- werken of scholen) voor het verkrijgen van een uitkering, dit in samenwerking met de regionale partners binnen Senzer.
- Het hebben van betaald werk is belangrijk; men kan in het eigen inkomen voorzien en het sociaal netwerk wordt vergroot.
- Wij gaan door met het stimuleren van werken door maatwerk bij re-integratie (arbeidsvermogen staat voorop!). De samenwerking op het gebied van Werk en Inkomen via Senzer wordt verder vorm gegeven, waarbij kostenbeheersing, kwaliteit en voorkoming van kwetsbaarheid de uitgangspunten zijn.
- Ingezet wordt op een duurzame economische ontwikkeling van de gemeente en versterking van sociaaleconomische ontwikkelingen en de arbeidsmarkt. De aanwezigheid van winkeliers in de kernen is wezenlijk voor de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van onze gemeente.
- We stimuleren de ontwikkeling van dagrecreatie en innovatieve ontwikkelingen door het scheppen van gunstige randvoorwaarden voor en ondersteuning van deze initiatieven in de vorm van advies, begeleiding en indien nodig financiële ondersteuning.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- De pilot 'Super Sociaal bus' wordt voortgezet, na evaluatie.
- De geletterdheid van de inwoners wordt bevorderd.
- Uitvoering geven aan de economische agenda Laarbeek.
- Innovatiehuis De Peel is opgericht en voert regionale projecten uit op het gebied van Agro & Food Technology, Automotive, Slimme maakindustrie, Zorg en Vrijtijdseconomie.
- De projecten uit het programma 'Waterpoort van de Peel' worden in deze periode uitgevoerd. Uitgegaan wordt van minimaal twee projecten per jaar.

- We dragen WEAREFOOD2018 een warm hart toe.
- De bestaande routestructuren worden in samenwerking met beheerders, vrijwilligers en initiatiefnemers jaarlijks beheerd en geoptimaliseerd.
- Initiatieven in Juni Watermaand zijn in 2018 minimaal gelijk aan die in 2017 met een lichte groei in de jaren daarna.
- In 2018 wordt de Kop van Aarle-Rixtel en het gebied daar rondom heen integraal samen met o.a. de gemeente Helmond en Waterschap Aa en Maas ontwikkeld tot een gebied waar water, natuur en recreatie alle ruimte krijgen.
- We stimuleren de ontwikkeling van dagrecreatie en innovatieve ontwikkelingen door het scheppen van gunstige randvoorwaarden voor en ondersteuning van deze initiatieven in de vorm van advies, begeleiding en indien nodig financiële ondersteuning.
- Uitvoering geven aan de nota 'reststroken gemeente Laarbeek'.
- Begeleiding mensen naar werk.
- Het duurzaam plaatsen van VSO-PRO leerlingen (Voortgezet Speciaal Onderwijs en Praktijkonderwijs) binnen garantiebanen.
- Komen tot een kind en gezin gericht armoedebeleid op basis van een in 2017 uit te voeren nulmeting/startonderzoek.

Aanvullende toelichting

Super Sociaal bus

Het college heeft vorig jaar besloten om de raad voor te stellen, als na evaluatie blijkt om de pilot voor te zetten, een aantal stelposten op een andere wijze te bestemmen en deze middelen structureel als dekking in te zetten voor de rijdende winkel voor minima in Laarbeek. De pilot draait nu bijna een halfjaar en het is nu tijd om structurele middelen aan te vragen om de rijdende winkel voor minima te laten voortbestaan. Het gaat hierbij dus niet om extra middelen maar om het anders bestemmen van een aantal bestaande stelposten.

Bevorderen geletterdheid

Op 15 mei is het Taalhuis in Laarbeek geopend. Dit is een laagdrempelig inlooppunt voor professionals, vrijwilligers en laaggeletterden waar men terecht kan met vragen over laaggeletterdheid (signaleren, doorverwijzen, etc.). Verder zijn we (Vierbinden, Bibliotheek, ROC ter Aa en Stichting lezen en schrijven) bezig met een actieplan om de geletterdheid daadwerkelijk te bevorderen in Laarbeek. Momenteel is niet bekend hoeveel dit gaat kosten maar dat hiervoor structurele middelen moeten komen, is zeker. Naar schatting zal het gaan om een bedrag van structureel € 30.000,-. Voorgesteld wordt om hiervoor ook een aantal bestaande stelposten als dekking in te zetten.

Innovatiehuis

De kosten van het Innovatiehuis zijn opgenomen in de Economische Agenda en deels worden de vrijvallende middelen van het Peelnetwerk ingezet om ook meerjarig de kosten van het Innovatiehuis te dekken. De budgetten van de Economische Agenda liepen namelijk meerjarig terug naar nul.

WEAREFOOD2018

Brabant is de Europese regio van gastronomie in 2018. Vanuit de provincie is er dan ook een programma ontwikkeld dat fors inzet op het neerzetten van Brabant op het gebied van food. Er zijn veel ideeën om ook als Laarbeek/de Peel hierbij aan te haken en onszelf in de etalage te zetten. Daarbij is dit programma ook een goed vliegwiel om de samenwerking in de Peel op het gebied van toerisme/recreatie en economie een boost te geven. We hebben namelijk allemaal iets met food en allerlei bedrijven/spelers lopen ook warm voor dit thema. WEAREFOOD2018 vindt aansluiting bij onze beleidsdoelstellingen: samen/ educatief/ duurzaam zoals in diverse van onze beleidsplannen (duurzaamheidsprogramma, economische agenda, wmo-beleidsplan, et cetera) naar voren komt. De kosten voor WEAREFOOD bedragen eenmalig € 15.000,- in 2018 en voorgesteld wordt om hiervoor middelen ter beschikking te stellen.

Nota 'reststroken gemeente Laarbeek'

In de nota 'reststroken gemeente Laarbeek' is vastgesteld hoe om te gaan met het gebruik van reststroken om verlies van eigendom door verjaring te voorkomen. Er wordt rechtsgelijkheid gecreëerd door zaken op een eenduidige wijze te formaliseren.

In navolging op het pilotproject 'reststroken Beek' is een inventarisatie gemaakt van mogelijk onrechtmatig gebruik van gemeentegrond in de overige kernen en het buitengebied. Op basis van deze inventarisatie wordt een partij geselecteerd die het vervolgproject uit gaat voeren.

VSO-PRO leerlingen

VSO-PRO leerlingen (Voortgezet Speciaal Onderwijs – Praktijkonderwijs) worden duurzaam geplaatst binnen garantiebannen om te voorkomen dat zij, na afloop van een gesubsidieerde plaatsing, thuis op de bank terecht komen en de kans het grootst dat deze op termijn in de uitkering komen, voor de rest van hun leven. De financiering hiervan vindt niet plaats binnen de BUIG. Senzer vraagt voor deze realisatie een aanvullende bijdrage aan de gemeenten, oplopend van € 2.000,- in 2018 tot structureel € 28.000,- in 2021. De verwachting is dat het aantal plaatsingen de komende jaren structureel toenemen.

Armoedebelaid

Voor het invulling geven aan inkomensondersteuning aan kinderen in armoede is met ingang van 2017 via het Rijk een structureel bedrag van € 76.000,- beschikbaar gesteld, waarvoor maatregelen worden voorbereid in samenwerking met Stichting Leergeld en andere maatschappelijke partners.

Beleidsindicatoren

Vanaf begrotingsjaar 2017 is het verplicht om een set beleidsindicatoren toe te voegen aan de Programmabegroting. Doel van de beleidsindicatoren is dat raadsleden en burgers meer inzicht krijgen in de begroting en dat begrotingen van verschillende gemeenten gemakkelijker te vergelijken worden.

Alle 50 beleidsindicatoren zijn verwerkt in deze programmabegroting; 39 verplichte en 11 facultatieve indicatoren. Per programma wordt een aantal relevante indicatoren opgesomd. De uitkomst van Laarbeek is afgezet tegen de uitkomst van de gemiddelde gemeente met een inwoneraantal tot 25.000 inwoners. Daarna is een kleurcode toegevoegd.

Groen: Laarbeek scoort hoger dan de gemiddelde gemeente.

Blauw: Laarbeek scoort ongeveer gelijk aan de gemiddelde gemeente (afwijking maximaal 5%).

Oranje: Laarbeek scoort lager dan de gemiddelde gemeente.

	beleidsindicator	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
19	Waardering bereikbaarheid bedrijfslocatie voor bevoorrading	score 1-10	n.v.t.	niet gemeten	niet gemeten
20	Functiemenging	percentage	2016	45,8%	47,2%
21	Bruto Gemeentelijk Product	verhouding tussen verwacht en gemeten product	2013	128	103
22	Vestigingen (van bedrijven)	aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	2016	151	142,2
23	Waardering vestigingsklimaat gemeente (score 1-10)	score 1-10	?	6,78	niet gemeten
24	Waardering ondernemingsklimaat gemeente (score 1-10)	score 1-10	?	6,82	niet gemeten
30	Banen	aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	2016	561,7	609,5
44	Hernieuwbare elektriciteit	percentage	2015	4,8%	?
bron: www.waarstaatjegemeente.nl					

Wat kost het?

PROGRAMMA 5 - ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID					
Taakveld	Omschrijving		Rekening 2016	Gewijzigde Begroting 2017	Begroting 2018
0.3	Beheer overige bouwen en gronden	lasten	€ 9.145	€ 11.712	€ 12.042
		baten	€ 18.654	€ 27.834	€ 28.004
		saldo	€ 9.509	€ 16.122	€ 15.962
3.1	Economische ontwikkeling	lasten	€ 198.248	€ 386.270	€ 387.108
		baten	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ -198.248	€ -386.270	€ -387.108
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	lasten	€ 1.383.016	€ 2.158.605	€ 329.065
		baten	€ 1.407.407	€ 325.246	€ 352.435
		saldo	€ 24.391	€ -1.833.359	€ 23.370
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	lasten	€ 53.458	€ 46.710	€ 47.090
		baten	€ 43.311	€ 41.110	€ 41.254
		saldo	€ -10.147	€ -5.600	€ -5.836
3.4	Economische promotie	lasten	€ 216.727	€ 157.327	€ 125.635
		baten	€ 6.000	€ 0	€ 0
		saldo	€ -210.727	€ -157.327	€ -125.635
6.3	Inkomensregelingen	lasten	€ 4.633.169	€ 4.388.447	€ 4.603.402
		baten	€ 2.955.917	€ 2.834.873	€ 2.997.272
		saldo	€ -1.677.252	€ -1.553.574	€ -1.606.130
6.4	Begeleide participatie	lasten	€ 3.104.868	€ 2.815.803	€ 2.581.875
		baten	€ 123.257	€ 0	€ 0
		saldo	€ -2.981.611	€ -2.815.803	€ -2.581.875
6.5	Arbeidsparticipatie	lasten	€ 89.800	€ 176.474	€ 164.141
		baten	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ -89.800	€ -176.474	€ -164.141
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	lasten	€ 3.889.233	€ 4.628.646	€ 218.288
		baten	€ 4.771.842	€ 6.561.180	€ 218.288
		saldo	€ 882.609	€ 1.932.534	€ 0
0.10.5	Mutaties reserves programma 5	lasten	€ 900.000	€ 83.220	€ 0
		baten	€ 39.644	€ 120.000	€ 120.000
		saldo	€ -860.356	€ 36.780	€ 120.000
TOTAAL PROGRAMMA 5			lasten	€ 14.477.664	€ 8.468.646
		baten	€ 9.366.032	€ 9.910.243	€ 3.757.253
		saldo	€ -5.111.632	€ -4.942.971	€ -4.711.393

Programma 6 Directe dienstverlening

Met een goede dienstverlening geven we als gemeente ons visitekaartje af. We hebben oog voor de verscheidenheid van de vraag van onze klanten en passen onze diensten en producten daarop aan.

Portefeuillehouders:

Burgemeester F.L.J. van der Meijden:

- Burgerlijke stand
- Bevolking
- Naturalisatie

Wethouder F.P.A.C. van Zeeland:

- Kosten afvalinzameling

Wethouder A.J.L. Meulensteen:

- Kosten riolering

Omschrijving

De gemeente draagt zorg voor een vakkundige en correcte ontvangst van haar klanten (burgers, bedrijven en instellingen). Het is belangrijk dat deze niet nodeloos lang hoeft te wachten voordat ze geholpen wordt. De prijs die betaald moet worden voor producten en diensten moet zich goed verhouden tot de geleverde kwaliteit. De gemeente draagt ook zorg voor een goede digitale dienstverlening. De openingstijden moeten flexibel genoeg zijn.

Taakvelden

0.2 Burgerzaken

7.2 Riolering

7.3 Afval

0.10.6 Mutaties reserves - programma 6 Directe dienstverlening

Ambities

- In zijn algemeenheid: klantgerichtheid en dienstverlening zijn verder verbeterd.
- We laten de klanten (burgers en bedrijven) zoveel mogelijk zelf hun dienstverlening en informatievoorziening regelen. De toegang tot het digitale loket en de digitale informatievoorziening vormen daar een belangrijk onderdeel van.
- Dienstverlening wordt steeds meer geleid en gestuurd via de verschillende kanalen. De dienstverlening via het digitale kanaal wordt verbeterd en uitgebreid. Andere kanalen worden ingezet als dit een toegevoegde waarde heeft.
- We geven klanten een grotere rol in co-creatie van het dienstverleningsproces waardoor de dienstverlening efficiënter wordt en we sluiten aan bij hun wensen/mogelijkheden en vergroten hiermee zelfredzaamheid.
- Via één digitale overheidspoort kunnen burgers hun 'standaard' dienstverlening gemakkelijk regelen en monitoren en hun eigen gegevens beheren.

- Burgers worden actief betrokken bij controle van gegevens en inzicht gegeven in de stand van zaken met betrekking tot ingediende bezwaren of aangevraagde vergunningen.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- Geo-informatie is beschikbaar en aangesloten op de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en Basisregistratie Ondergrond (BRO). De BGT is in 2016 in gebruik genomen, de BRO wordt in 2018 in gebruik genomen.
- Meer producten, diensten en informatie zijn digitaal toegankelijk en worden digitaal afgehandeld. Burgers en bedrijven hebben digitaal inzicht in de eigen lopende transacties of communicatie met de gemeente (2014-2018).
- Het KlantContactCentrum (KCC) zal de telefonische dienstverlening verder ontwikkelen, met als doel dat meer vragen direct, in één keer, juist worden afgehandeld (2014-2018).
- Het herzien van het vGRP+2013 (verbreed gemeentelijk rioleringsplan 'plus').
- De beveiliging van informatie en de bijbehorende ICT is op goede en professionele wijze in onze organisatie verankerd.
- Het betrekken van de burgers bij de politiek wordt verder voortgezet.

Aanvullende toelichting

KlantContactCentrum (KCC)

De doorontwikkeling van het KCC alsmede de ontwikkeling van een dienstverleningsconcept moet leiden tot verbetering van de dienstverlening en heldere kanaalsturing.

“De burger is de goedkoopste ambtenaar”, dit betekent bijvoorbeeld dat in 2018 het digitaal maken van afspraken door burgers met de gemeente verder wordt uitgebreid met de mogelijkheid om je eigen afspraak te beheren (en dus zelf te wijzigen of te annuleren). Ook op het gebied van de burgerlijke stand zal de burger digitaal bediend kunnen worden, door voor zijn aangifte van geboorte en huwelijk niet meer naar het gemeentehuis te hoeven komen.

Meer producten zullen aan de voorkant worden afgehandeld, waarbij of de burger direct is geholpen of direct een afspraak met de vakspecialist kan worden gemaakt. Digitale afhandeling van producten wordt verder uitgebreid.

Alle aanwezige basisregistraties én de implementatie van de nieuwe Basisregistratie Ondergrond (BRO), wettelijk voorgeschreven per 1-1-2019, moet leiden tot betere ontsluiting en gebruik van informatie ten behoeve van de bedrijfsvoering en de dienstverlening. Het zaakgericht werken met een daarvoor toegerust systeem is hierin cruciaal.

Investeren in bedrijfsvoering en verbetering dienstverlening

In aansluiting op de doorontwikkeling van het KCC en het nieuwe dienstverleningsconcept is een keuze gemaakt om een nieuw zaakstelsel te implementeren voor alle klantcontacten en informatiestromen, te meer daar het huidige postsysteem Decos niet langer ondersteund wordt. Dit betekent meer digitale dienstverlening voor onze inwoners en een keuze mogelijkheid naar de toekomst toe voor hen om op elk moment te kijken wat de status is van een ingediend verzoek/aanvraag/melding. Om dit in de toekomst mogelijk te maken, wordt voorgesteld om extra structurele middelen beschikbaar te stellen van € 67.000,-.

Beleidsindicatoren

Vanaf begrotingsjaar 2017 is het verplicht om een set beleidsindicatoren toe te voegen aan de Programmabegroting. Doel van de beleidsindicatoren is dat raadsleden en burgers meer inzicht krijgen in de begroting en dat begrotingen van verschillende gemeenten gemakkelijker te vergelijken worden.

Alle 50 beleidsindicatoren zijn verwerkt in deze programmabegroting; 39 verplichte en 11 facultatieve indicatoren. Per programma wordt een aantal relevante indicatoren opgesomd. De uitkomst van Laarbeek is afgezet tegen de uitkomst van de gemiddelde gemeente met een inwoneraantal tot 25.000 inwoners. Daarna is een kleurcode toegevoegd.

Groen: Laarbeek scoort hoger dan de gemiddelde gemeente.

Blauw: Laarbeek scoort ongeveer gelijk aan de gemiddelde gemeente (afwijking maximaal 5%).

Oranje: Laarbeek scoort lager dan de gemiddelde gemeente.

beleidsindicator	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
7 Waardering ondernemers algehele gemeentelijke dienstverlening	score 1-10	n.v.t.	niet gemeten	niet gemeten
8 Waardering inwoners algehele gemeentelijk dienstverlening	score 1-10	n.v.t.	niet gemeten	niet gemeten
43 Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2015	93	168
bron: www.waarstaatjegemeente.nl				
Producten burgerzaken	aantal	2016	23	niet gemeten
Klantcontactmomenten balie - burgerzaken	aantal	2016	18.000	niet gemeten
Producten bouwen en wonen	aantal	2016	7	niet gemeten
Klantcontactmomenten balie - bouwen en wonen	aantal	2016	127	niet gemeten
bron: eigen statistiek (periode: 2016)				

Wat kost het?

PROGRAMMA 6 - DIRECTE DIENSTVERLENING					
Taakveld	Omschrijving		Rekening 2016	Gewijzigde Begroting 2017	Begroting 2018
0.2	Burgerzaken	lasten	€ 955.853	€ 634.921	€ 649.107
		baten	€ 394.634	€ 384.700	€ 403.643
		saldo	€ -561.219	€ -250.221	€ -245.464
7.2	Riolering	lasten	€ 1.477.897	€ 1.251.276	€ 1.344.173
		baten	€ 1.663.304	€ 1.913.294	€ 2.071.451
		saldo	€ 185.407	€ 662.018	€ 727.278
7.3	Afval	lasten	€ 1.690.881	€ 1.532.548	€ 1.688.115
		baten	€ 1.917.957	€ 1.902.843	€ 1.901.401
		saldo	€ 227.076	€ 370.295	€ 213.286
0.10.6	Mutaties reserves programma 6	lasten	€ 0	€ 0	€ 0
		baten	€ 1.167	€ 1.167	€ 1.166
		saldo	€ 1.167	€ 1.167	€ 1.166
TOTAAL PROGRAMMA 6			€ 4.124.631	€ 3.418.745	€ 3.681.395
		baten	€ 3.977.062	€ 4.202.004	€ 4.377.661
		saldo	€ -147.569	€ 783.259	€ 696.266

Programma 7 Relatie tussen burgers en bestuur

In de huidige netwerksamenleving is het niet meer één partij die bepaalt. Meer en meer hebben verschillende partijen elkaar nodig om opgaven aan te pakken en resultaten te kunnen boeken.

Portefeuillehouder:

Burgemeester F.L.J. van der Meijden:

- Algemene zaken
 - Verkiezingen
 - Communicatie en voorlichting
 - Intergemeentelijke samenwerking
-

Omschrijving

Bij het programma relatie burger – bestuur gaat het om de communicatie over en weer tussen de gemeente en haar inwoners. Zijn de gemeente en de inwoners in staat om een krachtige lokale gemeenschap te vormen, waarin burgers, bestuurders en ambtenaren samen werken aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken? Lokale en bovenlokale samenwerking is hierbij belangrijk. Hiervoor moet de gemeente weten wat er in de samenleving speelt en burgers faciliteren om zelf initiatief te kunnen nemen. Van inwoners wordt verwacht dat zij zich actief opstellen en verantwoordelijkheid nemen voor de problemen in hun leefomgeving.

Communicatie is de basis voor een productieve relatie tussen burger en bestuur.

Taakvelden

0.1 Bestuur

0.10.7 Mutaties reserves - programma 7 Relatie tussen burgers en bestuur

Ambities

- Het college is meer zichtbaar voor haar inwoners. Laarbeek presenteert zich trots en zelfverzekerd aan inwoners en bezoekers.
- Het aantal burgerinitiatieven voor de eigen woon- en leefomgeving is toegenomen.
- De samenwerking met regiogemeenten is toegenomen. Hierbij is ook het draagvlak voor en betrokkenheid bij de samenwerking van inwoners toegenomen.
- Er wordt regie gevoerd op de verbonden partijen.
- De burger heeft kennis van en begrip voor regelgeving.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- Zorgdragen voor binding van inwoners, bedrijven en instellingen aan het openbaar bestuur
- Proactief in samenwerkingsverbanden.
- De gelegenheid geven aan bewoners die gezamenlijke initiatieven hebben voor de openbare ruimte.

- De organisatie communicatiever maken.
- Verdere uitwerking van de vastgestelde communicatievisie en strategische communicatie in het positioneren van de gemeente.

Aanvullende toelichting

Burgerinitiatieven

Net zoals in voorgaande jaren kunnen bewoners die gezamenlijke initiatieven voor de openbare ruimte hebben terecht bij buurtidee@laarbeek.nl. Er wordt gezorgd voor voldoende tijd bij de betrokken medewerkers om deze initiatieven integraal aan te pakken.

Beleidsindicatoren

Vanaf begrotingsjaar 2017 is het verplicht om een set beleidsindicatoren toe te voegen aan de Programmabegroting. Doel van de beleidsindicatoren is dat raadsleden en burgers meer inzicht krijgen in de begroting en dat begrotingen van verschillende gemeenten gemakkelijker te vergelijken worden.

Alle 50 beleidsindicatoren zijn verwerkt in deze programmabegroting; 39 verplichte en 11 facultatieve indicatoren. Per programma wordt een aantal relevante indicatoren opgesomd. De uitkomst van Laarbeek is afgezet tegen de uitkomst van de gemiddelde gemeente met een inwoneraantal tot 25.000 inwoners. Daarna is een kleurcode toegevoegd.

Groen: Laarbeek scoort hoger dan de gemiddelde gemeente.

Blauw: Laarbeek scoort ongeveer gelijk aan de gemiddelde gemeente (afwijking maximaal 5%).

Oranje: Laarbeek scoort lager dan de gemiddelde gemeente.

beleidsindicator	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
6 Vertrouwen in de manier waarop gemeent wordt bestuurd	percentage	n.v.t.	niet gemeten	niet gemeten
bron: www.waarstaatjegemeente.nl				

Wat kost het?

PROGRAMMA 7 - RELATIE TUSSEN BURGERS EN BEDRIJVEN					
Taakveld	Omschrijving		Rekening 2016	Gewijzigde Begroting 2017	Begroting 2018
0.1	Bestuur	lasten	€ 1.506.987	€ 1.333.254	€ 1.281.255
		baten	€ 113.033	€ 0	€ 0
		saldo	€ -1.393.954	€ -1.333.254	€ -1.281.255
0.10.7	Mutaties reserves programma 7	lasten	€ 0	€ 30.000	€ 0
		baten	€ 0	€ 30.000	€ 0
		saldo	€ 0	€ 0	€ 0
TOTAAL PROGRAMMA 7			€ 1.506.987	€ 1.363.254	€ 1.281.255
		baten	€ 113.033	€ 30.000	€ 0
		saldo	€ -1.393.954	€ -1.333.254	€ -1.281.255

Programma 8 Financiën en bedrijfsvoering

Laarbeek heeft haar financiën op orde en haar inwoners kunnen rekenen op een evenwichtige lastendruk.

Portefeuillehouders:

Burgemeester F.L.J. van der Meijden:

- Informatie & Automatisering
- Inkoop en aanbestedingen

Wethouder A.J.L. Meulensteen:

- Financiën

Wethouder G.T. Buter:

- Personeel en organisatie
- Facilitaire dienstverlening

Omschrijving

Onder dit programma vallen de algemene gemeentelijke inkomsten. Ook zijn hier de algemene financieeringsmiddelen, de verrekeningen met de reserves en de rentetoerekeningen opgenomen, evenals de posten voor nieuw beleid en het exploitatieresultaat.

Taakvelden

- 0.4 Overhead
- 0.5 Treasury
- 0.61 OZB woningen
- 0.62 OZB niet-woningen
- 0.64 Belastingen overig
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
- 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten
- 0.10.8 Mutaties reserves - programma 8 Financiën en bedrijfsvoering

Ambities

- De gemeente Laarbeek beschikt over een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering.
- De gemeente Laarbeek kent een gezonde financiële positie.
- Wij streven naar een evenwichtige ontwikkeling van de lokale lastendruk.
- De uitvoeringsorganisatie Peelgemeenten wordt lean en op basis van business cases ingericht. Daarbij wordt onderzocht of inbreng van een taak voordelen oplevert en wat het gevolg is voor de latende organisatie. Er is sprake van een gezonde en qua omvang stabiele, latende organisatie.

Wat gaan we er voor doen in 2018?

- De dienstverlening aan bedrijven is verbeterd door de mogelijkheid van e-facturering. Bedrijven kunnen digitaal factureren bij de gemeente.

- Invoering van zaakgericht werken via Dimpact en benutten van alle mogelijkheden om de dienstverlening aan onze inwoners hierdoor te verbeteren.

Aanvullende toelichting

E-facturering

In 2017 is al een pilot gestart voor het werken met e-facturering, waar 20 bedrijven aan meedoen. Insteek is om dit in 2017 verder uit te bouwen en in 2018 voor het overgrote deel van onze facturen gerealiseerd te hebben.

Organisatie-ontwikkeling en bedrijfsvoering

De omgeving is volop in beweging en verandert razendsnel. Onze maatschappij is niet meer overzichtelijk en uniform. In die veelkleurige samenleving zijn eenvormige aanpakken niet meer effectief. Elk probleem vraagt zijn eigen oplossing. Wij willen hierop anticiperen en/of hierin meebewegen. Dit vraagt om ontwikkelkracht binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. In het kader van deze vele ontwikkelingen, waar de gemeentelijke organisatie voor staat, vindt er een organisatie-ontwikkeltraject plaats. Investerings zijn nodig in de bedrijfsvoering om toekomstbestendig te zijn en te blijven.

Beleidsindicatoren

Vanaf begrotingsjaar 2017 is het verplicht om een set beleidsindicatoren toe te voegen aan de Programmabegroting. Doel van de beleidsindicatoren is dat raadsleden en burgers meer inzicht krijgen in de begroting en dat begrotingen van verschillende gemeenten gemakkelijker te vergelijken worden.

Alle 50 beleidsindicatoren zijn verwerkt in deze programmabegroting; 39 verplichte en 11 facultatieve indicatoren. Per programma wordt een aantal relevante indicatoren opgesomd. De uitkomst van Laarbeek is afgezet tegen de uitkomst van de gemiddelde gemeente met een inwoneraantal tot 25.000 inwoners. Daarna is een kleurcode toegevoegd.

Groen: Laarbeek scoort hoger dan de gemiddelde gemeente.

Blauw: Laarbeek scoort ongeveer gelijk aan de gemiddelde gemeente (afwijking maximaal 5%).

Oranje: Laarbeek scoort lager dan de gemiddelde gemeente.

	beleidsindicator	meet eenheid	actualiteit	Laarbeek	gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners	gemiddelde gemeente < 20.000 tot 50.000 inwoners ¹
1	Formatie	fte per 1.000 inwoners	2017	4,51	niet gemeten	6,3
2	Bezetting	fte per 1.000 inwoners	2017	4,16	niet gemeten	7,5
3	Apparaatskosten	kosten per inwoner	n.v.t.	niet gemeten	niet gemeten	
4	Externe inhuur	percentage van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2016	6,51%	niet gemeten	13%
5	Overhead	percentage van totale lasten	2017	12,63%	niet gemeten	
49	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	euro	2017	578	683	
50	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2017	671	773	
bron: www.waarstaatjegemeente.nl						
¹ bron: Personeelsmonitor 2016 A&O-fonds Gemeenten						

Wat kost het?

PROGRAMMA 8 - FINANCIËN EN BEDRIJFSVOERING					
Taakveld	Omschrijving		Rekening 2016	Gewijzigde Begroting 2017	Begroting 2018
0.4	Overhead	lasten	€ 11.366.135	€ 5.649.516	€ 5.847.138
		batens	€ 10.333.717	€ 472.915	€ 469.345
		saldo	€ -1.032.418	€ -5.176.601	€ -5.377.793
0.5	Treasury	lasten	€ 2.947.507	€ 76.303	€ 62.195
		batens	€ 3.757.776	€ 197.491	€ 116.959
		saldo	€ 810.269	€ 121.188	€ 54.764
0.61	OZB woningen	lasten	€ 540.762	€ 302.691	€ 307.147
		batens	€ 3.203.175	€ 2.479.000	€ 2.475.000
		saldo	€ 2.662.413	€ 2.176.309	€ 2.167.853
0.62	OZB niet-woningen	lasten	€ 0	€ 1.400	€ 1.411
		batens	€ 546.508	€ 1.533.000	€ 1.513.000
		saldo	€ 546.508	€ 1.531.600	€ 1.511.589
0.64	Belastingen overig	lasten	€ 753	€ 736	€ 745
		batens	€ 15.523	€ 17.999	€ 17.999
		saldo	€ 14.770	€ 17.263	€ 17.254
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	lasten	€ 0	€ 0	€ 0
		batens	€ 25.887.190	€ 26.078.252	€ 26.708.813
		saldo	€ 25.887.190	€ 26.078.252	€ 26.708.813
0.8	Overige baten en lasten	lasten	€ 846.395	€ 280.361	€ 856.262
		batens	€ 706.719	€ 44.061	€ 23.000
		saldo	€ -139.676	€ -236.300	€ -833.262
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	lasten	€ 0	€ 120.000	€ 120.000
		batens	€ 0	€ 0	€ 0
		saldo	€ 0	€ -120.000	€ -120.000
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	lasten	€ 727.793	€ 0	€ 0
		batens	€ 0	€ 333.197	€ 630.733
		saldo	€ -727.793	€ 333.197	€ 630.733
0.10.8	Mutaties reserves programma 8	lasten	€ 3.524.567	€ 1.947.526	€ 0
		batens	€ 3.840.166	€ 2.644.614	€ 470.861
		saldo	€ 315.599	€ 697.088	€ 470.861
TOTAAL PROGRAMMA 8			lasten	€ 8.378.533	€ 7.194.898
		batens	€ 48.290.774	€ 33.800.529	€ 32.425.710
		saldo	€ 28.336.862	€ 25.421.996	€ 25.230.812

Recapitulatie Programmabegroting 2018

Programma	Omschrijving			Lasten	Baten	Saldo
1	Veiligheid			1.611.348	64.784	-1.546.564
2	Woonklimaat en leefklimaat			5.750.829	749.086	-5.001.743
3	Gezondheid en zorg			12.049.440	561.592	-11.487.848
4	Welzijn en onderwijs			2.623.923	725.648	-1.898.275
5	Economie en werkgelegenheid			8.468.646	3.757.253	-4.711.393
6	Directe dienstverlening			3.681.395	4.377.661	696.266
7	Relatie tussen burgers en bestuur			1.281.255	0	-1.281.255
8	Financiën en bedrijfsvoering			7.194.898	32.425.710	25.230.812
				42.661.734	42.661.734	0

Programmaplan begroting 2018

Begroting 2018	Progr	Lasten	Baten	Saldo	Taakvelden
Programma 1 Veiligheid	01	€ 1.611.348	€ 53.784	€ -1.557.564	diverse taakvelden, excl.taakveld 0.10.1
Programma 2 Woonklimaat en leefklimaat	02	€ 5.745.829	€ 749.086	€ -4.996.743	diverse taakvelden, excl.taakveld 0.10.2
Programma 3 Gezondheid en zorg	03	€ 12.049.440	€ 561.592	€ -11.487.848	diverse taakvelden, excl.taakveld 0.10.3
Programma 4 Welzijn en onderwijs	04	€ 2.600.423	€ 258.064	€ -2.342.359	diverse taakvelden, excl.taakveld 0.10.4
Programma 5 Economie en werkgelegenheid	05	€ 8.468.646	€ 3.637.253	€ -4.831.393	diverse taakvelden, excl.taakveld 0.10.5
Programma 6 Directe dienstverlening	06	€ 3.681.395	€ 4.376.495	€ 695.100	diverse taakvelden, excl.taakveld 0.10.6
Programma 7 Relatie tussen burgers en bestuur	07	€ 1.281.255	€ 0	€ -1.281.255	diverse taakvelden, excl.taakveld 0.10.7
Programma 8 Financiën en bedrijfsvoering	08	€ 0	€ 0	€ 0	diverse taakvelden, excl.taakvelden 0.4 / 0.5 / 0.61 / 0.62 / 0.64 / 0.7 / 0.8 / 0.9 / 0.10.8 / 0.11
Algemene dekkingsmiddelen	08	€ 371.498	€ 30.831.771	€ 30.460.273	0.5 - treasury / 0.61 - ozb woningen / 0.62 - ozb niet-woningen / 0.64 - belastingen overig / 0.7 - algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
Overhead	08	€ 5.847.138	€ 469.345	€ -5.377.793	0.4 - overhead
Heffing VpB	08	€ 120.000	€ 0	€ -120.000	0.9 - vennootschapsbelasting
Onvoorzien	08	€ 856.262	€ 23.000	€ -833.262	0.8 - overige baten en lasten
Saldo baten en lasten		€ 42.633.234	€ 40.960.390	€ -1.672.844	
Mutaties reserves programma 1	01	€ 0	€ 11.000	€ 11.000	0.10.1 - mutaties reserves
Mutaties reserves programma 2	02	€ 5.000	€ 0	€ -5.000	0.10.2 - mutaties reserves
Mutaties reserves programma 3	03	€ 0	€ 0	€ 0	0.10.3 - mutaties reserves
Mutaties reserves programma 4	04	€ 23.500	€ 467.584	€ 444.084	0.10.4 - mutaties reserves
Mutaties reserves programma 5	05	€ 0	€ 120.000	€ 120.000	0.10.5 - mutaties reserves
Mutaties reserves programma 6	06	€ 0	€ 1.166	€ 1.166	0.10.6 - mutaties reserves
Mutaties reserves programma 7	07	€ 0	€ 0	€ 0	0.10.7 - mutaties reserves
Mutaties reserves programma 8	08	€ 0	€ 470.861	€ 470.861	0.10.8 - mutaties reserves
Geraamd resultaat	08	€ 42.661.734	€ 42.031.001	€ -630.733	0.11 - resultaat van de rekening van baten en lasten
Incidentele baten en lasten		€ 0	€ 0	€ 0	saldo incidentele baten en lasten (cfm bijlage 12)
Structureel begrotingssaldo				€ -630.733	Resultaat ná correctie saldo incidentele baten en lasten

3

Algemene financiële beschouwingen

3.1 Samenvatting totaalbeeld begroting 2018 en financieel meerjarenperspectief 2019-2021

		(-/- = nadelig / bedragen x € 1.000,-)			
		2018	2019	2020	2021
3.1.1	Resultaat ontwerpbegroting 2018	-631	-631	-631	-631
3.1.2	Prognose ongewijzigd beleid 2019-2021 (Bijlage III)		217	290	79
		-631	-414	-341	-552
3.1.3	Nieuw beleid (aanvullend)	0	0	0	0
3.1.4	Tekorten	-631	-414	-341	-552
3.1.5	Dekkingsplan	436	518	605	635
Tekorten (-) /Overschotten		-195	104	264	83

3.2 Nadere toelichting op het financieel meerjarenperspectief 2018-2021

3.2.1 Algemeen

De begroting 2018 is samengesteld op basis van ongewijzigd/staand beleid, rekening houdend met de in **bijlage 1** opgenomen financiële beleidsuitgangspunten.

Budget Nieuw Beleid

Er is geen extra budget opgenomen voor aanvullend nieuw beleid met een structureel karakter voor de jaren 2018 t/m 2021.

Wel is voor nieuw beleid met een eenmalig karakter voor de jaren 2018 t/m 2021 een budget beschikbaar van € 40.000,-. Aan dit budget is nog geen nadere bestemming gegeven.

De begroting 2018 is een voortzetting van de uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in de door uw raad op 6 juli 2017 vastgestelde Kadernota 2018.

In de begroting is tevens een financieel meerjarenperspectief 2019-2021 opgenomen waarmee op hoofdlijnen inzicht wordt gegeven in de financiële positie op wat langere termijn en de maatregelen die noodzakelijk zullen zijn om een structureel sluitende begroting te realiseren (belastingverhogingen en bezuinigingsvoorstellen / overige maatregelen).

Na vaststelling door uw raad van het dekkingsplan met voorstellen tot belastingverhogingen, bezuinigingsvoorstellen en overige maatregelen, is het meerjarenperspectief sluitend.

Een structureel sluitende begroting is een wettelijke eis. De provincie voert daartoe het financieel toezicht uit. Daarbij geldt dat opgenomen bezuinigingsvoorstellen alleen als structureel dekkingsmiddel kunnen worden opgenomen als deze voldoende concreet en haalbaar zijn en gebaseerd op een door de raad vastgesteld besluit. Voor een overzicht van de bezuinigingen wordt verwezen naar paragraaf 4.2.8 'Bezuinigingen'.

Met de presentatie van deze programmabegroting kan in aanmerking worden gekomen voor repressief toezicht op basis van een structureel sluitende begroting in 2021, de laatste jaarschijf van het meerjarenperspectief.

Ondanks het feit dat jaarlijks, eerst bij vaststelling van de begroting, wordt besloten tot belasting- en tariefsverhogingen plus bezuinigingstaakstellingen zijn deze in het dekkingsplan 2018 t/m 2021 opgenomen bedragen niet vrijblijvend van aard.

3.2.2 Samenvattende analyse begroting 2018 en financieel meerjarenperspectief 2019 t/m 2021

Na de vaststelling van het dekkingsplan is het meerjarenperspectief sluitend.

De budgettaire positie is solide. Onzekerheden blijven aanwezig door o.a. de hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, het deelfonds sociaal domein en overige financiële risico's.

Als belangrijkste overige financiële risico's zijn te noemen:

- Onzekerheden met betrekking tot de hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds (o.a. de nominale ontwikkelingen met betrekking tot lonen en prijzen en rijksbezuinigingen, ook nog ná 2021 i.v.m. bezuinigingen op apparaatskosten);
- Uitvoering van de 3 decentralisaties van rijkstaken per 1-1-2015, te weten Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet;
- Bestemmingsplannen/grondexploitatie.

De financiële risico's worden in de paragraaf 4.2.2 'Weerstandsvormogen', uitgebreid toegelicht.

Bij de vaststelling van de Kadernota 2018 is tevens betrokken de financiële gevolgen van de meicirculaire 2017 Gemeentefonds met de financiële gevolgen van de voorgelegde keuzemogelijkheden.

Na deze Kadernota 2018 hebben aanpassingen plaatsgevonden wat per saldo (ná dekkingsplan) een positief effect heeft op het begrotingssaldo 2018 van € 98.000,-.

Samenvattend geeft de (meerjaren)begroting 2018 t/m 2021 (inclusief het dekkingsplan) ten opzichte van de Kadernota 2018 het volgende beeld te zien:

(-/- = nadelig / bedragen x € 1.000)

	2018	2019	2020	2021
Financieel meerjarenperspectief 2018-2021 volgens begroting 2018	-195	104	264	83
Idem volgens Kadernota 2018	-293	53	281	106
Verslechtering (-), verbetering (+)	98	51	-17	-23

3.2.3 Analyse begroting 2018 ten opzichte van de Kadernota 2018

De Kadernota 2018 resulteerde voor 2018 in een nadelig resultaat van € 293.000,-. De begroting 2018 laat nu een resultaat zien van € 195.000,- negatief.

In bijlage 2 'Globale analyse verschillen begroting 2018 ten opzichte van Kadernota 2018' worden de belangrijkste verschillen nader toegelicht die hebben geleid tot deze verbetering.

3.3 Nadere toelichting op het dekkingsplan tekorten 2018 t/m 2021

3.3.1 Algemeen

In de basis zijn de financiële gevolgen van de meicirculaire 2017 en overige aanpassingen 2018 in deze begroting doorgevoerd. Vervolgens zijn in het dekkingsplan aanvullende bijstellingen meegenomen naar aanleiding van de budgettaire gevolgen van de septembercirculaire 2017 gemeentefonds.

3.3.2 Toelichting op de voorgestelde maatregelen dekkingsplan

Belastingmaatregelen:

Nadere uitwerking van de diverse belastingmaatregelen zal plaatsvinden door middel van de 'Belastingvoorstellen 2018', die afzonderlijk aan uw raad ter besluitvorming worden voorgelegd.

Verhoging opbrengst Onroerende-zaakbelastingen

In de begroting 2018 wordt rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van de ozb-opbrengst met 3% over de periode 2018 t/m 2020. Voor wat betreft de stijging ozb-opbrengst 2021 is het uitgangspunt een inflatiestijging van 1,3%.

Verhoging opbrengst leges (bouwvergunningen, rijbewijzen etc.)

In de begroting 2018 wordt aan inkomsten wegens leges etc. op basis van de 'Legesverordening' een totaalbedrag geraamd van € 1.041.000,- (vóór verhoging 2018). De totale uitgaven bedragen € 1.059.000,- (kostendeckingspercentage: 98%). Het beleid zal er op gericht zijn om de komende jaren te streven naar een hoger percentage kostendeckking.

Om de geraamde extra legesopbrengst te kunnen realiseren, wordt voor 2018 t/m 2021 voorgesteld om de bouwleges jaarlijks te verhogen met 2%. De overige leges worden, voor zover mogelijk, voor 2018 t/m 2021 jaarlijks verhoogd met 5%.

Na vaststelling van het dekkingsplan 2017 wordt hierdoor het dekkingspercentage 99%.

Verhoging opbrengst afvalstoffenheffing

Beleidsuitgangspunten ten aanzien van de kosten reiniging zijn:

- a. 100% kostendekking;
- b. jaarlijks trendmatige verhoging in verband met inflatie;
- c. extreme kostenstijgingen zoveel als mogelijk gefaseerd doorvoeren.

In 1999 is het systeem van 'Diftar' ingevoerd. Dat wil zeggen de hoogte van de afvalstoffenheffing werd vastgesteld op een vast bedrag per jaar en een bedrag per geledigde grijze (=rest) en groene (=GFT) container. Om te stimuleren dat het afval beter wordt gescheiden tussen groen- en restafval werd bij de vaststelling van de begroting 2002 besloten de tarieven tussen 'grijs' en 'groen' te differentiëren. In de loop van 2009 is besloten om kunststof verpakkingsmateriaal door middel van zakken apart in te zamelen.

Bij de berekening van de nieuwe tarieven afvalstoffenheffing 2018 is rekening gehouden met als uitgangspunt 100% kostendekking. Als gevolg hiervan worden de tarieven 2018 aangepast (verhoging vast recht met € 3,72 en verhoging ledigingstarieven met 35,45% t.o.v. tarieven 2017) waardoor per saldo de gemiddelde aanslag afvalstoffenheffing 2018 iets stijgt.

	Werkelijk tarief 2017	Voorstel tarief 2018
Vast recht	€ 80,16	€ 83,88
Ledigingstarieven:		
Grijze emmer 25 liter	€ 1,09	€ 1,48
Grijze container 80 liter	€ 3,59	€ 4,86
Grijze container 140 liter	€ 5,48	€ 7,42
Grijze container 240 liter	€ 9,40	€ 12,73
Groene emmer 25 liter	€ 0,66	€ 0,89
Groene container 80 liter	€ 2,15	€ 2,91
Groene container 140 liter	€ 3,31	€ 4,48
Groene container 240 liter	€ 5,64	€ 7,64

Verhoging tarief rioolheffing

Conform het rioolbeheersplan (vGRP) en het dekkingsplan 2018 wordt voorgesteld de tarieven van de rioolheffing in 2018 te verhogen met 1,92% (1,12% rioolbeheersplan (vGRP+) plus inflatiepercentage 0,8%). Na vaststelling van het dekkingsplan 2018 wordt het basistarief in 2018 van de rioolheffing daarvoor € 178,44 (tarief rioolheffing 2017: € 175,08).

Overige maatregelen:

Bezuinigingen door uitgavenbeperkingen

In het dekkingsplan van de voorliggende begroting 2018 zijn de geactualiseerde restant-bedragen van de bezuinigingstaakstellingen opgenomen als gevolg van het Bezuinigingsplan 2012 t/m 2017 (raadsbesluit: 7 april 2011):

- 2018 en verder: € 6.000,-

Tevens is het te realiseren inverteffect van Peelsamenwerking opgenomen. Deze resterende bijgestelde bezuinigingstaakstelling ter grootte van € 38.000,- is als volgt:

- 2018 en verder: € 38.000,-

Voor een verdere nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 4.2.8 '*Bezuinigingen*' en bijlage 11 '*Bezuinigingstaakstellingen*'.

Overige maatregelen

In het dekkingsplan zijn tevens de budgettaire gevolgen verwerkt van de septembercirculaire 2017 gemeentefonds. Dit heeft geleid tot de volgende bijstellingen over de periode 2018 t/m 2021:

- 2018: € 38.000,- voordeel
- 2019: € 12.000,- nadeel
- 2020: € 60.000,- nadeel
- 2021: € 98.000,- nadeel

Voor een nadere toelichting op de septembercirculaire 2017 Gemeentefonds wordt verwezen naar de paragraaf 4.2.9 '*Uitkering uit het Gemeentefonds*'.

4

Paragrafen

4.1 Algemeen

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) geeft in artikel 9 lid 2 aan dat de begroting ten minste 7 paragrafen dient te bevatten. Naast de 7 verplichte paragrafen worden een 2-tal extra paragrafen opgenomen: Bezuinigingen en Uitkering uit het gemeentefonds.

In deze paragrafen ziet de raad als kaderstellend en controlerend orgaan op één plaats het integraal beeld.

De volgende paragrafen worden nader beschreven:

1. Lokale heffingen;
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
3. Onderhoud kapitaalgoederen;
4. Financiering;
5. Bedrijfsvoering;
6. Verbonden partijen;
7. Grondbeleid;
8. Bezuinigingen;
9. Uitkering uit het gemeentefonds.

Doel van deze paragrafen is de raad een instrument te geven om de beleidskaders van de diverse onderdelen vast te stellen en om de uitvoering te kunnen controleren.

De paragrafen bevatten beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en de lokale heffingen. Ze zijn van belang voor het inzicht in de financiële positie. De gemeente heeft een grote vrijheid bij de invulling ervan.

Er zijn twee manieren om met de paragrafen om te gaan:

Een systeembenadering

Uitgegaan wordt van een nota voor het terrein van de desbetreffende paragraaf.

De paragrafen gaan telkens kort in op datgene wat is vastgesteld in de nota en behandelen vervolgens de relevante ontwikkelingen, de voortgang van de beleidsuitvoering (voornamelijk voor het begrotingsjaar) en/of de vraag of de inhoud van het beleid nog steeds van toepassing is.

Het is bij deze benadering wel van belang dat de desbetreffende nota actueel blijft door deze bijvoorbeeld één keer in de vier jaar bij te stellen.

De beleidskaders opnemen in de begroting

Het gevaar hiervan is dat de paragrafen al snel het karakter krijgen van een jaarlijkse beleidsnota en uitdijen tot omvangrijke onderdelen.

Om de begroting te beperken tot hoofdlijnen van beleid is gekozen voor de systeembenadering.

Voor een aantal paragrafen hebben we in Laarbeek al beleidsnota's, te weten:

- Nota lokale heffingen (*paragraaf 'lokale heffingen'*);
- Nota reserves en voorzieningen (*paragraaf 'weerstandsvermogen'*);

- Beheerplannen wegen, riolering, groen, openbare verlichting en onderhoud gemeentelijke gebouwen (*paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen'*);
- Treasurystatuut gemeente Laarbeek (*paragraaf 'financiering'*);
- Grondnota (*paragraaf 'grondbeleid'*).

4.2.1 Lokale heffingen

Algemeen

De paragraaf betreffende de lokale heffingen bevat ten minste (BBV, artikel 10):

- a de geraamde inkomsten;
- b het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- c een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- d een aanduiding van de lokale lastendruk;
- e een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Het college biedt ten minste eenmaal in de vier jaar bij aanvang van een nieuwe raadsperiode een (bijgestelde) nota Lokale heffingen aan. Op 17 september 2015 is de Nota lokale heffingen 2015-2018 door uw raad vastgesteld.

De lokale heffingen in de gemeente Laarbeek bestaan uit de volgende belastingen:

1. Onroerendezaakbelastingen;
2. Rioolheffing;
3. Afvalstoffenheffing;
4. Leges;
5. Markt- en Staangeld;
6. Reclamebelasting;
7. Baatbelasting.

Geraamde belastinginkomsten (en overige heffingen)

De volgende belastinginkomsten en heffingen zijn in de begroting opgenomen:

	Begroot	Bijstelling	Actualisatie	Dekkingsplan	Voorstel
	2017	2017	2018	2018	2018
Onroerendezaakbelasting	3.970.000	0	18.000	115.000	4.103.000
Rioolheffing	1.726.000	0	-28.000	32.000	1.730.000
Afvalstoffenheffing	1.369.000	0	-99.000	195.000	1.465.000
Leges	875.000	0	166.000	12.000	1.053.000
Markt- en Staangelden	33.000	0	1.000	0	34.000
Reclamebelasting	17.000	0	0	0	17.000
Baatbelasting	1.000	0	0	0	1.000
	7.991.000	0	58.000	354.000	8.403.000

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Laarbeek kiest voor een systeembenadering, waarbij het beleid wordt verwoord in diverse beleidsnota's. In deze paragraaf worden dus geen beleidsvoorstellen gedaan. De hoofdlijn van beleid wordt slechts gepresenteerd.

Onroerendezaakbelasting

Beleidsuitgangspunt ten aanzien van Onroerendezaakbelastingen is:

- a. Jaarlijkse indexering als gevolg van ontwikkeling lonen en prijzen;
- b. Extra verhoging indien de financiële positie dit noodzakelijk maakt.

Bij de vaststelling van de Kadernota 2018 is besloten om de opbrengst van de Onroerendezaakbelasting te verhogen met jaarlijks 3% over de periode 2017 t/m 2020 en voor het jaar 2021 een stijging van 1,3% (inflatiepercentage).

Rioolheffing

Beleidsuitgangspunten ten aanzien van de kosten riolering zijn:

- a. 100% kostendekking;
- b. jaarlijks trendmatige verhoging gebaseerd op het gemeentelijk rioleringsplan;

De rioolheffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing, bedoeld om alle kosten voor noodzakelijk geachte (collectieve) maatregelen ten aanzien van riolering, hemelwater en grondwater te kunnen verhalen. Omdat het een bestemmingsheffing is, hoeft in de relatie tot de belastingplichtige geen sprake te zijn van een rechtstreeks tegenprestatie in de vorm van een verleende dienst of een voorziening waarvan de belastingplichtige gebruik maakt.

De rioolheffing wordt geheven op basis van de uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in het vGRP+ zoals dat door de raad wordt vastgesteld in 2012 (raadsbesluit: 12 december 2012).

Hoofddregel bij het kostenverhaal is dat de kosten via de heffing mogen worden verhaald die worden gemaakt ter nakoming van de zorgplichten.

Afvalstoffenheffing

Beleidsuitgangspunten ten aanzien van de kosten reiniging zijn:

- a. 100% kostendekking;
- b. jaarlijks trendmatige verhoging in verband met inflatie;
- c. extreme kostenstijgingen zoveel als mogelijk gefaseerd doorvoeren.

Leges

Het beleid is erop gericht om de komende jaren te streven naar verdergaande maximale kostendekking. Bij het toepassen van de verhogingen zullen tevens vergelijkende tarieven in omliggende gemeenten in ogenschouw worden genomen.

In de Kadernota 2018 is aangegeven dat de bouwleges jaarlijks verhoogd worden met 2% en de overige leges jaarlijks, voor zover mogelijk, verhoogd worden met 5% in de periode 2018 t/m 2021.

Markt- en staangelden

Bij het recht om markt- en staangeld te vorderen speelt kostendekkendheid geen rol. Het gaat slechts om beperkte opbrengsten die gerealiseerd worden door het ter beschikking stellen van gemeentegrond voor private doelen.

Reclamebelasting

Reclamebelasting wordt (als proef) sinds 2015 opgelegd in het winkelgebied Piet van Thielplein. De belasting is ingevoerd op verzoek van de ondernemersvereniging. Doel van de heffing is om alle winkeliers

mee te laten betalen aan de verdere ontwikkeling van het gebied. Welke maatregelen genomen worden, hangt af van de wensen van de ondernemersvereniging.

Baatbelasting

Baatbelasting maakt het mogelijk om te investeren in wenselijke voorzieningen, waarbij de kosten van de voorziening via de baatbelasting worden verhaald op de begunstigde omwonenden. In het verleden is een aantal keer sprake geweest van baatbelasting. De huidige baatbelasting loopt af in 2018. Vanaf dat moment wordt geen nieuwe baatbelasting meer opgelegd.

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse belastingen en heffingen

Het Besluit Begroting en Verantwoording is aangepast waarmee een aantal nieuwe onderdelen zijn toegevoegd aan de inhoud van deze alinea. Naast het overzicht met de diverse belastingen en heffingen is met ingang van Programmabegroting 2017 informatie aan deze paragraaf toegevoegd over:

- opbouw berekening tarieven;
- welke beleidsuitgangspunten;
- vertaling uitgangspunten naar tarief.

Onroerendezaakbelasting

Onder de naam 'Onroerendezaakbelasting' wordt een belasting geheven van de eigenaren en gebruikers van alle binnen de gemeente gelegen niet-woningen en van de eigenaren van de woningen. Uitgegaan wordt van de waarde welke als gevolg van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) is vastgesteld. Jaarlijks vindt een algehele hertaxatie plaats. Naar de waarde peildatum 1 januari 2017 wordt een nieuwe waarde vastgesteld. Deze waarde geldt voor het heffingsjaar 2018.

Op de volgende manier worden de verschillende OZB-tarieven berekend.

Berekening OZB-tarief gebruik bedrijven	werkelijk 2016	raming 2017	raming 2018
berekening: opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
WOZ-waarde (januari, jaar x-1):	WOZ 1-1-2015	WOZ 1-1-2016	tarief voor hertaxatie
code 20 boerderij	79.306.000	69.445.949	69.445.949
code 21 niet-woning deels in gebruik als woning	20.445.000	19.250.000	19.250.000
code 30 niet woning	323.026.000	330.528.265	330.528.265
leegstand + afrondingsverschil (kleine aanslagen)	-16.000.000	-30.000.000	-10.000.000
heffingsgrondslag gebruik niet woningen	406.777.000	389.224.214	409.224.214
opbrengst (vorig jaar)	478.686	542.000	613.805
opbrengst stijging	13%	3%	3%
geraamde toename opbrengst (areaal-uitbreiding)	2.990	3.000	3.000
geraamde toename i.v.m. ondememersfonds	0	52.545	0
totale opbrengst	546.508	613.805	635.219
rekenkundig tarief	0,133243%	0,157700%	0,155225%

Berekening OZB-tarief eigendom bedrijven	werkelijk 2016	raming 2017	raming 2018
berekening: opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
WOZ-waarde:	WOZ 1-1-2015	WOZ 1-1-2016	tarief voor hertaxatie
code 20 boerderij	111.386.000	103.240.593	103.240.593
code 21 niet-woning deels in gebruik als woning	40.198.000	38.058.000	38.058.000
code 30 niet woning	323.716.000	332.257.324	332.257.324
leegstand + afrondingsverschil (kleine aanslagen)	0	-1.000.000	-1.000.000
heffingsgrondslag eigendom niet woningen	475.300.000	472.555.917	472.555.917
opbrengst (vorig jaar)	697.390	782.000	887.992
opbrengst stijging	13%	3%	3%
geraamde toename opbrengst (areaal-uitbreiding)	4.560	4.560	4.000
geraamde toename i.v.m. ondernemersfonds	0	77.972	0
totale opbrengst	799.032	887.992	918.632
rekenkundig tarief	0,164528%	0,187913%	0,194396%

Berekening OZB-tarief eigendom woningen	werkelijk 2016	raming 2017	raming 2018
berekening: opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
WOZ-waarde:	WOZ 1-1-2015	WOZ 1-1-2016	tarief voor hertaxatie
code 10 woningen	2.156.960.000	2.218.936.327	2.218.936.327
code 11 woningen met praktijkruimte	20.656.000	19.981.230	19.981.230
code 12 recreatiewoningen	3.695.000	3.890.084	3.890.084
code 40 terrein	8.154.000	11.766.800	11.766.800
afrondingsverschil (kleine aanslagen)	-8.000.000	-5.000.000	0
heffingsgrondslag eigendom woningen	2.181.465.000	2.249.574.441	2.254.574.441
opbrengst (vorig jaar)	2.090.426	2.381.000	2.463.430
opbrengst stijging	13%	3%	3%
geraamde toename opbrengst (areaal-uitbreiding)	23.820	11.000	11.000
totale opbrengst	2.404.143	2.463.430	2.548.333
rekenkundig tarief	0,109147%	0,109506%	0,113029%

Belangrijk voor de tariefberekening Onroerendezaakbelasting

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de OZB-tarieven:

- OZB is algemeen dekkingsmiddel, er is geen relatie te leggen met de bijhorende kosten.
- Tariefdifferentiatie (gebruik bedrijven, eigendom bedrijven en eigendom woningen).
- Trendmatige opbrengsten stijging met 3% (tot en met 2020) om voorzieningen in de vier kernen te handhaven.
- Extra stijging OZB alleen als de economische situatie hiertoe aanleiding geeft.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Voorgestelde opbrengstenstijging in 2018 bedraagt 3% ten opzichte van de geraamde opbrengst 2017, vermeerderd met areaaluitbreiding.
- Voor deze heffing is kwijtschelding mogelijk.

Rioolheffing

Op 1 januari 2008 is de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken in werking getreden. In deze wet is bepaald dat er vanaf 01-01-2008 een nieuwe gemeentelijke belasting wordt ingevoerd: de rioolheffing. Anders dan bij het "oude" rioolrecht vallen onder de rioolheffing niet alleen de rioleringskosten maar ook het beheer van regenwater en grondwater, de zogenaamde zorgplichten. Deze zogenaamde verbrede rioolheffing is op 1-1-2010 ingevoerd.

Gemeenten hebben volgens de Waterwet en de Wet milieubeheer drie zorgplichten voor:

- Inzameling en transport van afvalwater;
- Inzameling en verwerking van overtollig hemelwater;
- Inzameling en verwerking van overtollig grondwater.

Voor de bekostiging van deze zorgplichten is een aparte heffingsbevoegdheid gecreëerd in de Gemeentewet. Artikel 228a van de Gemeentewet geeft de mogelijkheid om de kosten voor het takenpakket in het kader van de verbrede zorgplichten via een belasting te financieren.

In december 2012 is door de raad een vernieuwd Gemeentelijk Rioleringsplan 2013-2017 (hierna vGRP+) vastgesteld.

Berekening kostendekkendheid Rioolheffing	raming 2016	raming 2017	raming 2018
Verordening Rioolheffing 2016 definitief		Verordening Rioolheffing 2017 definitief	Verordening Rioolheffing 2018 concept
kosten taakveld, incl. rente (t/m 2016)	1.401.309	1.211.308	1.344.173
inkomsten taakveld, excl. Heffingen	-9.831	-9.831	-9.909
egalisatie saldo met voorziening	83.708	-137.600	-363.441
netto kosten taakveld	1.475.186	1.063.877	970.823
<u>toe te rekenen kosten:</u>			
Overhead (miv 2017)	0	412.349	491.651
Rente (miv 2017)	0	99.699	106.354
BTW (fictief)	214.981	150.203	161.877
totale kosten	1.690.167	1.726.128	1.730.705
opbrengst heffingen	€ 1.690.167	€ 1.726.128	€ 1.730.704
Dekkingspercentage	100%	100%	100%

Berekening tarief Rioolheffing	raming 2016	raming 2017	raming 2018
berekening: tarief vorig jaar + vaste stijging + inflatie afhankelijke index = tarief actueel jaar			
Tarief Jaar x-1	€ 167,16	€ 171,61	€ 175,07
Vaste tariefstijging (basis = berekening vGRP+)	1,12%	1,12%	1,12%
Inflatie-index	1,54%	0,90%	0,80%
Tarief actueel jaar	€ 171,61	€ 175,07	€ 178,43
Tarief actueel jaar (afgerond, cfm verordening)	€ 171,60	€ 175,08	€ 178,44
Aantal heffingseenheden woningen	9.353	9.350	9.450
Aantal heffingseenheden bedrijven	650	660	660
correctie ivm leegstand	1,50%	1,50%	4% won. +5% bedr.
rekenkundig aantal eenheden	9.850	9.860	9.699
Opbrengst woningen en bedrijven	€ 1.690.167	€ 1.726.128	€ 1.730.704

Belangrijk voor de tariefberekening Rioolheffing

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de Riool-tarieven:

- Kostendekkende heffing, alle uitgaven die betrekking hebben op riolering en watertaken worden gecompenseerd met de rioolheffing.
- Tariefdifferentiatie woningen en bedrijven. Tarief bedrijven volgens staffel als drinkwaterafname groter is dan 500 m³ per jaar.
- Bij de berekening wordt rekening gehouden met fictieve BTW.
- Bij de berekening wordt rekening gehouden met rente- en overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Trendmatige opbrengsten stijging met 1,12% op basis van het rioleringsplan vGRP+.
- Extra opbrengstenstijging om de jaarlijkse inflatie op te vangen. Voor 2018 bedraagt deze stijging 0,8%.
- Voorgestelde tariefstijging in 2018 bedraagt per saldo 1,92% ten opzichte van het tarief rioolheffing voorgaand jaar.
- Rekening wordt gehouden met een leegstandspercentage van jaarlijks voor woningen (4%) en bedrijven (5%).
- Voor deze heffing is kwijtschelding mogelijk.

Afvalstoffenheffing

Op grond van de Wet milieubeheer is de gemeente verplicht tot het inzamelen van afval bij de huishoudens. Ter dekking van de kosten kan afvalstoffenheffing worden geheven. Hierbij is het niet van belang of men daadwerkelijk gebruik maakt van deze dienstverlening. De totale opbrengst van de heffing mag niet hoger zijn dan de kosten (maximaal 100%-kostendekking).

In het najaar van 2017 wordt een voorstel aan de raad gepresenteerd waarin aangegeven wordt op welke manieren de verschillende afvaltarieven berekend zouden kunnen worden.

In deze paragraaf is een berekening van de afvaltarieven 2018 opgenomen op de manier die in voorgaande jaren ook is toegepast.

Het is aan de raad om de manier van berekenen aan te passen. Hoewel de rekenmethode aangepast kan worden, zal dit geen effect hebben op de totale opbrengsten. Immers het uitgangspunt is dat de totale opbrengsten gelijk moeten zijn aan de totale kosten (=100% kostendekking). Op dit moment is onduidelijk of voor het aanpassen van de rekenmethode voldoende draagvlak aanwezig is en of de nieuwe methode van berekenen al ingevoerd kan worden per 1 januari 2018.

Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing	raming 2016	raming 2017	raming 2018
verordening	Verordening	Verordening	Verordening
versie	Afvalstoffenheffing 2016 definitief	Afvalstoffenheffing 2017 definitief	Afvalstoffenheffing 2018 concept
kosten taakveld, incl.rente	1.667.016	1.532.186	1.688.115
inkomsten taakveld, excl. Heffingen	-488.000	-534.000	-631.000
netto kosten taakveld	1.179.016	998.186	1.057.115
<u>toe te rekenen kosten:</u>			
Overhead (miv 2017)	0	71.008	83.962
BTW (fictief)	218.797	300.268	324.539
totale kosten	1.397.813	1.369.462	1.465.616
opbrengst heffingen	€ 1.397.813	€ 1.369.462	€ 1.465.616
Dekkingspercentage	100%	100%	100%

Berekening tarief Afvalstoffenheffing	raming 2016	raming 2017	raming 2018
Tarief milieustraat (elk jaar hetzelfde tarief)			
max 2 m3 grove afvalstoffen (bedrag per auto per keer)	€ 5,00	€ 5,00	€ 5,00
max 2 m3 grove afvalstoffen (bedrag per fiets per keer)	€ 2,00	€ 2,00	€ 2,00
max 2 m3 sloopafval (bedrag per auto per keer)	€ 11,00	€ 11,00	€ 11,00
<u>aantal ledigingen</u>			
max 2 m3 grove afvalstoffen (bedrag per auto per keer)	12.560	12.560	15.560
max 2 m3 grove afvalstoffen (bedrag per fiets per keer)	350	350	350
max 2 m3 sloopafval (bedrag per auto per keer)	1.500	1.500	1.500
Opbrengst milieustraat	€ 80.000	€ 80.000	€ 95.000
tarief vast deel Afvalstoffenheffing	€ 73,44	€ 80,16	€ 83,88
berekening: vaste kosten afvalstoffenheffing : aantal aansluitingen excl. leegstand = vast deel van het tarief			
<u>aantal eenheden (basis: Raming)</u>			
aantal aansluitingen	9.353	9.277	9.341
leegstand	1,50%	1,50%	4,00%
aantal aansluitingen	9.213	9.138	8.967
Opbrengst vast deel tarief Afvalstoffenheffing	676.581	732.490	752.182
Variabel tarief Afvalstoffenheffing			
berekening: uniforme stijging van de ledigingstarieven t-1 om uiteindelijk tot een gewenste dekking te komen van de geraamde variabele lasten.			
Grijs 25L	€ 1,20	€ 1,09	€ 1,48
Grijs 80L	€ 3,96	€ 3,59	€ 4,86
Grijs 140L	€ 6,05	€ 5,48	€ 7,42
Grijs 240L	€ 10,38	€ 9,40	€ 12,73
gft 25L	€ 0,73	€ 0,66	€ 0,89
gft 80L	€ 2,37	€ 2,15	€ 2,91
gft 140L	€ 3,65	€ 3,31	€ 4,48
gft 240L	€ 6,22	€ 5,64	€ 7,64
<u>Verwacht aantal ledigingen</u>			
Grijs 25L	1.085	1.215	1.008
Grijs 80L	0	0	0
Grijs 140L	72.720	64.992	48.906
Grijs 240L	7.990	8.280	6.856
gft 25L	625	675	1.372
gft 80L	0	0	0
gft 140L	13.434	18.220	18.472
gft 240L	10.827	10.797	10.812
Opbrengst variabel deel tarief	641.028	556.890	618.231
afrondingsverschil	203	82	203
Opbrengst Afvalstoffenheffing	€ 1.397.813	€ 1.369.462	€ 1.465.616

Belangrijk voor de tariefberekening Afvalstoffenheffing

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de Afval-tarieven:

- Kostendekkende heffing, alle uitgaven die betrekking hebben op afvalinzameling en verwerking worden gecompenseerd met de afvalstoffenheffing.
- Vast en variabel deel tarief. Waarbij de vaste kosten verhaald worden via het vaste tariefdeel. De variabele kosten worden verhaald via het variabele tariefdeel.
- Bij de berekening wordt rekening gehouden met fictieve BTW.

- Bij de berekening wordt rekening gehouden met overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Rekening wordt gehouden met een leegstandspercentage van jaarlijks 4% (vorige jaren: 1,5%).
- Voor het vaste tariefdeel van deze heffing is kwijtschelding mogelijk.

Leges

Leges zijn vergoedingen die de gemeente vordert voor het gebruik maken of het genot hebben van, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. Sprake dient te zijn van een individueel bewezen dienst. Er mag bij de heffing van leges geen winst worden gemaakt (maximaal 100% kostendekking), met dien verstande dat hierbij gekeken wordt naar de in één verordening geregelde leges.

Bij leges wordt een veelheid aan tarieven gehanteerd. Voor inzicht in de verschillende tarieven wordt verwezen de legesverordening zoals die gepubliceerd is op de website van Laarbeek. (website:

www.laarbeek.nl - klik op 'online inzien' - vervolgens op 'verordeningen en regels')

Berekening kostendekkendheid Leges	raming 2016	raming 2017	raming 2018
verordening	Legesverordening 2016	Legesverordening 2017	Legesverordening 2018
versie	definitief	definitief	concept
Titel 1 - Algemene Dienstverlening			
kosten taakveld, incl. rente	870.344	591.280	604.114
inkomsten taakveld, excl. Heffingen	-2.117	-2.117	-16.653
netto kosten taakveld	868.227	589.163	587.461
<u>toe te rekenen kosten:</u>			
Overhead (miv 2017)	0	0	0
BTW (fictief)	0	0	0
totale kosten	868.227	589.163	587.461
opbrengst heffingen (incl.dekkingsplan)	€ 376.636	€ 410.836	€ 433.561
Dekkingspercentage	43%	70%	74%
Titel 2 - Dienstverlening vallend onder de fysieke dienstverlening			
kosten taakveld, incl. rente	718.964	391.742	217.430
inkomsten taakveld, excl. Heffingen	0	0	0
netto kosten taakveld	718.964	391.742	217.430
<u>toe te rekenen kosten:</u>			
Overhead (miv 2017)	0	0	0
BTW (fictief)	0	0	0
totale kosten	718.964	391.742	217.430
opbrengst heffingen	€ 449.000	€ 457.700	€ 613.100
Dekkingspercentage	62%	117%	282%

Berekening kostendekkendheid Leges	raming 2016	raming 2017	raming 2018
Titel 3 - Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn			
kosten taakveld, incl. rente	251.541	210.017	259.431
inkomsten taakveld, excl. Heffingen	-4.100	-4.100	-5.718
netto kosten taakveld	247.441	205.917	253.713
<u>toe te rekenen kosten:</u>			
Overhead (miv 2017)	0	0	0
BTW (fictief)	0	0	0
totale kosten	247.441	205.917	253.713
opbrengst heffingen	€ 6.300	€ 6.600	€ 6.653
Dekkingspercentage	3%	3%	3%
Totaal van de legesverordening			
kosten taakveld, incl. rente	1.840.849	1.193.039	1.080.975
inkomsten taakveld, excl. Heffingen	-6.217	-6.217	-22.371
netto kosten taakveld	1.834.632	1.186.822	1.058.604
<u>toe te rekenen kosten:</u>			
Overhead (miv 2017)	0	0	0
BTW (fictief)	0	0	0
totale kosten	1.834.632	1.186.822	1.058.604
opbrengst heffingen	€ 831.936	€ 875.136	€ 1.053.314
Dekkingspercentage	45%	74%	100%

Berekening leges tarieven, hoofdstuk 1	raming 2016	raming 2017	raming 2018
index 5% per jaar (bron: Kadernota 2018)			
berekening tarief jaar x = tarief jaar x-1 + 5 %			
belangrijkste tarieven:			
rijbewijzen	€ 38,00	€ 38,00	€ 39,90
huwelijk (reguliere tijd en locatie)	€ 150,00	€ 157,50	€ 165,38
paspoort	€ 64,00	€ 64,00	€ 67,20
id-kaart	€ 50,00	€ 50,00	€ 52,50
naspeuring archief (per kwartier)	€ 14,25	€ 14,95	€ 15,70
verwachte opbrengst (Titel 1)	€ 376.636	€ 410.836	€ 433.561

Berekening leges tarieven, hoofdstuk 2	raming 2016	raming 2017	raming 2018
index 2% per jaar (bron: Kadernota 2018)			
berekening tarief jaar x = tarief jaar x-1 + 2 %			
belangrijkste tarieven:			
bestemmingsplan (art.3.1-1 WRO)	€ 5.775,00	€ 5.890,00	€ 6.007,80
bouwleges (bouwkosten tot € 250.000,-)	3,203%	3,267%	3,332%
sloopleges	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
verwachte opbrengst (Titel 2)	€ 449.000	€ 457.700	€ 613.100

Berekening leges tarieven, hoofdstuk 3	raming 2016	raming 2017	raming 2018
index 5% per jaar (bron: Kadernota 2018)			
berekening tarief jaar x = tarief jaar x-1 + 5 %			
belangrijkste tarieven:			
bijzondere wetten			
vergunning drank- & horecawet	€ 80,00	€ 84,00	€ 88,20
verwachte opbrengst (Titel 3)	€ 6.300	€ 6.600	€ 6.653

Belangrijk voor de tariefberekening Leges

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de leges-tarieven:

- Jaarlijkse toename van de leges opbrengst. Index op basis van de Begroting.
- Leges zijn diensten, werkelijke opbrengst is afhankelijk van het aantal gevraagde diensten.
- Bij de berekening wordt geen rekening gehouden met fictieve BTW.
- Bij de berekening wordt geen rekening gehouden met de toerekening van overheadkosten. Deze kostentoerekening is optioneel mogelijk, echter wordt achterwege gelaten omdat toch geen sprake is van meer dan 100% kostendekking.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Voor bepaalde leges geldt een wettelijke maximale tariefstelling. Indien het berekende tarief hoger is dan wettelijk is toegestaan, wordt het maximumtarief toegepast.
- Voor leges is geen kwijtschelding mogelijk.

Markt- en Staangelden

Markt- en staangelden zijn vergoedingen die de gemeente vraagt voor het in gebruik geven van gemeentegrond voor private doeleinden. Kostendekkendheid is bij deze heffing geen doel. Het is van belang om bestaande voorzieningen te handhaven.

Berekening kostendekkendheid Markt- & Staangeld	raming 2016	raming 2017	raming 2018
verordening	Markt gelden 2010	Markt gelden 2010	Markt gelden 2010
versie	Verordening Staangeld 2016 definitief	Verordening Staangeld 2016 definitief	Verordening Staangeld 2016 definitief
kosten taakveld, incl. rente	77.534	59.871	59.878
inkomsten taakveld, excl. Heffingen	-6.200	-6.233	-6.263
netto kosten taakveld	71.334	53.638	53.615
<u>toe te rekenen kosten:</u>			
Overhead (miv 2017)	0	0	0
BTW (fictief)	0	0	0
totale kosten	71.334	53.638	53.615
opbrengst heffingen	€ 34.259	€ 33.396	€ 33.540
Dekkingspercentage	48%	62%	63%

Berekening tarieven Markt- & Staangeld	raming 2016	raming 2017	raming 2018
berekening: constante tarieven			
tarieven:			
Beek en Donk (bedrag per m ² , per markt)	€ 0,72	€ 0,72	€ 0,72
Beek en Donk (bedrag per m ² , per kwartaal)	€ 8,24	€ 8,24	€ 8,24
Aarle-Rixtel (bedrag per m ² , per markt)	€ 0,60	€ 0,60	€ 0,60
Aarle-Rixtel (bedrag per m ² , per kwartaal)	€ 7,20	€ 7,20	€ 7,20
Lieshout (bedrag per m ² , per markt)	€ 0,72	€ 0,72	€ 0,72
Lieshout (bedrag per m ² , per kwartaal)	€ 5,88	€ 5,88	€ 5,88
Staangeld (bedrag per standplaats per maand)	€ 120,87	€ 123,89	€ 123,89
verwachte opbrengst	€ 34.259	€ 33.396	€ 33.540

Belangrijk voor de tariefberekening Markt- en Staangeld

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor Markt- en Staangeld:

- Stabiele prijzen, geen indexering om zoveel mogelijk kraamhouders te behouden voor de markt in Laarbeek.
- Bij de berekening wordt geen rekening gehouden met fictieve BTW.
- Bij de berekening wordt geen rekening gehouden met overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad, dit kan ook betekenen dat verordeningen van oude jaren niet geactualiseerd worden.
- Voor markt- & staangeld is geen kwijtschelding mogelijk.

Reclamebelasting

De belasting is ingevoerd op verzoek van de ondernemersvereniging Beek en Donk. Doel van de heffing is om alle winkeliers mee te laten betalen aan de ontwikkeling van het winkelgebied Piet van Thielplein.

Berekening kostendekkendheid Reclamebelasting	raming 2016	raming 2017	raming 2018
verordening versie	Verordening reclamebelasting 2015 definitief	Verordening reclamebelasting 2015 definitief	Verordening reclamebelasting 2015 definitief
kosten taakveld, incl. rente	17.000	17.000	17.000
inkomsten taakveld, excl. Heffingen	0	0	0
netto kosten taakveld	17.000	17.000	17.000
<u>toe te rekenen kosten:</u>			
Overhead (miv 2017)	0	0	0
BTW (fictief)	0	0	0
totale kosten	17.000	17.000	17.000
opbrengst heffingen	€ 17.000	€ 17.000	€ 17.000
Dekkingspercentage	100%	100%	100%

Berekening tarieven Reclamebelasting	raming 2016	raming 2017	raming 2018
berekening: constante tarieven			
tarieven:			
minimumbedrag (per vestiging)	€ 350,00	€ 350,00	€ 350,00
opslag (per € 1.000,- WOZ-waarde, vanaf drempel- waarde € 147.000,-)	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00
maximumbedrag (per vestiging)	€ 750,00	€ 750,00	€ 750,00
verwachte opbrengst	€ 17.000	€ 17.000	€ 17.000

Belangrijk voor de tariefberekening reclamebelasting

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de belastingtarieven:

- Het heffingsgebied betreft winkelgebied Piet van Thielplein.
- 100% doorbetaling van de werkelijke opbrengst.
- Bij de berekening wordt geen rekening gehouden met fictieve BTW.
- Bij de berekening wordt geen rekening gehouden met overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad, dit kan ook betekenen dat verordeningen van oude jaren niet geactualiseerd worden.
- Voor reclamebelasting is geen kwijtschelding mogelijk.

Baatbelasting

In het verleden is een aantal keer sprake geweest van baatbelasting. De huidige baatbelasting loopt af in 2018. Vanaf dat moment wordt geen nieuwe baatbelasting meer opgelegd. De berekende tarieven gelden voor de totale looptijd.

Berekening kostendekkendheid Baatbelasting	raming 2016	raming 2017	raming 2018
verordening versie	baatbelasting inzake verharding Karstraat 1988 definitief	baatbelasting inzake verharding Karstraat 1988 definitief	baatbelasting inzake verharding Karstraat 1988 definitief
berekening: constante tarieven			
tarieven:			
vast bedrag (per woning)	€ 499,16	€ 499,16	€ 499,16
verwachte opbrengst	€ 999	€ 999	€ 999

Belangrijk voor de tariefberekening baatbelasting

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de belastingtarieven:

- Bij de berekening wordt geen rekening gehouden met fictieve BTW.
- Bij de berekening wordt geen rekening gehouden met overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad, dit kan ook betekenen dat verordeningen van oude jaren niet geactualiseerd worden.
- Voor baatbelasting is geen kwijtschelding mogelijk.

Aanduiding lokale Belastingdruk per woonruimte

In onderstaande tabel wordt een beeld gegeven van de lokale lastendruk. Bij het presenteren van de ontwikkeling is ervoor gekozen om de werkelijke lastendruk 2016 en de geraamde lastendruk 2017 af te zetten tegen de raming 2018. Dit geeft het beste beeld van de ontwikkeling van de lastendruk per woonruimte.

Berekening lokale belastingdruk	werkelijk 2016	raming 2017	raming 2018
<u>Uitgangspunten:</u>			
gezin met eigen woning, o.b.v. gehanteerde WOZ-waarde (gem.ontwikkeling WOZ-waarde t.o.v. voorgaand jaar)	€ 288.553	€ 300.000 3,97%	€ 300.000 nmb
aantal containerledigingen afval;			
140 Ltr grijs (restafval)	6	8	6
140 Ltr groen (GFT)	4	4	4
ontwikkeling lastendruk:			
OZB	€ 314,95	€ 328,60	€ 339,09
Rioolheffing	€ 171,60	€ 175,08	€ 178,44
Afvalstoffenheffing	€ 124,34	€ 137,24	€ 146,32
saldo	€ 610,89	€ 640,92	€ 663,85
toename (absoluut)		€ 30,03	€ 22,93
toename (relatief)		4,92%	3,58%

De uitgangspunten zijn niet elk jaar gelijk. Bij het kiezen van de uitgangspunten is steeds rekening gehouden met de effecten zoals die zich voordoen.

WOZ-waarde

De WOZ-waarde voor woningen is tussen 2016 en 2017 met gemiddeld 3,97% gestegen. De mutatie tussen 2017 en 2018 is nog niet bekend en daarom stabiel gehouden. Zodra de hertaxatie 2017 is afgerond, is de werkelijke mutatie bekend en zal deze mutatie betrokken worden in de berekening van de OZB-tarieven.

Ledigingen

We zien een afname van het aantal ledigingen. Dit heeft te maken met het steeds beter scheiden van afval. Deze ontwikkeling moet meegenomen worden bij de berekening van de afvaltarieven. Immers alle variabele kosten van het afval moeten verhaald worden aan de hand van de gelegeerde containers. Als in de praktijk het aantal ledigingen afneemt en dit bij de tariefberekening niet wordt gecorrigeerd dan blijft aan het eind van het jaar dat te weinig inkomsten zijn gerealiseerd om alle kosten te dekken. Een afname van het gemiddeld aantal ledigingen heeft een kostenverhoging per lediging tot gevolg (als de totale kosten gelijk zouden blijven). Mensen die het afval (steeds) beter scheiden, betalen een lager bedrag aan afvalstoffenheffing. Mensen die niet meedoen met het goed scheiden van afval betalen meer dan mensen die de trend volgen.

Tarief OZB

Uit de tabel blijkt dat de lastendruk voor OZB stijgt met iets meer dan 3% als uitvloeisel van de uitgangspunten zoals de raad die bij de Kadernota 2018 heeft vastgesteld, t.w. 3% gewenste stijging van de ozb-opbrengst.

Tarief Rioolheffing

Uit de tabel blijkt dat de lastendruk voor de rioolheffing stijgt met 1,92 % conform de uitgangspunten zoals de raad die bij de Kadernota 2018 heeft vastgesteld (op basis van vGRP+: 1,12% en inflatiecorrectie 2018: 0,8 %).

Tarief Afvalstoffenheffing

Uit de tabel blijkt dat de lastendruk voor de afvalstoffenheffing stijgt met 2,83%. De lastendruk per woonruimte voor afvalstoffenheffing stijgt gemiddeld met € 9,08 (aanslag 2018: € 146,32 -/- aanslag 2017: € 137,24). De tariefsaanpassing is een gevolg van de kostenontwikkeling en de ontwikkeling van het gemiddeld aantal ledigingen. De kostenontwikkeling is gebaseerd op een actualisering van de geraamde baten en lasten. De aanpassing van het gemiddeld aantal ledigingen komt door het steeds beter scheiden van afval. Het verwachte gemiddelde aantal ledigingen blijkt ook uit de meest recente realisatiecijfers.

Beschrijving kwijtscheldingsbeleid

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen te verlenen. Door de gemeenteraad is besloten dat voor de volgende belastingen een verzoek om kwijtschelding kan worden ingediend:

1. Rioolheffing;
2. Afvalstoffenheffing.

De uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid is in overeenstemming met de Uitvoeringsregeling invorderingswet 1990. Deze uitvoeringsregeling is met 2 punten beperkt door gemeentelijk beleid:

1. Bij kwijtschelding van de afvalstoffenheffing wordt maximaal een bedrag terugbetaald van € 187,70 (hoogte bedrag in 2017). Dit maximumbedrag is opgenomen om te voorkomen dat belastingplichtigen die in aanmerking komen voor kwijtschelding hun containers onnodig laten ledigen en te stimuleren om door te gaan met het scheiden van afvalstoffen.
2. Er wordt alleen kwijtschelding verleend aan natuurlijke personen.

Overzicht kwijtscheldingsaanvragen:

	2012	2013	2014	2015	2016
aantal verzoeken	163	215	184	225	250
aantal volledige toekenningen	156	180	151	220	226
aantal gedeeltelijke toekenningen	3	9	1	3	5
bedrag kwijtschelding	€ 52.352	€ 55.200	€ 60.109	€ 71.894	€ 72.535

4.2.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf betreffende het weerstandvermogen en risicobeheersing bevat ten minste (BBV, artikel 11 lid 2):

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- d. een kengetal voor de:
 - 1a netto schuldquote;
 - 1b netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - 2 solvabiliteitsratio;
 - 3 grondexploitatie;
 - 4 structurele exploitatieruimte;
 - 5 belastingcapaciteit.
- e. een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Aanleiding en methode

Jaarlijks inventariseren wij de risico's die mogelijk van invloed zijn op de bedrijfsvoering om deze zo veel mogelijk te kunnen beperken en de vermogenspositie te kunnen beoordelen. De belangrijkste risico's qua financiële impact worden in kaart gebracht door middel van een korte scan van de organisatie. Op basis van ons eigen risicoprofiel en voorbeeld risico's van andere gemeenten wordt een inschatting gemaakt van de risico's met mogelijke financiële gevolgen voor onze gemeente. Het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) heeft hierbij een ondersteunende rol.

Inventarisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit

Zoals in het besluit begroting en verantwoording is aangegeven bestaat de weerstandscapaciteit uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken (artikel 11-1a).

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit:

- Het vrije aanwendbare deel van de reserves;
- De stille reserves (P.M.);
- De post onvoorzien incidenteel;
- Eventuele begrotingsruimte;
- De post onvoorzien structureel;
- Onbenutte belastingcapaciteit;

Vrij aanwendbaar deel reserves

In de raadsvergadering van 17 september 2015 is de "*Nota reserves en voorzieningen*" vastgesteld. In deze nota wordt aangegeven aan welke criteria de diverse reserves en voorzieningen dienen te voldoen.

De "vrije reserve" (aanwending heeft geen budgettaire consequenties) bestaat enkel uit de algemene reserve, financiële risico's. De stand van deze reserve per 1-1-2018 bedraagt € 417.000,-.

Daarnaast is een algemene reserve beschikbaar van € 10,7 mln.

Stille reserves

Van stille reserves is sprake als bedrijfsmiddelen meer waard zijn dan uit de boekhouding blijkt. De stille reserves zijn een onderdeel van de bedrijfsmiddelen die de gemeente gebruikt. Het is niet mogelijk om de middelen direct beschikbaar te maken en daarom nemen we dit onderdeel niet mee.

Onvoorzien incidenteel

Het is verplicht om voor incidentele zaken een bedrag op te nemen in de begroting. Met dit bedrag kunnen incidentele nadelen opgevangen worden. Het gaat dan om zaken die bij het maken van de begroting nog niet bekend zijn, maar door bijvoorbeeld wetswijziging wel kosten voor de gemeente met zich meebrengen. In Laarbeek is voor 2018 een raming opgenomen van € 45.000,-.

Begrotingsruimte

Het is mogelijk dat er ruimte in de begroting zit. De omvang van deze ruimte is onbekend en niet objectief te bepalen. Bij het opstellen van het bezuinigingsplan is al een deel van deze begrotingsruimte ingeleverd. Bij het opmaken van de jaarrekening bleek in het verleden wel steeds een overschot. Uit een analyse van het overschot bleek echter dat het vooral gaat om incidentele begrotingsruimte en niet om structurele begrotingsruimte.

Onvoorzien structureel / structureel nieuw beleid

Bij het maken van de begroting kan de gemeenteraad ervoor kiezen om een bedrag beschikbaar te maken voor onvoorziene zaken met een structureel karakter. In de begroting van 2018 en het meerjarenperspectief 2019-2021 is hiervoor een bedrag van jaarlijks € 15.000,- opgenomen.

In de begroting 2018 en het meerjarenperspectief 2019-2021 is voornamelijk geen aanvullend budget opgenomen voor structureel nieuw beleid.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij onbenutte belastingcapaciteit wordt uitsluitend gekeken naar de OZB-heffing. Wettelijk is namelijk bepaald dat de tarieven voor heffingen maximaal 100%-kostendekkend mogen zijn. In Laarbeek worden de tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing berekend met als uitgangspunt de maximale kostendekking. Bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing is dus geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit.

Jaarlijks geeft de minister van Financiën aan wat de macronorm is. De macronorm beperkt de landelijk gemiddelde OZB-stijging. Wanneer de OZB sterker stijgt dan de macronorm toestaat, lopen de gemeenten kans op een korting op de algemene uitkering. De macronorm voor 2018 is bepaald op 3,1 % inclusief correcties vorige jaren (bron: Meicirculaire gemeentefonds 2017, p.40).

Om de onbenutte belastingcapaciteit van de OZB te berekenen maken we gebruik van de norm die het rijk stelt aan de artikel 12-status. Zodra een gemeente in financiële problemen komt, houdt het Rijk rekening met een minimaal OZB-tarief van 0,1952% (bron: Meicirculaire gemeentefonds 2017, p.137).

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit ziet er als volgt uit:

OZB-heffing		WOZ-waarde begin 2016	Tarief 2017 Laarbeek	Tarief 2017 art.12-status	Verschil in tarief	Onbenutte capaciteit
eigenaar	woning	2.249.574.441	0,109532%	0,195200%	0,085668%	1.927.165
eigenaar	niet-woning	472.555.917	0,187908%	0,195200%	0,007292%	34.459
gebruiker	niet-woning	389.224.214	0,157633%	0,195200%	0,037567%	146.220
Saldo onbenutte belastingcapaciteit						2.107.844

Fondsvorming grondexploitatie

Binnen de exploitatieopzet van het grondbedrijf wordt bij een aantal complexen nog rekening gehouden met fondsvorming. Hoewel hier besluitvorming over moet plaatsvinden, kan deze winstbestemming nog worden herzien. Hiermee is de voorgenomen fondsvorming in de grondexploitaties een middel waar de gemeente over kan beschikken en is het dus onderdeel van de weerstandscapaciteit. De omvang van de fondsvorming blijkt uit de meest recente Grondnota (rb. 10 november 2016) en bedraagt € 2,2 miljoen.

Reserve grondexploitatie

Voor de risico's die te maken hebben met grondexploitatie wordt een algemene risico reserve grondbedrijf aangehouden. Nu we de risico's uit het grondbedrijf betrekken in deze risicoparagraaf komt ook de weerstandscapaciteit die binnen het grondbedrijf aanwezig is om deze risico's op te vangen naar voren in deze paragraaf. Per 1 januari 2017 bedraagt deze reserve € 2,8 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

- Vrije reserve	€	417.000,-
- Algemene reserve	€	10.693.000,-
- Onvoorzien structureel	€	15.000,-
- Onbenutte belastingcapaciteit	€	2.108.000,-
- Laten vervallen fondsvorming grondexploitatie	€	2.200.000,-
- Reserve grondexploitatie	€	2.800.000,-
Per saldo beschikbare weerstandscapaciteit	€	18.233.000,-

Inventarisatie van de risico's

Er is voor gekozen om de belangrijkste risico's qua financiële impact in kaart te brengen door middel van een korte scan van de organisatie. Hiertoe hebben interviews plaatsgevonden met het managementteam en een aantal beleidsmedewerkers. Op basis van ons eigen risicoprofiel zoals opgenomen in de huidige begroting 2017 en voorbeeldrisico's van andere gemeenten is een inschatting gemaakt van de risico's met mogelijke financiële gevolgen voor onze gemeente. Het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement (N.A.R.) heeft hierbij een ondersteunende rol vervuld.

Klasse-indeling

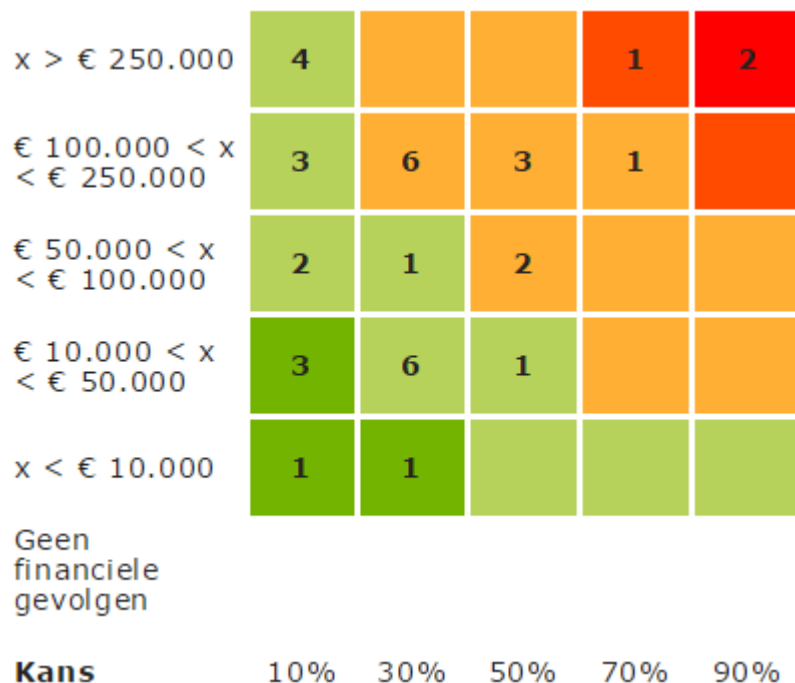
De risico's zijn ingedeeld volgens een klasse-indeling voor de berekening van de gevolgen van de risico's.

Klasse	Financieel	Imago	Doelstelling
1	< € 10.000	Afdeling intern/individueel	Zeep klein
2	€10.000 - €50.000	Groep burgers	Klein
3	€50.000 - €100.000	Plaatselijke pers	Matig
4	€100.000 - €250.000	Regionale pers	Groot

5	> €250.000	Landelijke pers	Zeer groot
---	------------	-----------------	------------

Risicoprofiel

In totaal zijn er 36 risico's opgenomen in het risicoprofiel. Onderstaande risicokaart geeft weer hoe deze risico's gespreid zijn voor wat betreft de inschatting van de kans op optreden en de maximale financiële gevolgen.

Figuur 1: Risicokaart Gemeente Laarbeek

De getallen in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak bevinden. Daarmee wordt direct inzichtelijk hoe de risico's verdeeld zijn over de groene, oranje en rode zone en welke risico's de continuïteit van de bedrijfsvoering kunnen aantasten.

Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft die in het oranje gebied zit, vraagt om aandacht. Het risico vormt dan nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Het is dan ook aan te raden niet te lang te wachten met het nemen van beheersmaatregelen. Een risico in het rode gebied vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd.

In onderstaand overzicht zijn de tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de benodigde weerstandscapaciteit.

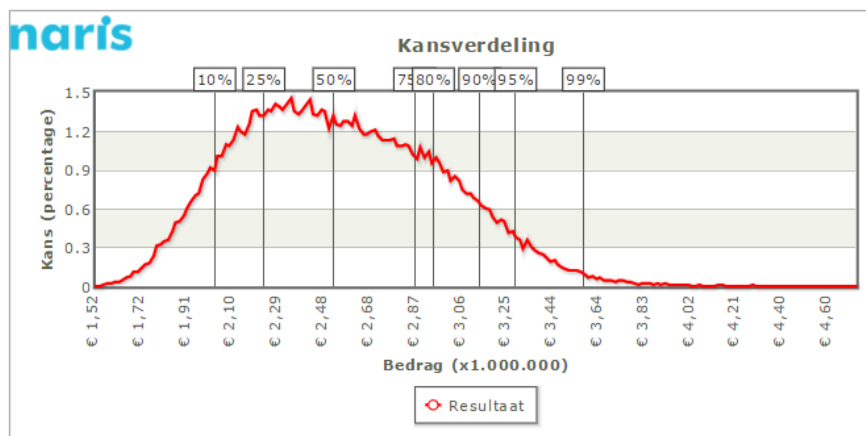
Tabel 1 Belangrijkste financiële risico's Gemeente Laarbeek

Nr.	Risico	Kans	Gevolg	Invloed
1	Niet realiseren geraamde saldi grondexploitaties	100%	€ 1.500.000	59%
2	Decentralisatie jeugdzorg	70%	€ 1.000.000	14%
3	Algemene uitkering valt lager uit dan geraamd	90%	€ 500.000	9%

4	Hogere dan geraamde kosten vervanging ziekte-verzuim	60%	€ 200.000	2%
5	Beheerkosten gemeentelijke voorzieningen (en gebouwen) op termijn niet op te vangen in de begroting	50%	€ 200.000	2%
6	Extra financiële bijdrage aan deelneming/verbonden partij	40%	€ 200.000	2%
7	Niet tijdig inspelen op nieuwe wetgeving.	30%	€ 200.000	1%
8	Decentralisatie WMO/AWBZ (nieuwe taken/minimabeleid)	30%	€ 200.000	1%
9	Decentralisatie participatiewet	30%	€ 200.000	1%
10	Gevolgen uitvoeringsplan informatiebeveiliging	50%	€ 100.000	1%
Totaal grote risico's (maximaal gevolg)		€ 4.300.000		
Overige risico's (maximaal gevolg)		€ 5.250.000		
Totaal alle risico's (maximaal gevolg)		€ 9.550.000		

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 9,55 miljoen) ongewenst is. De risico's zullen zich immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang manifesteren.

Zekerheidspercentage	Bedrag
10%	€ 2.006.986
25%	€ 2.212.639
50%	€ 2.505.720
75%	€ 2.843.748
80%	€ 2.922.350
90%	€ 3.116.212
95%	€ 3.266.508
99%	€ 3.550.694

Figuur 2: Uitkomsten risicosimulatie gemeente Laarbeek

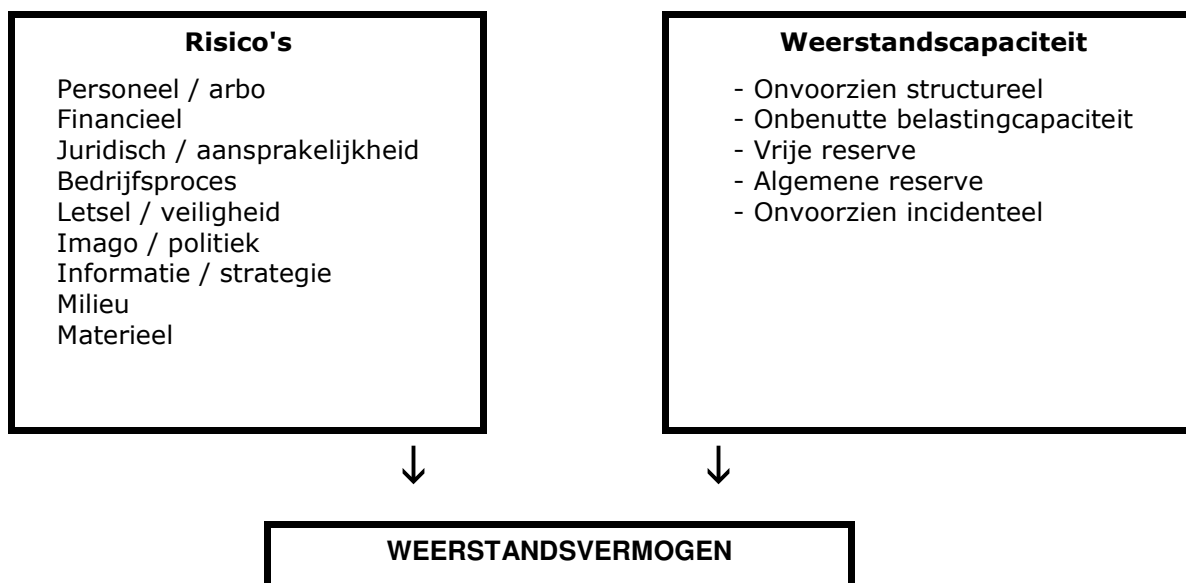
Toelichting:

In de tabel wordt de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit aangegeven, verbonden aan de mate van betrouwbaarheid van de simulatie. De grafiek toont de verdeling van de kansen en totale financiële gevolgen.

Uit de grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 3,1 miljoen (benodigde weerstandscapaciteit).

Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide wordt in onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 3: Weerstandsvermogen Gemeente Laarbeek

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 18,2 \text{ mln.}}{€ 3,1 \text{ mln.}} = 5,9$$

Om de ratio voor het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel die in samenwerking tussen NAR en de Universiteit Twente is opgesteld.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De ratio bedraagt in 2018: 5,9. Dit betekent dat de ratio uitkomt op een waardering 'A'. Dit duidt op een 'uitstekend' weerstandsvermogen.

Grondexploitatie

Risico's zijn in beginsel ook mogelijk ten aanzien van de exploitatie van bestemmingsplannen, in het bijzonder de renteverliezen bij een lagere omloopsnelheid.

Het provinciaal beleid met betrekking tot de toekenning van woningcontingenten speelt hierbij een rol.

Een andere factor is de economische situatie in Nederland. Bij het aantrekken van de economische ontwikkelingen zullen nieuwe bouwprojecten binnen onze gemeente beter te realiseren blijken.

Jaarlijks wordt een Grondnota aan de gemeenteraad gepresenteerd, waarbij de exploitaties zijn geactualiseerd op basis van de rekeningcijfers van het afgelopen jaar, de recente ontwikkelingen en de toekomstverwachtingen van dat moment. Tevens vindt een tussentijdse evaluatie plaats bij de vaststelling van de jaarrekening.

In 2017 is door een extern bureau een Monte Carlo analyse uitgevoerd voor de grondexploitaties. Dit resulteerde in een berekend risico van € 1,5 mln. voor de grondexploitaties. Omdat hier al een Monte Carlo simulatie aan ten grondslag ligt, is dit risico opgeteld bij de overige gemeentelijke risico's door kans op optreden op 100% te zetten en zowel minimaal als maximaal financieel gevolg op € 1,5 mln. Daarnaast is bij de beschikbare weerstandscapaciteit € 5 mln. opgeteld (reserve grondexploitatie en laten vervallen fondsvorming grondexploitatie).

Imago-risico's en doelstellingen-risico's

Naast de kwantificering van de risico's en de berekening van het weerstandvermogen en -capaciteit, is ook een inventarisatie gedaan met betrekking tot eventuele imago-risico's (imagoschade voor de gemeente) en doelstellingen-risico's (doelstellingen worden niet bereikt) op grond van de eerdergenoemde klasse-indeling.

In onderstaande tabellen zijn de voornaamste imago- en doelstellingen-risico's opgenomen met hun bijbehorende risico-klasse. De overzichten zijn samengesteld op basis van de mogelijke gevolgen van de risico's, waarbij de inschatting van de kans op optreden buiten beschouwing is gelaten.

Tabel 2 Belangrijkste imago-risico's

Nr.	Risicogebeurtenis	Imago-klasse
1	Decentralisatie jeugdzorg	5
2	Extra financiële bijdrage aan deelneming/verbonden partij	5
3	Grootschalige evenementen: paniek in grote menigten (30.000 bezoekers), doden/gewonden	5
4	Externe risico's zoals milieurampen, explosies, gevaarlijk transport etc.	5
5	Incident wordt groter waardoor deze onbeheersbaar wordt en effecten krijgt op omgeving	5
6	Niet realiseren geraamde saldi grondexploitaties	4
7	Gevolgen uitvoeringsplan informatiebeveiliging	4
8	Onterechte toekenning omgevingsvergunningen (bouw)	4
9	Schadeclaims als gevolg van ongeluk of schade in de openbare ruimte	4
10	Ongeluk of letsel medewerkers tijdens uitoefening van het werk of dienst	4
11	Ten onrechte starten van handavingsprocedure (of verzuimen tijdig een handavingsprocedure te starten)	4

Tabel 3 Belangrijkste doelstellingen-risico's

Nr.	Risicogebeurtenis	Doelst. klasse
1	Algemene uitkering valt lager uit dan geraamd	5
2	Decentralisatie jeugdzorg	5
3	Ontslag van ambtenaren en/of bestuurders	5
4	Grootschalige evenementen: paniek in grote menigten (30.000 bezoekers), doden/gewonden	5
5	Niet realiseren geraamde saldi grondexploitaties	4
6	Er zijn fouten in het contract geconstateerd	4
7	Decentralisatie participatiewet	4
8	Externe risico's zoals milieurampen, explosies, gevaarlijk transport etc.	4
9	Onterechte toekenning omgevingsvergunningen (bouw)	4
10	Financiële tekorten bij culturele instellingen	4

Kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art.11 lid 2d) bepaalt dat gemeenten voortaan een basisset van vijf financiële kengetallen moeten opnemen in deze paragraaf. De op te nemen kengetallen betreffen; schuldquota leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Signaleringswaarden

De kengetallen maken het de gemeenteraad gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van hun gemeente. De gezamenlijke provinciale toezichthouders zijn van mening dat het financiële beeld dat uit de kengetallen naar voren komt, voor de toezichthouder ook belangrijk is voor het inzicht in de financiële positie van de gemeenten.

Er is door de toezichthouders op 10 september 2015 besloten om, voor het verkrijgen van een goed en uniform beeld, signaleringswaarden te benoemen. Hierbij wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de zogeheten 'signaleringswaarden' die afkomstig zijn uit de stresstest voor 100.000+ gemeenten. In de tabel hieronder is te zien tot welke signaleringswaarden is besloten en in welke categorie (A, B of C) deze vallen.

Kengetal		Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
	b. met correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio		>50%	20-50%	<20%
3. Grondexploitatie		<20%	20-35%	>35%
4. Structurele exploitatieruimte		Begroting >0%	Begroting 0%	Begroting <0%
5. Belastingcapaciteit		<95%	95-105%	>105%

Categorie A is het minst risicovol, categorie C is het meest risicovol.

Uitkomsten Laarbeek

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten voor Laarbeek afgezet tegen de signaleringswaarden zoals de provincie die hanteert. Cellen zijn **groen** als Laarbeek in categorie A valt (minst risicovol), **blauw** voor categorie B en **oranje** bij categorie C. Bewust is niet gekozen voor de kleur rood omdat de kengetallen in relatie met elkaar gezien moeten worden. Onderaan deze paragraaf wordt een relatie gelegd tussen de kengetallen en worden opvallende zaken toegelicht.

Begroting 2017 Kengetallen:	Verloop van de kengetallen					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
netto schuldquote	65%	81%	76%	67%	59%	51%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	65%	94%	86%	77%	69%	61%
solvabiliteitsrisico	50%	49%	50%	52%	52%	52%
structurele exploitatieruimte	5%	-2%	-2%	-2%	-2%	-2%
grondexploitatie	64%	71%	66%	58%	40%	32%
belastingcapaciteit	89%	93%	91%	93%	94%	96%

Om de tabel leesbaar te maken, is hieronder per onderdeel een korte toelichting gegeven. Allereerst wordt per onderdeel de berekenmethode toegelicht. Vervolgens wordt aangegeven welke ontwikkeling zorgt voor de ontwikkeling in de tarieven.

Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36, onderdelen b en c, van het BBV).

De twee kengetallen ontwikkelen zich positief. Dit komt doordat alleen vaste geldleningen zijn aangetroffen waar jaarlijks een vast bedrag op afgelost wordt. Door de jaarlijkse aflossing van ongeveer € 4 miljoen per jaar verbetert onze schuldquote.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Het kengetal blijft redelijk stabiel. Dit komt vooral omdat voor de komende jaren nog niet duidelijk is hoe het eigen vermogen (reservepositie) zich zal ontwikkelen. Ook de ontwikkeling van het balanstotaal is lastig te voorspellen. We verwachten dat beide grootheden zich min of meer in dezelfde mate zullen ontwikkelen.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

Het kengetal blijft redelijk stabiel. Dit komt vooral omdat steeds bij Kadernota en Begroting een balans gevonden wordt tussen de structurele baten en de structurele lasten. Als dit lukt, blijft de exploitatieruimte stabiel. Voorlopig gaan we ervanuit dat de structurele baten en de structurele lasten gelijke pas zullen blijven houden.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

Het kengetal ontwikkelt zich positief. Bij de prognose is rekening gehouden met de ontwikkeling die zowel de Grondnota 2017 (bij het schrijven van deze paragraaf is Grondnota 2017 nog niet vastgesteld) als de Grondnota 2016 schets van een aflopende financieringsbehoefte door planmatige gronduitgifte. Per jaar wordt een verkoopopbrengst verwacht van ongeveer € 3 mln.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De uitkomst van de berekening van dit kengetal is voor het jaarverslag hetzelfde als bij de begroting.

De definitie van het kengetal belastingcapaciteit voor gemeenten is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan; de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente. Deze cijfers worden voortaan ook in de jaarlijkse meicirculaire gemeentefonds bekendgemaakt zodat de gemeenten tijdig op de hoogte zijn van de hoogte van de lasten die voor de berekening moeten worden gebruikt.

Het kengetal ontwikkelt zich negatief. De oorzaak van deze ontwikkeling is de manier van berekenen. In de Kadernota 2018 is een trendmatige verhoging vastgesteld voor rioolheffing en OZB. Onze lokale lasten stijgen dus jaarlijks, in deze berekening worden ze afgezet tegen de gemiddelde woonlasten in Nederland in 2017. Dit getal wordt echter niet geïndexeerd. Hierdoor ontstaat een scheve vergelijking. De ontwikkeling van dit kengetal geeft daarom een vertekend beeld.

Beoordeling verhouding kengetallen in relatie tot financiële positie

Nu we in deze paragraaf de beschikbare weerstandscapaciteit, de risico's en de financiële kengetallen in beeld hebben gebracht, kan een oordeel gegeven worden over de financiële positie van de gemeente. Dit oordeel wordt gebaseerd op de onderlinge verhouding tussen de genoemde drie elementen.

De beschikbare weerstandscapaciteit is € 18,2 miljoen en de benodigde weerstandscapaciteit is € 3,1 miljoen. Het blijkt dat de beschikbare capaciteit een factor 6 groter is dan nodig. De weerstandscapaciteit is hiermee uitstekend.

De financiële kengetallen tonen een positieve ontwikkeling. Dit geeft aan dat gemeente Laarbeek toewerkt naar het beperken van risico's en de financiële huishouding steeds beter op orde heeft. Dit uiteraard gezien door de bril van de provincie die met door haar gekozen normstelling bepaalt welke uitkomst meer of minder risicovol is.

De systeembenadering die Laarbeek gebruikt voor het in beeld houden van de risico's werpt haar vruchten af. Met ondersteuning van het bureau N.A.R. wordt jaarlijks een actualisatie uitgevoerd door middel van een aantal vooraf geplande interviews met management en beleidsmedewerkers, waarin zij het bestaande risicoprofiel bijstellen op basis van actuele informatie en eventueel aanvullen met nieuwe risico's. Hierbij wordt gebruik gemaakt van ervaringen bij andere gemeenten en de N.A.R.-database met gemeentelijke risico's.

Het is overigens van belang te onderkennen dat niet alleen een risico-inventarisatie, maar het bewustzijn van het te allen tijde alert zijn op het onderkennen van risico's, de essentie is van risicomanagement. Over het algemeen kan worden geconcludeerd dat deze bewustwording bij zowel het college als bij de organisatie meer en meer ingeburgerd raakt.

Risicomanagement is in de organisatie ingebed door koppeling aan de jaarlijkse planning en control cyclus. Bij de actualisatie van het risicoprofiel ten behoeve van begroting en jaarrekening staan de huidige en mogelijke nieuwe risico's expliciet op de agenda. Deze regelmatige bespreking van risico's draagt tevens bij aan het vergroten van het risicobewustzijn.

4.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat ten minste de volgende kapitaalgoederen (BBV, artikel 12 lid 1):

- a. wegen;
- b. riolering;
- c. water;
- d. groen;
- e. gebouwen.

Van bovengenoemde kapitaalgoederen wordt aangegeven (BBV, artikel 12 lid 2):

- a. het beleidskader;
- b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Bij de indeling van deze paragraaf houden we de volgorde aan van het Besluit Begroting en Verantwoording.

Het beleidskader

De oppervlakte van de gemeente bedraagt 5.616 hectare. Een gedeelte daarvan betreft openbare ruimte welke in beheer is bij de gemeente. Zoals wegen, riolering, groen, gemeentelijke gebouwen, openbare verlichting en bruggen.

Voor de instandhouding van kapitaalgoederen wordt veelal gewerkt met beheerplannen. In de beheerplannen wordt het meerjarig onderhoudsprogramma en de daarbij behorende financiële middelen vastgelegd.

De volgende beheerplannen gelden nu:

Beheerplan	Jaar vaststelling
<u>Wegen</u>	
Beleidsplan verhardingenbeheer	2010
Beheerplan bermen en sloten	2010
Beleidsplan Openbare Verlichting	2011
<u>Riolering & Water</u>	
Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan	2012
<u>Groen</u>	
Groenbeleid- en groenstructuurplan	2011
Bomenbeleidsplan	2013
Beheerplan natuurterreinen Laarbeek	2016
Beheerplan Landschapselementen	2016
Bosbeheerplan	2016

<u>Gebouwen</u>	
Beheerplan gemeentelijke gebouwen	2015
Speeltoestellen binnensportaccommodaties	2015

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties inclusief financiële vertaling.

Beleidsplan verhardingenbeheer

Op basis van een beheerplan, dat periodiek wordt geactualiseerd, wordt jaarlijks een uitvoeringsprogramma voor groot onderhoud aan de wegen opgesteld. In Laarbeek is het wegbeheersysteem mi2-wegen geïmplementeerd, gebaseerd op de CROW-systematiek voor Wegbeheer. Het grootonderhoud heeft betrekking op gesloten verhardingen (asfalt, waaronder slijtlagen) en open verhardingen (klinkerverhardingen) in zowel de bebouwde kom als in het buitengebied.

	Begroot 2018	Werkelijk 2016
Exploitatie lasten	€ 1.367.496,-	€ 1.306.945,-
	Voorziening 1-1-2018	Voorziening 31-12-2016
Voorziening onderhoud wegen	€ 421.641,-	€ 1.354.689,-

Beleidsplan en beheerplan bermen en sloten

In 2010 is het beleidsplan bermen en sloten door de gemeenteraad vastgesteld. Dit beleid is vervolgens vertaald in een beheerplan. Door het onderhoud van bermen en sloten te combineren is een efficiëntievoordeel behaald. Bovendien kunnen er voor minder geld meer bermen ecologisch worden beheerd. Voor het slotenonderhoud geldt een maaifrequentie van één keer per jaar onder de voorwaarde dat de andere aangelande (eigenaar met grond langs de sloot) het slootmaaisel ontvangt en zorgt voor verwerking. De jaarlijkse onderhoudskosten komen ten laste van de begroting, er is geen onderhoudsvoorziening.

	Begroot 2018	Werkelijk 2016
Exploitatie lasten	€ 173.535,-	€ 217.446,-

Beheerplan onderhoud en vervanging openbare verlichting

Bij het opstellen van het beheerplan openbare verlichting zijn diverse uitgangspunten gehanteerd. De belangrijkste luidt: 'verlicht alleen dat wat nodig is, wanneer dat nodig is en niet meer dan nodig is.' Verder is de verlichtingskwaliteit afhankelijk van een gebiedsindeling zoals die in het plan is opgenomen.

	Begroot 2018	Werkelijk 2016
Exploitatie lasten	€ 309.710,-	€ 317.726,-

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan

In december 2012 is het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP+) door de raad vastgesteld. In dit vGRP+ is het Waterplan geïntegreerd om naast de wettelijke zorgplichten voor de gemeente de gezamenlijke doelstellingen van de gemeente Laarbeek en Waterschap Aa en Maas vast te leggen. Om de kosten en baten op elkaar af te stemmen is een doorrekening gemaakt voor een periode van 40 jaar.

Uit deze berekening blijkt dat een jaarlijkse tariefstijging van de rioolheffing nodig is van 1,12%, aangevuld met een compensatie voor de inflatie. Om ervoor te zorgen dat het exploitatiesaldo van riolering geen effect heeft op het saldo van de gemeentelijke jaarrekening wordt gewerkt met een egalisatievoorziening. Per jaareinde wordt een berekening gemaakt van de werkelijke kosten en baten van riolering. Het saldo wordt verrekend met de voorziening.

	Begroot 2018 (incl. dekkingsplan)	Werkelijk 2016
Exploitatie lasten	€ 1.568.827,-	€ 1.462.457,-
BTW-component	€ 161.877,-	€ 214.981,-
Rioolheffing	€ 1.730.704,-	€ 1.647.864,-
Exploitatiesaldo Riolering	€ 0,-	€ 29.574,- -/-
	Voorziening 1-1-2018	Voorziening 31-12-2016
Egalisatievoorziening riolering	€ 3.545.141,-	€ 3.451.593,-

Groenbeleids- en groenstructuurplan

De gemeenteraad heeft in 2011 het Groenbeleids- en groenstructuurplan vastgesteld. In dit plan zijn de beleidskaders geschetst voor het gebruik en het onderhoud van het openbaar groen in de dorpskernen. De belangrijkste groenstructuren zijn benoemd en er is een differentiatie in het onderhoudsniveau aangebracht. Ook zijn in het plan keuzes gemaakt om beplantingen om te vormen en meer aan te laten sluiten bij het gewenste onderhoudsniveau. Dit moet op termijn leiden tot fraaier en functioneler openbaar groen en een structurele besparing op de onderhoudskosten. Het groenonderhoud is inmiddels op basis van het nieuwe beleid aanbesteed. Het groenonderhoud wordt ten laste gebracht van de begroting, er is geen onderhoudsvoorziening aanwezig.

	Begroot 2018	Werkelijk 2016
Exploitatie lasten	€ 886.303,-	€ 878.751,-

Bomenbeleidsplan Laarbeek

In februari 2013 heeft de raad het bomenbeleidsplan vastgesteld. In het bomenbeleidsplan is nieuw kapbeleid geïntroduceerd en wordt ook op het beheer en onderhoud van de gemeentelijke bomen ingegaan. Hierin is meer structuur aangebracht waardoor op een goede wijze invulling wordt gegeven aan de wettelijke zorgplicht. De financiële consequenties zijn eveneens in beeld gebracht. Voor het boomonderhoud geldt dat de kosten ten laste van de begroting worden gebracht en dat er geen onderhoudsvoorziening is. Wel is er een reserve bomenfonds waar de bedragen in terecht komen die de gemeente ontvangt voor het compenseren van gekapte bomen en vergoedingen die ontvangen worden bij bijvoorbeeld schade aan bomen bij aanrijdingen.

	Begroot 2018	Werkelijk 2016
Exploitatie lasten	€ 198.376,-	€ 297.548,-

Bosbeheerplan, beheerplan natuurterreinen en beheerplan landschapselementen

Voor de diverse groengebieden in het Laarbeeks buitengebied zijn een aantal beheerplannen opgesteld. Voor de gemeentelijke bosgebieden geldt het bosbeheerplan (2002), voor enkele kleinere natuurterreinen

nen zoals het Moorselen en het Torrenven zijn aparte beheerplannen (2008) opgesteld. Voor de uitvoering van de diverse werkzaamheden is een beheerovereenkomst met Bosgroep Zuid-Nederland afgesloten. In 2016 is het beheerplan landschapselementen gereedgekomen. In dit plan worden de eindbeelden en onderhoudsmaatregelen voor een 75-tal landschapselementen omschreven. Het gaat dan om houtwallen, zandpaden, poelen en dergelijke. Omdat de beheerovereenkomst met Bosgroep Zuid-Nederland afloopt, zal er een nieuwe overeenkomst afgesloten worden. Dit gaat gepaard met een herziening van het bosbeheerplan in 2016. De onderhoudskosten van deze groengebieden worden jaarlijks opgenomen in de begroting, er is geen onderhoudsvoorziening.

	Begroot 2018	Werkelijk 2016
Exploitatie lasten	€ 173.581,-	€ 185.254,-

Beheerplan onderhoud gemeentelijke gebouwen

De gemeente heeft een groot aantal gebouwen in eigendom voor vele functies in het maatschappelijk verkeer. Gedacht kan worden aan het gemeentehuis, gemeenschapshuizen, sporthallen, brandweerkazernes, scholen, peuterspeelzalen, de gemeentewerf etc. Voor alle gebouwen is een onderhoudsplan aanwezig. De onderhoudsplanning gebouwen, die een periode van 10 jaar bestrijkt, wordt jaarlijks geactualiseerd. Er is dus sprake van een voortschrijdend 10-jarenplan. Het gemiddeld budget per jaar is in de (meerjaren-)begroting verwerkt als dotatie in de "voorziening gemeentelijke gebouwen". De onderhoudskosten worden rechtstreeks ten laste van deze voorziening gebracht.

	Begroot 2018	Werkelijk 2016
Exploitatie lasten	€ 199.963,-	€ 197.849,-
	Voorziening 1-1-2018	Voorziening 31-12-2016
Voorziening gemeentelijke gebouwen	€ 252.738,-	€ 299.714,-

Beheerplan onderhoud en vervanging inventaris/toestellen binnensportaccommodaties

In de vergadering van 13 oktober 2015 heeft het college het beheerplan "Meerjarenplanning vervangen inventaris binnensportaccommodaties" voor de periode 2015-2026 vastgesteld. Het plan is dusdanig gedetailleerd opgesteld dat de kleinste materialen van alle binnensportaccommodaties in het plan zijn opgenomen. Vervanging wordt pas uitgevoerd als na keuring blijkt dat de inventaris niet langer veilig te gebruiken is. De onderhoudskosten worden rechtstreeks ten laste van deze exploitatie gebracht.

	Begroot 2018	Werkelijk 2016
Exploitatie lasten	€ 26.009,-	€ 50.112,-

Conclusie paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Samenvattend kan worden gesteld dat voor de belangrijkste kapitaalgoederen een actueel onderhoudsplan aanwezig is. Wanneer sprake is van grote kostenverschillen in de loop der jaren wordt gewerkt met een kostenegaliseringsvoorziening. Het werken met een dergelijke egaliseringsvoorziening heeft niet de voorkeur als de kosten elk jaar ongeveer een gelijke omvang hebben.

4.2.4 Financiering

Algemeen

De paragraaf betreffende de financiering bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte (BBV, artikel 13).

Beleidsvoornemens risicobeheer financieringsportefeuille

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan: Wet fido, Schatkistbankieren, Kasgeldlimiet, Renterisico, Rentervisie en Renteverwachting. Al deze elementen hebben een relatie met het risicobeheer van onze financieringsportefeuille, ook al betreft het qua omvang een relatief geringe portefeuille. Medio 2017 loopt voor € 4 miljoen aan aangetrokken korte financiering (looptijd <1 jaar) en bedraagt het saldo aan aangetrokken lange financiering (looptijd >1 jaar) € 27 miljoen. Daarnaast bedraagt het saldo aan verstrekte lange financiering € 4 miljoen.

Wet fido

Het gemeentebestuur dient zorg te dragen voor een verantwoorde en professionele inrichting van de treasuryfunctie. De Wet fido geeft daarvoor een belangrijk en bindend karakter.

Om de financiële risico's zo goed mogelijk te beheersen, is het belangrijk dat gemeenten (meer) aandacht schenken aan de kwalitatieve ontwikkeling van de treasuryfunctie. Als gevolg van de nieuwe Wet fido is de gemeente verplicht om hiertoe een tweetal instrumenten in te voeren:

1. Treasurystatuut
2. Treasuryparagraaf (oftewel paragraaf '*Financiering*')

Treasurystatuut

Hierin wordt een nadere invulling dan wel uitwerking gegeven van het wettelijk kader c.q. beleidsuitgangspunten voor het uitvoeren van de treasuryfunctie.

In de raadsvergadering van 17 april 2014 is een '*Financiële verordening gemeente Laarbeek 2014*' ex artikel 212 Gemeentewet vastgesteld, welke vervolgens is gewijzigd bij raadsbesluit dd 1 juni 2017 i.v.m. de mogelijkheid tot het verstrekken van duurzaamheidsleningen.

In artikel 9 van deze verordening staat aangegeven dat aanvullende regelgeving wordt opgenomen ten aanzien van de financieringsfunctie. Daarbij zijn op grond van artikel 13, lid d, door het college van B&W nadere regels gesteld met betrekking tot taken, bevoegdheden, verantwoordingsrelaties en bijbehorende informatievoorziening van de financieringsfunctie. Als uitvoering van de financiële verordening en de geldende Wet fido en Ruddo is een Treasurystatuut vastgesteld door het college van B&W (besluit: 28 januari 2014). Dit 'Treasurystatuut gemeente Laarbeek 2014' geldt met ingang van 1 januari 2014, vervolgens bij B&W-besluit dd 25 april 2017 aangepast in die zin dat verstrekkingen van duurzaamheidsleningen plaatsvinden uit hoofde van het uitoefenen van een 'publieke taak'.

Paragraaf Financiering

De paragraaf Financiering dient te worden opgenomen in zowel de begroting als de rekening. In de begroting geeft deze paragraaf het beleid weer op het gebied van het risicobeheer van de financiering, terwijl in de rekening wordt ingegaan op de resultaten van de beleidsuitvoering.

In de paragraaf Financiering wordt het huidige treasurybeleid geïnventariseerd en geëvalueerd, alsmede inzichtelijk gemaakt voor bestuur en management.

Schatkistbankieren

In december 2013 is de gewijzigde Wet fido van kracht geworden in verband met het verplicht schatkistbankieren. Hiermee is de verplichting tot schatkistbankieren verankerd in de Wet fido. Dit houdt in dat alle overtollige liquide middelen van de centrale overheden (zo ook gemeenten) die zij (tijdelijk) niet nodig hebben voor de uitoefening van hun taken en verantwoordelijkheden (m.a.w. overtollige middelen) ondergebracht moeten worden in de schatkist bij het Rijk óf op een rekening-courant óf via deposito's.

Hierbij mag rekening worden gehouden met een toegestane drempel aan overtollige liquide middelen in 2018, zijnde 0,75% van het begrotingstotaal oftewel $\pm$ € 320.000.

Hiermee zijn de gemeenten zijn niet meer vrij om onbeperkt hun overtollige middelen bij andere banken onder te brengen.

Het doel van schatkistbankieren is om bij te dragen aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk). Hierdoor is de behoefte aan financieringsmiddelen van het rijk minder wat zich direct vertaalt in een lagere staatsschuld.

Daarnaast leidt het schatkistbankieren tot een verdere vermindering van de beleggingsrisico's waaraan decentrale overheden worden blootgesteld.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het maximaal bedrag aan dat met vlottende middelen mag worden gefinancierd.

De geraamde kasgeldlimiet 2018 bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal, derhalve 8,5% van € 42,7 miljoen is $\pm$ € 3,6 miljoen.

Renterisico

Getracht moet worden om de renterisico-momenten zoveel als mogelijk te spreiden waardoor de gemeente minder gevoelig wordt voor de (rente)ontwikkelingen op de kapitaalmarkt. Immers een negatieve ontwikkeling in het ene jaar zal worden gecompenseerd door een positieve ontwikkeling in het andere jaar. Elke gemeente loopt een financieel risico wanneer de rente onverwacht stijgt. Door te zorgen voor voldoende spreiding in de rente typische looptijden van de leningenportefeuille kunnen de effecten van een renteverandering worden afgevlakt. Een en ander wordt tot uitdrukking gebracht door het begrote renterisico (=het te herfinancieren bedrag bij renteaanpassing na 10 jaar vermeerderd met de aflossingen) af te zetten tegen de renterisiconorm.

De geraamde renterisiconorm voor 2018 bedraagt 20% van de omvang van de begroting 2018, derhalve 20% van € 42,7 miljoen is $\pm$ € 8,5 miljoen.

Het begrote renterisico 2018 op grond van herfinanciering/aflossing, consolidatie en renteherziening op de vaste schuld per 1-1-2018 bedraagt € 4.336.000,- (=te betalen aflossingen) en valt dus ruimschoots binnen deze toegestane norm.

(bedragen x € 1.000)

	basisjaar 2017			
	2017	2018	2019	2020
Omvang begroting	42.662	42.662	42.662	42.662
-1- Toegestane renterisiconorm:				
- In procenten van de grondslag	20%	20%	20%	20%
- In bedrag	8.532	8.532	8.532	8.532
-2- Renteherzieningen:	-	-	-	-
-3- Aflossingen:	4.336	3.353	3.195	3.059
Toets renterisiconorm:				
-4- Totaal renterisico vaste schuld (2+3)	4.336	3.353	3.195	3.059
-1- Toegestane renterisiconorm	8.532	8.532	8.532	8.532
Ruimte(+) / Overschrijding (-/-) (1-4)	4.196	5.179	5.337	5.473
	ruimte	ruimte	ruimte	ruimte

Rentevisie

Eind augustus 2017 bevinden de rentepercentages t.b.v. de overheidssector van een aan te trekken lineaire geldlening (zonder renteaanpassing) zich op de volgende indicatieve hoogtes:

<u>looptijd</u>	<u>percentage</u>
5 jaar	0,18%
10 jaar	0,69%
15 jaar	1,10%
20 jaar	1,39%
25 jaar	1,60%

Eind augustus 2017 bevinden de rentepercentages t.b.v. de overheidssector met betrekking tot korte financiering zich op de volgende indicatieve hoogtes:

<u>EONIA</u>	<u>3-mnds Euribor</u>
-0,36%	-0,33%

Eonia: eendaags interbancaire rentetarief voor het eurogebied. Eonia wordt berekend aan de hand van de tarieven waartegen een groot aantal Europese banken elkaar ongedekte leningen verstrekken met een looptijd van slechts 1 dag. Het Eonia-tarief zou je kunnen zien als het 1 daags Euribor tarief.

3 maands Euribor: rentetarief waartegen de Euribor panel-banken elkaar leningen in euro's verstrekken met een looptijd van 3 maanden.

Renteverwachting

Financiering korte looptijd (geldmarkt):

Sinds maart 2016 is de herfinancieringsrente bij de Europese Centrale Bank (ECB) 0%. Dit betekent dat de banken dus nog steeds gratis geld kunnen lenen bij de ECB.

De ECB gebruikt deze rente voor het beheersen van de geldmarkt en voor het beheersen van de inflatie, ter stimulering van de Europese economie.

De huidige rentepercentages voor financieringsmiddelen voor de korte termijn zijn veelal gekoppeld aan de euribor-rentes en zijn momenteel nog steeds zeer laag. Ondanks de economische groei in de Euro-zone, wordt verwacht dat deze rentetarieven de komende tijd nog steeds op een laag niveau zullen blijven.

Financiering langere looptijd (kapitaalmarkt):

De ECB koopt in 2017 op grote schaal obligaties. Hiermee wordt getracht de lange rente laag te houden

en de kredietverlening te stimuleren. Dit moet leiden tot een sterkere groei van de economie en een hogere inflatie. Het aankoopprogramma van de ECB is verlengd tot december 2017. Gelet op de verwachting dat daarna de ECB een minder actief aankoopbeleid zal gaan voeren, zal de lange rente licht gaan stijgen.

Renteresultaat

Bij het berekenen van het renteresultaat van het taakveld 'Treasury' in de begroting 2018 is rekening gehouden met de volgende componenten in onderstaand renteschema:

rente lasten	omvang	tarief	rentelast
rente financieringstekort	€ 8.114.477	2,00%	€ 162.290
rente vaste geldleningen	€ 27.255.786	1,93%	€ 525.574
rente waarborgsommen	€ 0	0,00%	€ 0
rente contante voorzieningen	€ 4.629.174	3,00%	€ 138.875
	€ 39.999.437		€ 826.739
rente baten	omvang	tarief	rentebaat
vaste geldlening Hoge Regt	€ 4.000.000	2,56%	€ 102.222
hypotheekleningen personeel	€ 60.593	4,84%	€ 2.932
	€ 4.060.593		€ 105.154
rente doorbelasting	omvang	tarief	door te belasten rente
rente lasten			€ 826.738,76
rente baten			€ -105.154,00
<i>door te belasten rente</i>			€ 721.584,76
<u>doorbelasting:</u>			
rente naar taakvelden (staat activa)	€ 51.122.848	1,00%	€ 511.228,48
rente naar grondexploitatie	€ 26.972.643	0,95%	€ 257.498,00
<i>totaal doorbelaste rente</i>			€ 768.726,48
renteresultaat taakveld Treasury			€ 47.141,72

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in 2018 sprake is van een positief renteresultaat. De doorbelaste rente is hoger dan het saldo van de rentelasten en rentebaten. Dit wordt mede veroorzaakt doordat het tarief dat gebruikt wordt voor de doorbelasting naar de diverse taakvelden van de programma's afgerond is van 0,91% naar 1%.

Manier waarop rentelasten doorbelast worden

Bij de doorbelasting van de rente worden verschillende tarieven gebruikt. Hieronder staat welke rentetarieven gehanteerd zijn bij het opstellen van de begroting voor 2018:

- Voor de rentetoerekening aan de activa wordt een vast rentepercentage toegepast (conform 'Financiële verordening gemeente Laarbeek 2014'). Bij de bepaling van de hoogte van het te hantieren vaste percentage voor de begroting 2018 is het renteomslagpercentage berekend op 1%.

- Over de reserves en voorzieningen (=interne financieringsmiddelen) wordt géén rentetoerekening gehanteerd vanaf begrotingsjaar 2017, behoudens een 2-tal voorzieningen welke gewaardeerd zijn tegen contante waarde. Deze voorzieningen krijgen een rentedotatie van 3% (voorziening pensioen- en wachtgeldverplichtingen voormalig wethouders én voorziening egalisatie rioolheffing).
- Bij de bepaling van het financieringstekort wordt een rentepercentage gehanteerd ter grootte van 2%.
- Bij de rentetoerekening over de boekwaarden bij de grondexploitatie wordt een rentepercentage gehanteerd ter grootte van 0,95%.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte 2018 is een afgeleide van de liquiditeitsprognose. In het verleden werd deze prognose incidenteel gemaakt. Op het moment dat sprake was van het aantrekken van een langlopende geldlening werd de noodzaak gezien van een liquiditeitsbegroting omdat uit een dergelijke begroting af te lezen is: a) wat de omvang van de lening zou moeten zijn en b) wat de looptijd van de lening zou moeten zijn. Met de verplichting om in begroting en jaarrekening te rapporteren over de financieringsbehoefte zal meer structurele aandacht gegeven worden aan het samenstellen van de liquiditeitsbegroting.

4.2.5 Bedrijfsvoering

Algemeen

Deze paragraaf geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering (BBV, artikel 14).

Wat willen we bereiken?

Ons werkterrein is breed en zeer divers: van leefbaarheid tot vergunningen, van paspoorten tot wegonderhoud. Vanouds is de overheid het orgaan dat reguleert, handhaaft en zelf taken uitvoert. Er verandert echter veel in onze samenleving en daarmee verandert ook wat er van een lokale overheid wordt gevraagd. En hoewel we nog steeds regulerende en uitvoerende taken hebben, is de samenleving meer en meer gericht op het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Dit betekent dat van de overheid wordt verwacht dat ze kan 'loslaten' waar mogelijk en taken kan overlaten aan inwoners zelf of aan organisaties in onze leefgemeenschap. Steeds minder staat dus aan de voorkant vast welke rol de gemeente vervult. Van ons wordt verwacht dat we in overleg met inwoners, organisaties en bedrijven, de samenleving, bepalen welke rol we nemen. We staan open voor ontwikkelingen en bewegen mee. Dit betekent als vanzelf, dat we als organisatie steeds in beweging en ontwikkeling zijn en dat flexibiliteit gevraagd wordt. De belangrijkste kwaliteit van de gemeente Laarbeek is de directe aansluiting op de samenleving. Wij richten ons in het bijzonder op de dienstverlening aan onze inwoners, organisaties en bedrijven. Hierbij is, zoals gezegd, onze grondhouding: 'ja, mits'. We zetten in op co-creatie.

Onze kernkwaliteiten zijn: *klantgerichtheid, veranderingsvermogen, samenwerken en resultaatgerichtheid*. We willen bereiken dat onze inwoners en bedrijven, ook wel klanten genoemd, tevreden zijn over onze dienstverlening.

Klantgerichtheid

Om klantgericht te werken maken we duidelijke afspraken en komen onze afspraken na. We *communiceren goed en tijdig*. We hebben *korte lijnen*, zowel binnen als buiten de organisatie en werken daardoor efficiënt en effectief. Wij hebben als uitgangspunt het principe "ja, mits". Dit betekent dat we open staan en goed doorvragen naar wat de klant wil en *scheppen voorwaarden om iets mogelijk te maken, ondersteunen verzoeken en kijken daarbij over de grenzen* van ons eigen werkterrein heen. We willen dat de klant maar een keer zijn verhaal hoeft te doen.

Veranderingsvermogen

De wereld om ons heen is in beweging. Dat betekent dat wij *open staan voor* ontwikkelingen en veranderingen en onze manier van werken daarop *aanpassen*. Dit doen we vanuit een actieve houding. We zijn een professionele gesprekspartner voor partijen waarmee we samenwerken en luisteren goed naar wat er van de overheid gevraagd wordt. Omgekeerd vragen we ook 'de samenleving' haar rol te pakken. We zijn steeds meer een regievoerder, facilitator en stimulator voor ontwikkelingen.

Samenwerken

In een open organisatie is samenwerken de rode draad. Dat doen we enerzijds intern in de keten om onze inwoners en bedrijven goed van dienst te zijn. Anderzijds is dat ook de basis voor de plaatsbepaling in de samenleving. Om aansluiting te hebben bij maatschappelijke vraagstukken en wensen is het nodig om partnerschap aan te gaan met organisaties in Laarbeek. Dit vraagt om *netwerken en samenwerken*.

Daarnaast werken we samen met andere overheden. We kijken naar onze eigen kwaliteit en naar mogelijkheden voor samenwerking die gewogen worden op kosten, kwaliteit, klantgerichtheid en kwetsbaarheid. Er wordt steeds gezocht naar de goede schaal voor de uitvoering van een taak en naar de passende partners daarbij.

Resultaatgerichtheid

We zijn een kleine en slagvaardige organisatie. Van ons mag verwacht worden dat het niet blijft bij praten en beleidsdocumenten maken. Wij vragen van onze professionals *lef en durf*.

Onze medewerkers beschikken over *creativiteit*, verlaten de gebaande paden. Zij zijn *initiatiefrijk*. Dit leidt tot activiteiten en projecten die een positieve bijdrage leveren aan Laarbeek.

Investeren in de organisatie

We zijn een organisatie van professionals; een kleine en platte organisatie. Als gevolg van teruglopende middelen en extra taken zijn we nog efficiënter en creatiever met onze beschikbare capaciteit omgegaan. Wat betreft uitvoerende taken zijn we steeds op zoek naar een efficiëntie waardoor waar mogelijk samenwerking wordt gestart en sommige taken worden uitbesteed.

We hebben de afgelopen jaren steeds een groot beroep gedaan op de flexibiliteit en loyaliteit van onze medewerkers. We zijn echter ook zuinig op onze medewerkers en willen niet dat hoge werkdruk tot uitval leidt.

Met de beschikbare personeelscapaciteit zijn er grenzen aan de ontwikkelmogelijkheden van de organisatie.

De gemeente heeft de afgelopen jaren vooral ingezet op een slanke en slagvaardige organisatie. Anno 2018 is het nodig onze personeelsformatie mee te laten groeien in een nieuwe tijdsperspectief om de organisatie slagvaardig te houden.

Met het vaststellen van de Toekomstvisie “Samen daadkrachtig en energiek naar 2030” is er door gemeente en gemeenschap een bewuste keuze gemaakt om een zelfstandige gemeente te zijn die bovendien ambitieus is wat (bijv. woningbouw- en bedrijventerrein-) projecten en beleid betreft; we zijn geen beleidsarme beheer- of regiegemeente. Daarnaast worden we ook als kleine gemeente geconfronteerd met een aantal nieuwe taken die voortvloeien uit wet- en regelgeving (o.a. kwaliteitseisen, bescherming persoonsgegevens). De karakteristieken van onze organisatie met weinig instroom en doorstroming van medewerkers, met relatief veel oudere medewerkers en een lage bezetting per vakgebied, maakt de kwetsbaarheid hoger.

Met een groeiend economisch perspectief en een groeiend aantal initiatieven in de samenleving en een andere manier van werken (dialog, cocreatie) is de balans tussen de formatie en de taken die uitgevoerd dienen te worden er niet meer.

Er dienen daarom investeringen plaats te vinden in ons personeelsbestand en in de bedrijfsvoering.

Wat doen we hiervoor in 2018?

Dienstverlening

Samen met de gemeente Gemert-Bakel is een dienstverleningsconcept opgesteld. De verdere uitwerking in een kwaliteitshandvest vindt in 2018 plaats. Daarin staan onze dienstverleningsnormen. De implementatie daarvan in de hele organisatie vindt dit jaar plaats.

Om een goede dienstverlening te kunnen bieden, ondersteunen we onze medewerkers met systemen voor het klant- en zaakgericht werken. We werken stapsgewijs toe naar volledig digitaal proces- en zaakgericht werken. Dit is ook beleidsmatig verankerd in het informatieplan dat gezamenlijk met de gemeente Gemert-Bakel is opgesteld. In 2018 starten we met een nieuw zaaksysteem. Technisch gezien is het zaaksysteem in 2017 ingevoerd; medewerkers zullen er in 2018 mee werken. In 2018 gaan we onze brieven en besluiten eenvoudiger maken. De werkprocessen zullen onderzocht worden met de bedoeling dat dit meer mogelijkheden oplevert voor de informatieverstrekking aan onze inwoners (bijvoorbeeld hoe het staat met een vraag) en dat het een verbetering van doorlooptijden betekent.

Doorontwikkeling samenwerkingsverbanden voor uitvoerende taken

In 2018 staat de verdere doorontwikkeling van de uitvoeringsorganisatie Peelgemeenten centraal en worden verdere kwaliteitsverbeteringen doorgevoerd. Er wordt met name geïnvesteerd in de ontwikkeling van medewerkers die eindelijk duidelijkheid hebben over hun team en over wat er van ze verwacht wordt. Er komt steeds meer sturingsinformatie beschikbaar. Die stelt ons in staat om samen met de zorgpartners te sturen op goede en betaalbare zorg. Daarbij wordt steeds een goede aansluiting gemaakt tussen de lokale uitvoering van taken en de processen in de bovenlokale uitvoeringsorganisatie. In navolging op de keuze die in 2017 is gemaakt over belastingsamenwerking zullen de werkzaamheden worden opgepakt voor de nadere uitvoering hiervan; oftewel investeren in een regievoerder en in de ontvlechting van de belastingwerkzaamheden ofwel investeren in onze eigen ICT-infrastructuur met bijbehorende personele invulling.

Interne organisatieontwikkeling

De organisatieontwikkeling vindt plaats aan de hand van een samen met de medewerkers opgesteld programma. Ook bij de uitwerking en uitvoering van de actiepunten zijn medewerkers intensief betrokken. Er is een aanpak gekozen op basis waarvan aan vertrouwen, een open wijze van communiceren en gewenste omgangsvormen is gewerkt. In 2018 staat de uitwerking van 'Kwaliteiten benutten' centraal, waarin met de medewerkers wordt gekeken naar hun kwaliteiten en de inzet daarvan voor Laarbeek en naar duurzame inzetbaarheid. De resultaten daarvan beginnen zich duidelijk te manifesteren.

Personele zaken

Het personeelsbestand bij overheden, zo ook in Laarbeek, is vrij stabiel en vergrijst. Laarbeek kent echter ten opzichte van de doorsnee in onze grootteklasse van gemeenten (20.000 tot 50.000 inwoners) een hogere gemiddelde leeftijd en relatief weinig instroom en doorstroom (bron: Personeelsmonitor 2016 A&O-fonds gemeenten).

Met dit in het achterhoofd houden we ons personeelsbeleid tegen het licht en voeren we gesprekken met al onze medewerkers. Wat belangrijk is voor ons, is een goede match tussen de uit te voeren taak en de kwaliteiten van de medewerkers en het werkplezier van onze medewerkers: ons belangrijkste kapitaal.

We spannen ons in om de flexibiliteit van de organisatie te vergroten. We zien graag instroom van jonge mensen die helpen bij deze koers en mede een steentje kunnen bijdragen aan het vitaal houden van onze organisatie. We zetten daarvoor ook trainees in.

De tijdgeest verandert, de rol van gemeenten verandert en hetgeen van medewerkers wordt verlangd verandert. We kennen een jaarlijks opleidingsplan voor de gehele organisatie met als doel de middelen voor opleidingen effectiever in te kunnen zetten en de inzetbaarheid van medewerkers te optimaliseren. Het management van de organisatie ontwikkelt dit in samenspraak met de Ondernemingsraad. In 2018 zal in het kader van het opleidingsplan ook aandacht besteed worden aan het thema 'klare taal' dat organisatiebreed onder de aandacht gebracht wordt.

Randvoorwaarden

- Evenwicht tussen benodigde en beschikbare capaciteit (in uren) op basis van door het bestuur gemaakte keuzes;
- Inzet van de organisatie en het bestuur om op een open en professionele wijze te communiceren met onze klanten;
- Samenwerking moet aantoonbaar bijdragen aan: kostenbeheersing, kwaliteit van de dienstverlening en vermindering van de kwetsbaarheid van de organisatie.

Wat mag het kosten?

We blijven een slanke en platte organisatie, met een begrote personeelsformatie in 2018 van 99,1 fte. Een vermindering met 8,44 fte ten opzichte van 2017 als gevolg van het uit dienst treden van onze medewerkers in het sociale domein die nu bij de uitvoeringsorganisatie Peelgemeenten in dienst zijn. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de mogelijke uittreding van de medewerkers van het team belastingen.

Overzicht vaste formatie gemeente Laarbeek

Overzicht vaste formatie				
Begroting	2015	2016	2017	2018
Formatie (excl. college, raad)	107,71	107,79	107,54	99,1
Formatieontwikkeling ten opzichte van voorgaand jaar	-0,06	+0,08	-0,25	-8,44
Loonsomkosten	€ 6.899.000	€ 6.993.000	€ 7.141.000	€ 6.751.000

Budget personeel incidenteel

Naast inhuur in verband met capaciteitsproblemen (door bijvoorbeeld ziekte, wensen etc.) wordt uit de post personeel incidenteel ook het personeel betaald dat tijdelijk wordt ingezet in afwachting van bezetting vacatures. Het salaris wat niet wordt betaald uit vaste formatie (de zogenaamde onderuitputting) wordt dan toegevoegd aan dit budget. De post personeel incidenteel alleen is namelijk te laag om de duurdere inhuur te kunnen betalen en door de toevoeging van de vacaturegelden, biedt dit meer ruimte. Er ligt een directe relatie tussen de vaste formatie en de tijdelijke formatie (de zogenaamde flexibele

schil). Het budget personeel incidenteel is relatief beperkt. Door invulling van een groot deel van de vacatureruimte in 2017 zal de financiële ruimte voor inhuur derden steeds beperkter zijn.

Budget personeel incidenteel				
	2015	2016	2017	2018
Begroot	€ 61.000	€ 62.000	€ 62.000	€ 63.000

Opleiden

Het opleidingsbudget is gekoppeld aan de loonsom. In 2018 wordt € 119.000,- beschikbaar gesteld om aan opleidingen te besteden. Elk jaar wordt een gedeelte van het budget ingezet voor een specifiek thema, dat aansluit bij de ontwikkelingen in de organisatie. Het opleidingsplan speelt ook een belangrijke rol bij de interne mobiliteit. Als organisatie vinden wij het namelijk belangrijk om ons personeel te scholen om zich verder te kunnen ontwikkelen. Het opleiden kost echter ook tijd die nu vaak ontbreekt.

Opleidingsbudget				
	2015	2016	2017	2018
Begroot	€ 116.000	€ 118.000	€ 118.000	€ 119.000

4.2.6 Verbonden partijen

Algemeen

De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste (BBV, artikel 15):

- a de visie op de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 - 1 gemeenschappelijke regelingen;
 - 2 vennootschappen en coöperaties;
 - 3 stichtingen en verenigingen;
 - 4 overige verbonden partijen
- c de lijst van verbonden partijen.

In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:

- a de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- b het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e de eventuele risico's van een verbonden partij waar geen maatregelen voor getroffen zijn door de gemeente en die van materiele betekenis kunnen zijn op de financiële positie van de gemeente.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is in artikel 1 lid b BBV als volgt gedefinieerd: 'Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.'

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan (artikel 1 lid d BBV): 'Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.'

Onder financieel belang wordt verstaan (artikel 1 lid c BBV): 'een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.'

Hieronder is weergegeven een overzicht van publiek- en privaatrechtelijke rechtspersonen waarin de gemeente Laarbeek participeert, die begrepen kunnen worden onder de noemer verbonden partijen.

Visie op de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang. De eerste reden is dat verbonden partijen vaak beleid uitvoeren dat de gemeente in principe ook zelf kan blijven doen. De gemeente geeft een mandaat aan de verbonden partij. De tweede reden betreft de kosten, het budgettaire beslag en de financiële risico's, die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Het aangaan van banden met verbonden partijen komt altijd voort uit het publieke belang. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen indien de gemeente dit beleid niet alleen of niet doeltreffend kan uitvoeren. De gemeenschappelijke regelingen voeren beleid en beheer op verschillende terreinen uit voor de gemeente Laarbeek. Bij de verschillende verbonden partijen wordt de

relatie aangegeven met de doelstelling (Ambitie). De doelstelling die nagestreefd wordt met de verbonden partij worden in deze paragraaf verder toegelicht.

Mutaties in de verbonden partijen

Nieuw vanaf 2018	Beëindigde verbintenis	Toelichting
Geen nieuwe verbintenissen afgesloten (na opstellen van jaarrekening 2016).		
	Stichting Peelnetwerk	Peelnetwerk is opgeheven per 1-1-2017 en komt daarom niet langer in de tabel met verbonden partijen voor.

Gemeenschappelijke regelingen

Naam	Metropool Regio Eindhoven (MRE)	
Vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats	Eindhoven	
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel- De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant. Het takenpakket is vastgelegd in artikel 4 van de Gemeenschappelijke Regeling Metropool Regio Eindhoven.	
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Het bestuur van de Metropoolregio Eindhoven bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 7	
Website	www.metropoolregioeindhoven.nl	
Prognose financiën	Bron: begroting 2018 (1-1-2018)	Bron: begroting 2018 (31-12-2018)
- Eigen vermogen	€ 3.421.028,-	€ 3.246.428,-
- Vreemd vermogen	€ 22.059.000,-	€ 21.465.000,-
- Resultaat	€ 0,- (2018)	€ 0,- (2019)
Bijdrage Laarbeek 2018	De bijdrage aan het MRE bestaat uit de volgende onderdelen: Inwonerbijdrage: € 82.102,- Bijdrage regionaal stimuleringsfonds: € 78.000,- Bijdrage Brainport Development: € 55.782,- Bijdrage RHCE: <u>€ 87.442,-</u> Totale bijdrage 2018 € 303.326,- (cf. Begroting 2018, MRE)	

	Naast deze vaste bijdrage neemt Laarbeek nog de volgende extra bijdrage op voor betaling aan het MRE: Uitbreiding archiefruimte RHCE: € 10.080,- De totale bijdrage 2018 bedraagt € 313.406,-
Risico's	De belangrijkste risico's worden gelopen bij de afbouw van het personeel en bij de garantstelling voor de vuilverbranding AVI –Moerdijk.
Ontwikkeling	MRE is begin 2017 zodanig ontwikkeld dat huisvesting en bedrijfsvoering terug in overeenstemming zijn gebracht naar taken en schaal. Elke vier jaar wordt gezamenlijk een Regionale Agenda opgesteld.

Naam	Senzer	
Vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats	Helmond	
Partners	Asten, Deurne, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Helmond en Someren	
Openbaar belang	Het vertrekpunt is dat iedereen mee doet naar vermogen. Dat meedoen is niet vrijblijvend, centraal staat dat dit moet gebeuren vanuit eigen kracht en verantwoordelijkheid van mensen. In de uitvoering is gekozen voor een integrale (sociaal domein brede) aanpak. Dat kan betekenen dat mensen blijvend zijn aangewezen op een uitkering. Voor die mensen waar dit aan de orde is, wordt binnen de mogelijkheden gezocht naar een zo maatschappelijk mogelijke participatie. (bron: missie in Kadernota 2017-2018).	
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft twee zetels in het Algemeen Bestuur en één zetel in het Dagelijks Bestuur. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 5	
Website	www.senzer.nl	
Prognose financiën	Bron: Kadernota 2018 (1-1-2018)	Bron: Begroting 2018 (31-12-2018)
- Eigen vermogen	€ 13.080.000,-	€ 12.148.000,-
- Vreemd vermogen	Niet opgenomen in KN-2018	€ 11.541.000,-
- Verwacht resultaat	€ 0,- (2018)	€ 0,- (2019)
Bijdrage Laarbeek 2018	De bijdrage van Laarbeek voor 2018 bestaat uit de volgende onderdelen: Bijdrage WSW-oud € 2.581.875,- Bijdrage BUIG € 2.990.616,- Bijdrage BBZ 2004 € 6.656,- Bijdrage intertemporaal -/- € 9.549,- Bijdrage participatie € 77.240,- Bijdrage algemene middelen € 777.291,- Totale bijdrage 2018 € 6.424.130,- (cf. Begroting 2018, Senzer)	
Risico's	Bedrijfsvoering Senzer is sterk afhankelijk van rijkssubsidie en omzet is afhankelijk van economische ontwikkelingen.	
Ontwikkeling	In overleg met de deelnemende gemeenten is een ondernemingsplan 2018 opgesteld, waarin de prioriteiten voor het komende jaar zijn aangegeven.	

	De mate van uitstroom is sterk afhankelijk van de economische omstandigheden.
--	---

Naam	GGD zuidoost-Brabant	
Vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats	Eindhoven	
Partners	Deelnemende gemeenten binnen werkgebied ZO-Brabant	
Openbaar belang	Het bewaken, bevorderen en beschermen van de gezondheid van de inwoners. Op grond van de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid moet de gemeente een gezondheidsdienst instellen. Aan deze verplichting is met deelname in de gemeenschappelijke regeling voldaan.	
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 3	
Website	www.ggdbzo.nl	
Prognose financiën	Bron: begroting 2018 (1-1-2018)	Bron: begroting 2018 (31-12-2018)
- Eigen vermogen	€ 1.926.000,-	€ 3.075.000,-
- Vreemd vermogen	€ 13.759.000,-	€ 14.725.000,-
- Resultaat	€ 0,- (2018)	€ 0,- (2019)
Bijdrage Laarbeek 2018	€ 349.472,- (bron: programmabegroting 2018 GGD, p.86)	
Risico's	GGD heeft actief risicomanagement ontwikkeld, waarbij elk trimester aandacht wordt geschonken aan de ontwikkeling in de risico's. Het belangrijkste risico dat onderkend wordt is: kostenstijging.	
Ontwikkeling	Gemeenten zetten de eigen kracht en samenkracht van hun inwoners al volop in bij de ontwikkelingen in het sociale domein (Centrum Jeugd en Gezin en totale taakoverdracht zorgbemiddeling van provincie naar gemeenten). Daarbij voeren inwoners steeds meer zelf regie over hun leven én hun gezondheid.	

Naam	Blink
Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Helmond
Partners	Gemeente Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a. en Someren en Sita Gemeentelijke Dienstverlening B.V.
Openbaar belang	Het in regionaal verband op professionele wijze zorg dragen voor gemeentelijke uitvoeringstaken op het vlak van de inzameling, sortering, verkoop en (eind)verwerking van (grondstoffen in) grof en fijn huishoudelijke afvalstoffen, de gladheidsbestrijding en de reiniging van de openbare ruimte van de deelnemende gemeenten.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in zowel het Algemeen Bestuur als het Dagelijks Bestuur. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.
Programma	Heeft een relatie met programma 6

Website	www.blink-grr.nl																															
Prognose financiën	Bron: begroting 2018 (1-1-2018)	Bron: begroting 2018 (31-12-2018)																														
- Eigen vermogen	€ 0,-	€ 0,-																														
- Vreemd vermogen	€ 2.706.059,- (bron: rekening '16)	Niet opgenomen in B-2018																														
- Resultaat	€ 0,- (2018)	€ 0,- (2019)																														
Bijdrage Laarbeek 2018	De bijdrage van Laarbeek bestaat uit de volgende onderdelen: <table><tr><td>Huisvuil</td><td>€ 336.537,-</td></tr><tr><td>Milieustraat</td><td>€ 495.681,-</td></tr><tr><td>Vegen & onkruidbestrijding</td><td>€ 160.417,-</td></tr><tr><td>Verwerken papier</td><td>€ 175.727,-</td></tr><tr><td>Verwerken glas</td><td>€ 28.394,-</td></tr><tr><td>Gladheidsbestrijding</td><td>€ 5.131,-</td></tr><tr><td>Verwerken PMD</td><td>€ 148.779,-</td></tr><tr><td>Containermanagement</td><td>€ 17.527,-</td></tr><tr><td>Atterotonnen</td><td>€ 45.256,-</td></tr><tr><td>Calamiteitendienst</td><td><u>€ 3.328,-</u></td></tr><tr><td>Totale bijdrage 2018</td><td>€ 1.416.777,- (cf. Begroting 2018, Blink)</td></tr></table> Tegelijk wordt ook een aantal opbrengsten verwacht: <table><tr><td>Opbrengst papier</td><td>€ 175.000,-</td></tr><tr><td>Opbrengst glas</td><td>€ 5.000,-</td></tr><tr><td>Opbrengst PMD</td><td><u>€ 450.000,-</u></td></tr><tr><td>Verkoop opbrengst 2018</td><td>€ 630.000,-</td></tr></table> De totale netto bijdrage komt hiermee op: € 786.777,-		Huisvuil	€ 336.537,-	Milieustraat	€ 495.681,-	Vegen & onkruidbestrijding	€ 160.417,-	Verwerken papier	€ 175.727,-	Verwerken glas	€ 28.394,-	Gladheidsbestrijding	€ 5.131,-	Verwerken PMD	€ 148.779,-	Containermanagement	€ 17.527,-	Atterotonnen	€ 45.256,-	Calamiteitendienst	<u>€ 3.328,-</u>	Totale bijdrage 2018	€ 1.416.777,- (cf. Begroting 2018, Blink)	Opbrengst papier	€ 175.000,-	Opbrengst glas	€ 5.000,-	Opbrengst PMD	<u>€ 450.000,-</u>	Verkoop opbrengst 2018	€ 630.000,-
Huisvuil	€ 336.537,-																															
Milieustraat	€ 495.681,-																															
Vegen & onkruidbestrijding	€ 160.417,-																															
Verwerken papier	€ 175.727,-																															
Verwerken glas	€ 28.394,-																															
Gladheidsbestrijding	€ 5.131,-																															
Verwerken PMD	€ 148.779,-																															
Containermanagement	€ 17.527,-																															
Atterotonnen	€ 45.256,-																															
Calamiteitendienst	<u>€ 3.328,-</u>																															
Totale bijdrage 2018	€ 1.416.777,- (cf. Begroting 2018, Blink)																															
Opbrengst papier	€ 175.000,-																															
Opbrengst glas	€ 5.000,-																															
Opbrengst PMD	<u>€ 450.000,-</u>																															
Verkoop opbrengst 2018	€ 630.000,-																															
Risico's	Ontwikkelingen met betrekking tot afval hebben effect op de bedrijfsvoering van Blink.																															
Ontwikkeling	In 2017 is gemeente Heeze-Leende toegetreden tot Blink.																															

Naam	Veiligheidsregio Zuidoost-Brabant (VRBZO)
Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Eindhoven
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.
Openbaar belang	De Veiligheidsregio voert namens de 21 deelnemende gemeenten taken uit op het terrein van brandweezorg, gemeenschappelijke meldkamer, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, ambulancezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur wordt gevormd door de burgemeesters van de 21 deelnemende gemeenten. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet

	wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 1	
Website	www.veiligheidsregiobrabantzuidoost.nl	
Prognose financiën	Bron: begroting 2018 (1-1-2018)	Bron: begroting 2018 (31-12-2018)
- Eigen vermogen	€ 6.582.806,-	€ 5.997.806,-
- Vreemd vermogen	€ 38.092.597,-	€ 42.516.450,-
- Resultaat	€ 0,- (2018)	€ 0,- (2019)
Bijdrage Laarbeek 2018	Bijdrage 2018 bestaat uit de volgende componenten: Inwonersbijdrage € 1.072.513,- Bijdrage Oranje-kolom € 6.552,- Bijdrage gemeentelijke rampenbestrijding € 2.170,- Bijdrage bevolkingszorg € 1.115,- Totale gemeentelijke bijdrage € 1.082.350,- (bron: concept Begroting 2018 VRBZO, p.38)	
Risico's	Aan het risicomanagement wordt door de Veiligheidsregio aandacht besteed bij Programmabegroting en jaarverslag. De belangrijkste risico's zijn: • Frictiekosten als gevolg van de samenvoeging van de meldkamers van VRBZO en VR Brabant-Noord; • Een zeer grote brand met veel inzet van brandweermaterieel en vrijwilligers; • Invoering van de VPB zal waarschijnlijk geen gevolg hebben voor de Veiligheidsregio. Echter een naheffing is mogelijk.	
Ontwikkeling	Het voornemen is het aantal meldkamers in Nederland terug te brengen naar 10 en deze in één organisatie onder te brengen. Voor de meldkamer van de VRBZO betekent dit een samengaan met de meldkamer van Brabant-Noord waarbij de nieuwe meldkamer in Den Bosch zal worden gevestigd.	

Naam	Uitvoeringsorganisatie Peelsamenwerking	
Vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats	Helmond	
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel en Someren.	
Openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling Peel 6.1 bestaat formeel nog, maar er worden geen activiteiten meer in belegd.	
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek levert twee (van de 12) bestuursleden voor het Algemeen Bestuur en één lid voor het Dagelijks Bestuur. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 3 en 5	
Website	Niet langer beschikbaar.	
Prognose financiën	Niet meer relevant door beëindiging van deze gemeenschappelijke regeling.	
Bijdrage Laarbeek 2018	€ 0,- De volledige uitvoering van het sociaal domein (Wmo en Jeugdzorg) en Bijzondere Bijstand, Minimaregelingen en Schuldienstverlening (BMS) is per 1-1-2017 over naar de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Peel-	

	gemeenten.
Risico's	Niet langer van toepassing door beëindiging van deze gemeenschappelijke regeling.
Ontwikkeling	De taken worden overgenomen door GR Peelgemeenten.

Naam	Zorg en Ondersteuning (Z&O)
Vorm	Lichte gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Helmond
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond en Someren
Openbaar belang	Intergemeentelijke samenwerking op de prestatievelden 7, 8 en 9 van de Wet maatschappelijke Ondersteuning. Deze taken worden uitgevoerd door gemeente Helmond.
Bestuurlijke betrokkenheid	Periodiek bestuurlijk overleg waarbij de portefeuillehouder zorg inspraak heeft. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.
Programma	Heeft een relatie met programma 3
Website	www.helmond.nl
Prognose financiën	Niet van toepassing
Bijdrage Laarbeek 2018	€ 0,-
Risico's	De kans bestaat dat er nog facturen van zorgaanbieders komen die na de afrekening van 2016 zijn opgesteld. Wettelijk mag een leverancier 5 jaar na dienstverlening nog factureren.
Ontwikkeling	Met de overdracht van de taken naar de GR Peelgemeenten is deze lichte GR niet meer operationeel. Op termijn kan deze GR opgeheven worden.

Naam	Regionaal kompas Peelregio
Vorm	Lichte gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Helmond
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond en Someren
Openbaar belang	Intergemeentelijke samenwerking ten aanzien van de aanpak: huiselijk geweld, preventie openbare geestelijke gezondheidszorg, preventie verslavingszorg en zelfhulp. Deze taken worden uitgevoerd door gemeente Helmond.
Bestuurlijke betrokkenheid	Periodiek bestuurlijk overleg waarbij de portefeuillehouder zorg inspraak heeft. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.
Programma	Heeft een relatie met programma 3
Website	www.helmond.nl
Prognose financiën	Niet van toepassing.
Bijdrage Laarbeek 2018	Rijksbudget gaat rechtstreeks naar centrumgemeente Helmond.
Risico's	Door proactief mee te werken aan de vorming en inrichting van het samenwerkingsverband worden risico's zoveel mogelijk voorkomen.
Ontwikkeling	De gemeenschappelijke regeling volgt de landelijke ontwikkelingen, waarbij de uitvoering zo efficiënt mogelijk ingericht wordt. Helmond fungeert als

	centrumgemeente voor deze taken. De rijksbudgetten worden door Helmond ontvangen en besteed namens de deelnemende gemeenten.
--	--

Naam	Gemeenschappelijke regeling Peelgemeenten																					
Vorm	Gemeenschappelijke regeling																					
Vestigingsplaats	Deurne																					
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel en Someren.																					
Openbaar belang	Uitvoering van gemeentelijke taken op het terrein van Wmo, Jeugd en BMS ten behoeve van de deelnemende gemeenten.																					
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek levert één van de bestuursleden voor het Algemeen Bestuur. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.																					
Programma	Heeft een relatie met programma 3 en 5																					
Website	www.deurne.nl																					
Prognose financiën	Bron: begroting 2018 (1-1-2018)	Bron: begroting 2018 (31-12-2018)																				
- Eigen vermogen	€ 0	€ 0																				
- Vreemd vermogen	€ 8.444.400,-	€ 8.444.400,-																				
- Resultaat	€ 0,- (2018)	€ 0,- (2019)																				
Bijdrage Laarbeek 2018	Bijdrage 2018 voor de <u>uitvoeringskosten</u> bestaat uit de volgende componenten: <table><tr><td>WMO</td><td>€ 667.400,-</td></tr><tr><td>Jeugd</td><td>€ 102.700,-</td></tr><tr><td>Minimabeleid (M)</td><td>€ 61.300,-</td></tr><tr><td>Bijzondere bijstand (B)</td><td>€ 102.200,-</td></tr><tr><td>Schulddienstverlening (S)</td><td>€ 148.600,-</td></tr><tr><td>Gemeentelijke bijdr. uitvoeringskosten</td><td>€ 1.082.200,- (bron: ontwerp Begroting 2017 en 2018 GR Peelgemeenten, p.28).</td></tr></table> Naast de uitvoeringskosten is een raming voor <u>programmamakosten</u> in de begroting 2018 opgenomen van: <table><tr><td>WMO</td><td>€ 3.617.240,-</td></tr><tr><td>Jeugd</td><td>€ 3.081.880,-</td></tr><tr><td>BMS</td><td>€ 380.000,-</td></tr><tr><td>Gemeentelijke bijdr. programmakosten</td><td>€ 7.079.120,-</td></tr></table> Het betreft een kostenraming zoals die door de verbonden partij bij Laarbeek op basis van voorschotten in rekening gebracht zal worden; de afrekening vindt plaats op basis van de werkelijk gemaakte kosten.		WMO	€ 667.400,-	Jeugd	€ 102.700,-	Minimabeleid (M)	€ 61.300,-	Bijzondere bijstand (B)	€ 102.200,-	Schulddienstverlening (S)	€ 148.600,-	Gemeentelijke bijdr. uitvoeringskosten	€ 1.082.200,- (bron: ontwerp Begroting 2017 en 2018 GR Peelgemeenten, p.28).	WMO	€ 3.617.240,-	Jeugd	€ 3.081.880,-	BMS	€ 380.000,-	Gemeentelijke bijdr. programmakosten	€ 7.079.120,-
WMO	€ 667.400,-																					
Jeugd	€ 102.700,-																					
Minimabeleid (M)	€ 61.300,-																					
Bijzondere bijstand (B)	€ 102.200,-																					
Schulddienstverlening (S)	€ 148.600,-																					
Gemeentelijke bijdr. uitvoeringskosten	€ 1.082.200,- (bron: ontwerp Begroting 2017 en 2018 GR Peelgemeenten, p.28).																					
WMO	€ 3.617.240,-																					
Jeugd	€ 3.081.880,-																					
BMS	€ 380.000,-																					
Gemeentelijke bijdr. programmakosten	€ 7.079.120,-																					
Risico's	Door proactief mee te werken aan de vorming en inrichting van gemeenschappelijke regeling Peelgemeenten worden risico's zoveel mogelijk voorkomen.																					
Ontwikkeling	Binnen deze gemeenschappelijke regeling worden taken van WMO, Jeugdzorg en BMS (Bijzondere bijstand / Minimabeleid / Schulddienstverlening) in regionaal verband uitgevoerd.																					

Naam	Samenwerking Gemert-Bakel - Laarbeek	
Vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats	Beek en Donk	
Partners	Gemeente Gemert-Bakel en Laarbeek	
Openbaar belang	Samenwerking tussen twee buurgemeenten op verschillende terreinen gebaseerd op onderling vertrouwen. De volgende taken worden uitgevoerd door intergemeentelijke teams: • ICT • Personeel en Organisatie • Juridische zaken • Financiën • Belastingen/Woz	
Bestuurlijke betrokkenheid	Periodiek intergemeentelijk overleg tussen zowel college als MT. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 8	
Website	geen	
Prognose financiën	Niet van toepassing	
Bijdrage Laarbeek 2018	Bijdrage aan intergemeentelijke teams in Gemert-Bakel € 408.200,- en bijdrage door Gemert-Bakel aan de intergemeentelijke teams in Laarbeek € 411.700,-.	
Risico's	Alle risico's die horen bij het werkgeverschap blijven van toepassing.	
Ontwikkeling	Er wordt op diverse vlakken samengewerkt met buurgemeente Gemert-Bakel. Bij nieuwe samenwerkingsverbanden wordt steeds een afweging gemaakt welke schaal het beste past bij de het samenwerkingsverband. De samenwerking wordt in 2017 geëvalueerd.	

Naam	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	
Vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats	Eindhoven	
Partners	De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) is een regionale uitvoeringsdienst voor de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de-Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en de provincie Noord-Brabant.	
Openbaar belang	Voornamelijk gericht op het uitvoeren van wettelijke milieu- (en bouw-) taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving).	
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 2	
Website	www.odzob.nl	
Prognose financiën	Bron: begroting 2018 (1-1-2018)	Bron: begroting 2018 (31-12-2018)
- Eigen vermogen	€ 1.576.541,-	€ 1.576.541,-
- Vreemd vermogen	€ 7.066.021,-	€ 6.966.021,-

- Resultaat	€ 0,- (2018)	€ 0,- (2019)
Bijdrage Laarbeek 2018	De bijdrage 2018 voor Laarbeek bestaat uit de volgende delen: Landelijke basistaken: € 204.750,- Verzoektaken: € 92.315,- Collectieve taken: € 23.495,- Intensiveringsbudget: € 16.275,- Totale bijdrage 2018 € 336.835,- (cfm. Begroting 2018 ODZOB, p.56) Naast deze geraamde bijdrage neemt Laarbeek nog de volgende extra bijdragen op voor geraamde aanvullende opdrachten aan de Omgevingsdienst: Gezonde leefomgeving: € 6.250,- Projectwerkzaamheden (buiten werkprogramma): € 11.000,- Taakoverdracht team BWT: € 137.700,- De totale bijdrage 2018 komt hiermee uit op: € 491.788,-	
Risico's	Ten behoeve van Begroting 2018 en jaarrekening 2016 zijn de risico's opnieuw geïnterpreteerd en geactualiseerd. Uit deze inventarisatie blijkt dat de verwachtingswaarde van de risico's € 1.927.000 bedraagt. Van bovengenoemde risico's betreft € 665.000,- het risico op verlaging van baten als gevolg van mogelijke bezuinigingen bij deelnemers. Aangezien dit laatste risico meer in de invloedssfeer van de deelnemers dan van de ODZOB ligt, is besloten dit risico niet af te dekken. Het restant bedrag van € 1.262.000,- wordt afgedekt door de algemene reserve van de ODZOB, welke begin 2017 op dit peil is.	
Ontwikkeling	Minimale taken per gemeente volgens het landelijk basistakenpakket. Gemeenten kunnen aanvullend verzoektaken uit laten voeren.	

Vennootschappen en coöperaties

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)
Vorm	Deelneming door aandelenbezit
Vestigingsplaats	Den Haag
Omvang deelname	20.709 aandelen van € 2,50
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.
Programma	Heeft een relatie met programma 8
Website	www.bng.nl

Prognose financiën	Bron: halfjaarbericht 2017 (1-1-2017)	Bron: halfjaarbericht 2017 (30-6-2017)
- Eigen vermogen	€ 4.486.000.000,-	€ 4.765.000.000,-
- Vreemd vermogen	€ 149.514.000.000,-	€ 141.575.000.000,-
- Resultaat	€ 369.000.000,- (2016)	€ 242.000.000,- (1 ^e helft 2017)
Bijdrage Laarbeek 2018	Dividend 2017 (uitbetaling in 2018) wordt geraamd op € 11.805,-	
Risico's	Bij afname van de winstgevendheid van de BNG ontvangt Laarbeek minder dividend.	
Ontwikkeling	Winst van de BNG staat onder druk door structureel lage markttrentes en toegenomen eisen in het kader van Europees banktoezicht. Het resultaat uit financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor politieke, economische en monetaire ontwikkelingen.	

Naam	Brabant Water	
Vorm	Deelneming door aandelenbezit	
Vestigingsplaats	Den Bosch	
Omvang deelname	19.522 aandelen van € 0,10	
Openbaar belang	De missie van Brabant Water is het winnen, zuiveren, transporteren en leveren van drinkwater van hoge kwaliteit en het leveren van water op maat en water gerelateerde producten en diensten in de gebonden en vrije markt.	
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 2	
Website	www.brabantwater.nl	
Prognose financiën	Bron: jaarverslag 2016 (1-1-2018)	Bron: jaarverslag 2016 (13-12-2016)
- Eigen vermogen	€ 483.813.000,-	€ 524.464.000,-
- Vreemd vermogen	€ 397.332.000,-	€ 399.576.000,-
- Resultaat	€ 40.652.000,- (2015)	€ 35.987.000,- (2016)
Bijdrage Laarbeek 2018	In 2018 wordt geen dividend verwacht.	
Risico's	Brabantwater is een grote organisatie die permanent aandacht besteedt aan risicomanagement.	
Ontwikkeling	Brabant Water is het eerste 100% klimaat-neutrale drinkwaterbedrijf van Nederland.	

Naam	Grondexploitatie maatschappij De Hoge Regt BV	
Vorm	Deelneming door aandelenbezit	
Vestigingsplaats	Beek en Donk	
Omvang deelname	50% van aandelen, andere 50% in bezit van RaboVastgoedgroep (bestaat uit BPD en Bouwfonds Investment Management)	
Openbaar belang	De grondexploitatie maatschappij is een samenwerkingsverband tussen	

	RaboVastgoed en de gemeente Laarbeek met als doel het ontwikkelen van een bouwterrein voor de bouw van 230 woningen.	
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering. Directie van de onderneming bestaat uit één medewerker van Laarbeek en één medewerker van RaboVastgoed. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 5	
Website	Geen	
Prognose financiën	Bron: jaarrekening 2015 (1-1-2015)	Bron: jaarrekening 2015 (31-12-2015)
- Eigen vermogen	€ 17.385,-	€ 17.321,-
- Vreemd vermogen	€ 9.151.519,-	€ 9.129.502,-
- Resultaat	-/- € 60,- (2014)	-/- € 64,- (2015)
Bijdrage Laarbeek 2018	Geen	
Risico's	De risico's zijn vergelijkbaar met andere grondexploitaties. Het ontwikkelen van een bouwterrein met een private partner die mede eigenaar is, vergroot de expertise en verdeelt de risico's.	
Ontwikkeling	Geen	

Stichtingen en verenigingen

Naam	Stichting Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost-Brabant (BI-ZOB)	
Vorm	Participatie in publiekrechtelijk rechtspersoon	
Vestigingsplaats	Oirschot	
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Nuenen, Oirschot, Reusel-de-Mierden, Someren, Son & Breugel, Veldhoven, Waalre, Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant en Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost.	
Openbaar belang	Het ondersteunen van de deelnemende gemeenten bij het uitvoeren van diverse inkoopacties.	
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het dagelijks bestuur en twee zetels in het Algemeen Bestuur. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 8	
Website	www.bizob.nl	
Prognose financiën	Bron: jaarrekening 2016 (1-1-2016)	Bron: jaarrekening 2016 (31-12-2016)
- Eigen vermogen	€ 684.228,-	€ 467.759,-
- Vreemd vermogen	€ 387.839,-	€ 513.495,-
- Resultaat	€ 482.982,- (2015)	€ 177.764,- (2016)
Bijdrage Laarbeek 2018	€ 81.200,-	

Risico's	Afkoopsom bij uittreding. Door bezuinigingen bij deelnemende gemeenten kunnen minder diensten afgenomen worden. Bij een vaste bezetting zullen hierdoor de uren tarieven stijgen.
Ontwikkeling	Bezuinigingen bij deelnemende gemeenten kunnen leiden tot het minder afnemen/inkopen van aanwezige expertise. Bizob zal haar toegevoegde waarde moeten aantonen om voldoende werkzaamheden te houden. Begin 2017 is de governance structuur van Bizob gewijzigd.

Naam	Coöperatieve vereniging Dimpact	
Vorm	Participatie in publiekrechtelijk rechtspersoon	
Vestigingsplaats	Enschede	
Partners	Hellendoorn, Enschede, Zwolle, Oldenzaal, Emmen, Borne, Coevorden, Oost Gelre, Noordoostpolder, Ommen-Harderberg, Borger-Odoorn, Helmond, Gemert-Bakel, Assen, Oldambt, Bellingwedde, Menterwolde, Pekela, Veendam, Velsen, Waterland, Purmerend, Landsmeer, Blaricum, Eemnes, Laren, Kampen, Gilze en Rijen, Landerd, Roermond en Laarbeek.	
Openbaar belang	Dimpact levert software voor o.a. de inrichting van het Klant Contact Centrum. Het is een samenwerkingsverband van verschillende gemeenten waarbij kennisbundeling en klantgerichte innovatie gemeenten voorzien van optimale dienstverlening naar burgers en bedrijven.	
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeenten hebben allen een gelijke stem in de samenwerking. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 8	
Website	www.dimpact.nl	
Prognose financiën	Bron: jaarverslag 2016 (1-1-2016)	Bron: jaarverslag 2016 (31-12-2016)
- Eigen vermogen	€ 608.140,-	€ 608.146,-
- Vreemd vermogen	€ 1.831.108,-	€ 1.990.551,-
- Resultaat	€ 205.086,- (2015)	€ 165.630,- (2016)
Bijdrage Laarbeek 2018	Lidmaatschap € 139.891,- (conform factuur 2017). Naast deze leden bijdrage wordt verschillende software aangepast of aangeschaft via Dimpact. De kosten hiervan kunnen elk jaar anders zijn.	
Risico's	Deelnemende leden zijn niet juridisch aansprakelijk. Dimpact ontvangt bij deelname het alleen recht voor in stand houding en doorontwikkeling van de digitale dienstverlening.	
Ontwikkeling	De leden van de coöperatieve vereniging Dimpact hebben zeggenschap over de entiteit en de bedrijfsvoering van de organisatie. Alle deelnemende gemeenten samen, bepalen dan ook het beleid en sturen de ontwikkelingen aan.	

Naam	Stichting beheer en exploitatie Veiligheidshuis Brabant Zuidoost	
Vorm	Participatie in publiekrechtelijk rechtspersoon	
Vestigingsplaats	Helmond	
Partners	De 21 regiogemeenten werken in het VHHBZO samen met politie, maatschappelijke en justitiële organisaties.	
Openbaar belang	Het faciliteren van personeel en organisatie van het Veiligheidshuis Brabant Zuidoost (artikel 2-a van de statuten).	
Bestuurlijke betrokkenheid	Laarbeek heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 1.	
Website	www.veiligheidshuisbrabantzuidoost.nl	
Prognose financiën	Bron: jaarverslag 2016 (1-1-2016)	Bron: jaarverslag 2016 (31-12-2016)
- Eigen vermogen	€ 0,-	€ 0,-
- Vreemd vermogen	€ 0,-	€ 0,-
- Resultaat	€ 100.775,- (2015)	€ 123.883,- (2016)
Bijdrage Laarbeek 2018	€ 6.157,-	
Risico's	Het samenwerken van verschillende organisatie en het delen van kennis levert (vooral) privacy risico's op.	
Ontwikkeling	Het veiligheidshuis krijgt meer en meer een formele status.	

Naam	Coöperatieve vereniging Boer Bier Water	
Vorm	Participatie in publiekrechtelijk rechtspersoon	
Vestigingsplaats	Lieshout	
Partners	Boeren en tuinders, Bavaria, ZLTO, gemeente Laarbeek, Waterschap Aa & Maas, Agrifirm en de Rabobank.	
Openbaar belang	Via deze coöperatie kunnen gemeente Laarbeek, ZLTO en Bavaria hun gemeenschappelijke belangen bundelen en is het mogelijk om de gezamenlijke doelen beter en doelgerichter te realiseren.	
Bestuurlijke betrokkenheid	De bestuurlijke betrokkenheid moet in 2017 nog vorm krijgen.	
Programma	Heeft een relatie met programma 5	
Website	www.boerbierwater.nl	
Prognose financiën	Nog geen informatie beschikbaar.	Nog geen informatie beschikbaar.
- Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
- Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
- Resultaat	n.v.t.	n.v.t.
Bijdrage Laarbeek 2018	Laarbeek heeft 5 jaar lang een jaarlijkse bijdrage toegezegd van € 10.000,- over de periode 2017 t/m 2021.	
Risico's	Beperkt tot de jaarbijdrage door uitgesloten aansprakelijkheid.	
Ontwikkeling	De Coöperatie wordt in 2017 opgericht.	

4.2.7 Grondbeleid

Algemeen

De paragraaf betreffende het grondbeleid bevat ten minste (BBV, artikel 16):

- a een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- b een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- c een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- d een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- e de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Grondexploitatie is een belangrijke taak van de gemeente, zowel beleidsinhoudelijk als in financieel opzicht. Het is dan ook noodzakelijk om de grondexploitatie als instrument van ruimtelijke en planologische ontwikkelingen goed in beeld te brengen teneinde effectief en flexibel te kunnen opereren. Van belang is om tevens aandacht te hebben voor de financieel-economische haalbaarheid van plannen, dit gelet op de aanmerkelijke financiële risico's welke deze met zich mee kunnen brengen.

Jaarlijks wordt een Grondnota aan de gemeenteraad gepresenteerd. In deze nota ligt het accent op de financieel-economische analyse. Het betreft een actualisering van de financiële positie van de grondexploitatie en er wordt nader ingegaan op de fasering van de gronduitgifte, de risico's en de ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie en het Fonds Bovenwijkse Voorzieningen.

De hieronder genoemde cijfers en gegevens zijn gebaseerd op de Grondnota 2016 (rb. 10 november 2016).

Visie

De grondexploitatie is onderdeel van de bedrijfsvoering en dient een positieve bijdrage aan de gemeente en gemeenschap te leveren. Eventuele winsten worden ingezet om het voorzieningenniveau te versterken. Ook levert een actief grondbedrijf een positieve impuls aan de regionale economische activiteit.

Aanduiding uitvoering

De uitvoering van het grondbeleid wordt gebaseerd op de nota grondbeleid 2010-2014 zoals die in 2010 is vastgesteld (rb. 6 juli 2010). Doel van de nota grondbeleid is het formuleren van een integraal beleidskader om het totale grondexploitatieproces te beheersen, te bewaken en af te stemmen op alle relevante beleidskaders, zodat een samenhangend, strategisch en effectief grondbeleid kan worden gevoerd. In de loop van 2017 zal een nieuwe nota grondbeleid opgesteld worden.

Actuele prognose bouwplannen

De gemeente Laarbeek heeft momenteel de volgende plannen in exploitatie:

Woongebieden:

Plan	Einddatum
1. Plan Laarsche Velden	2019
2. Plan Beekse Akkers	2026
3. Plan D'n Hoge Suute	2026
4. Plan Nieuwenhof 2014	2022
5. Plan Vogelenzang	2022
6. Plan Nieuwe Hees	2019
7. Plan inbreidingslocaties Beek	2021

Bedrijventerreinen:

Plan	Einddatum
1. Plan Bemmer IV	2026
2. Plan Landbouwontwikkelingsgebied	2019

Onderbouwing geraamde (tussentijdse) winstneming

Laarbeek is altijd terughoudend geweest met tussentijdse winstnemingen. Op basis van de notitie grondexploitaties (gepubliceerd door commissie BBV in 2016) moet jaarlijks een realistische schatting van de winst per complex gemaakt worden. Dit resulteert in een jaarlijkse winstneming. Elk jaar bij het samenstellen van de programmarekening wordt een dergelijke berekening gemaakt.

De berekening wordt gemaakt via de voorgeschreven '*Percentage of completion*'-methode (POC). Hierbij wordt ervanuit gegaan dat de ramingen realistisch zijn en nauwelijks onzekerheden bevatten. Vervolgens wordt beoordeeld welk percentage van het complex gereed is en het zelfde percentage van de verwachte winst kan dan als gerealiseerd beschouwd worden.

Actuele prognose

Tweemaal per jaar wordt een actueel beeld geschetst van de lopende complexen. Omdat deze paragraaf bedoeld is om inzicht te geven in de grondexploitaties nemen we hier in de Programmabegroting de actuele berekening per complex op door middel van onderstaande tabel. De tabel presenteert de verwachte winst op de diverse complexen.

Ontwikkeling resultaat van de complexen

Complex	Programma-rekening 2016	Grondnota 2016	Grondnota 2017
De nieuwe Hees (Donk)	€ 631.391	€ 1.074.782	€ 245.518
Landbouwontwikkeld gebied	€ 382.829 *	€ 343.179 *	€ 362.512 *
Laarsche Velden	€ 1.116.019	€ 1.097.149	€ 1.328.374
Nieuwenhof 2014	€ 197.622	€ 144.946	€ 80.991
De Beekse Akkers	€ 228.462	€ 318.723	€ 3.489.829
D'n Hoge Suute	€ 666.816	€ 319.613	€ 538.136
Bemmer IV	€ 1.235.257	€ 870.961	€ 2.282.327
Inbreidingslocatie Beek	nog niet bekend	€ 4.530.823	€ 2.013.454
Vogelenzang	€ 272.393	nog niet in exploitatie	€ 401.822
De Hoge Regt**	niet gepresenteerd	€ 40.757	€ 22.642
Totaal van de complexen	€ 4.730.789	€ 8.740.933	€ 10.765.605

*) Bij deze complexen is de beschikbare voorziening meegerekend.

**) Dit complex is een zelfstandige onderneming. De cijfers zijn ter informatie opgenomen.

Toelichting grootste verschillen tussen Grondnota 2016 en Grondnota 2017

De nieuwe Hees

In 2016 is € 900.000,- winst afgeroomd ten gunste van de Algemene Reserve en de becijferde Vpb-last van € 70.000,- is op basis van de BBV uit de exploitatie geschrapt.

Laarsche Velden

In de koopovereenkomst met BPD is een indexering van de grondprijs opgenomen.

Dit geeft een hogere opbrengst van ±€ 164.000,-.

De becijferde Vpb-last van € 25.000,- is op basis van de BBV uit de exploitatie geschrapt.

Nieuwenhof 2014

De becijferde Vpb-last van € 88.000,- is op basis van de BBV uit de exploitatie geschrapt.

Lagere opbrengst grondverkoop van ±€ 19.000,- i.v.m. afwijkingen kavelpaspoorten.

De kortere looptijd van het plan betekent ook dat de ingerekende opbrengstenstijging lager uitkomt.

Het gaat om een bedrag van ±€ 147.000,-.

De Beekse Akkers

De becijferde Vpb-last van € 552.000,- is op basis van de BBV uit de exploitatie geschrapt.

Op grond van het BBV is de fondsvorming geschrapt. Het gaat om een bedrag van ±€ 630.000,-.

De omzetting van het bouwvolume naar de zuidzijde van het plangebied geeft een aanzienlijke stijging van het resultaat met ±€ 2 mln.

D'n Hoge Suute

De becijferde Vpb-last van € 241.000,- is op basis van de BBV uit de exploitatie geschrapt.

Op grond van het BBV is de fondsvorming geschrapt. Het gaat om een bedrag van ±€ 200.000,-.

In verband met de aanpassing van wegprofielen en de aanleg van parkeerkoffers is $\pm 1.500 \text{ m}^2$ minder uitgeefbaar. Geeft een lagere opbrengst uit grondverkoop van $\pm € 220.000,-$.

Bemmer IV

De becijferde Vpb-last van $€ 991.000,-$ is op basis van de BBV uit de exploitatie geschrapt.

Op grond van het BBV is de fondsvorming geschrapt. Het gaat om een bedrag van $\pm € 1.398.000,-$.

Grondaankoop plus de lagere opbrengst uit grondverkoop i.v.m. het niet verhogen van de grondprijs in 2018. Totaal gaat het om een bedrag van $\pm € 690.000,-$.

Hogere rentelast als gevolg van het achterblijven van de verkoop en de verlenging van de planperiode met één jaar.

Inbreidingslocatie Beek

In de Grondnota 2017 is het uitgangspunt dat enkel blok I en blok II in de markt wordt gezet terwijl in de Grondnota 2016 ingestoken is op de ontwikkeling van het gehele plangebied.

In verband met de uitbreiding van het Commanderij College is de verdere ontwikkeling van blok III geparkeerd en uit de Grex gehaald. Dit maakt een vergelijk tussen de Grondnota 2016 en 2017 lastig.

Geraamde winstnemingen

Naast de hierboven berekende eindsaldi (winsten) van de verschillende complexen was in de grondnota 2016 nog sprake van toevoeging aan verschillende fondsen (reserves). Omdat deze reserves geen verplichte besteding kennen is de bijdrage aan deze fondsen als geraamde winstneming te beschouwen.

Op basis van adviezen van de commissie BBV mag in de complexberekening niet langer een dotatie aan fondsen zijn opgenomen. De geprognostiseerde eindsaldi geven daarmee een totaalbeeld van de verwachte winst.

Beleidsuitgangspunten met betrekking tot de reserves die verband houden met het grondbedrijf

De volgende reserves hebben een directe relatie met de grondexploitatie:

- Reserve Grondexploitatie-risico
- Reserve Bovenwijkse voorzieningen
- Reserve Herstructureringsfonds bedrijfsterreinen

Hieronder wordt per reserve een korte toelichting gegeven.

Reserve Grondexploitatie-risico

De reserve Grondexploitatie-risico fungeert als bedrijfsbuffer voor het opvangen van risico's die inherent zijn aan de bouwgrondexploitatie. Het gemeentelijke beleid voor het bepalen van de gewenste omvang van de reserve wordt jaarlijks gepresenteerd via de Grondnota. Voor de gemeente Laarbeek is de vereiste buffer $€ 1,5$ miljoen (concept Grondnota 2017, p.9). Hierbij is als uitgangspunt gekozen de uitgevoerde Monte Carlo-analyse, waarbij per complex een risicobedrag is berekend.

De stand van deze reserve per 1 januari 2018 bedraagt $€ 2,8$ miljoen. Hieruit blijkt dat als we alleen kijken naar het grondbedrijf een overdekking aanwezig is ter grootte van $€ 1,3$ miljoen. Wanneer we kijken naar de totale gemeente dan is voldoende weerstandscapaciteit aanwezig om alle risico's op te vangen. (zie hiervoor de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing)

Reserve Bovenwijkse Voorzieningen

Om bovenwijkse voorzieningen te kunnen realiseren is in het verleden een reserve gevormd. Vanaf 2016 mag deze reserve niet langer gevoed worden ten laste van de complexen. Voeding kan slechts door het vragen van bijdragen in het kader van particuliere grondexploitatie. Ook kan de reserve gevoed worden via resultaatbestemming.

De raad heeft in 2011 de nota (fonds) Bovenwijkse voorzieningen 2011-2015 vastgesteld (rb. 2 november 2011). Hierin zijn de voorwaarden opgenomen hoe om te gaan met uitgaven ten laste van deze reserve.

De stand van deze reserve per 1 januari 2018 bedraagt € 28.000,-.

Reserve Herstructureringsfonds bedrijfsterreinen

Om uitgaven in het kader van de herstructurering van bedrijfsterreinen te kunnen realiseren is een reserve gevormd. Tot op heden zijn er nog geen bedragen toegevoegd aan deze reserve. Volgens de nota reserves en voorzieningen 2015 (rb. 17 september 2015) kan deze reserve gevoed worden door het afkomen van de reserve grondexploitatie-risico's.

De stand van deze reserve per 1 januari 2018 bedraagt € 0,-.

Grondprijs

Jaarlijks wordt bij het vaststellen van de Grondnota een raadsbesluit genomen over de hoogte van de verschillende grondprijzen. Vanaf 1 januari 2017 gelden de nieuwe grondprijzen (basis: rb. Grondnota 2016):

- Grondprijs ten behoeve van de woningbouw vrije sector € 270,- per m²
- Grondprijs ten behoeve van de woningbouw sociale huursector € 203,- per m²
(75% van de prijs voor vrije sector)
- Grondprijs ten behoeve van de woningbouw sociale koopsegment € 230,- per m²
(85% van de prijs voor vrije sector)
- Grondprijs ten behoeve van bedrijventerreinen € 129,- t/m € 164,- per m²
(differentiatie mogelijk afhankelijk van de locatie)

Bij vaststelling van de Grondnota 2017 (in het najaar van 2017) wordt geadviseerd om de prijs voor woningbouwgrond met 2% te indexeren.

4.2.8 Bezuinigingen

Algemeen

De paragraaf 'Bezuinigingen' is niet voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording. Deze paragraaf is toch opgenomen om het inzicht in de financiële positie van Laarbeek te verbeteren. In onderstaande tabel wordt uiteengezet welke bezuinigingsmaatregelen nog genomen moeten worden. Met hetgeen in deze paragraaf is beschreven, wordt invulling gegeven aan de in het dekkingsplan opgenomen bezuinigingstaakstellingen.

In de periode van het meerjarenperspectief 2018-2021 staan nog een 2-tal resterende aflopende bezuinigingstaakstellingen ingepland. In onderstaand schema zijn deze per jaarschijf in beeld gebracht.

TOTAAL BEZUINIGINGSTAAKSTELLINGEN	2018	2019	2020	2021
Bezuinigingsplan 2012-2017	6.000	6.000	6.000	6.000
Inverdieneffect peelsamenwerking	38.000	38.000	38.000	38.000
Totaal bezuinigingstaakstellingen	44.000	44.000	44.000	44.000

(+ = Taakstelling is nog niet volledig gerealiseerd)

Taakstelling bezuinigingsplan 2012-2017

Ten opzichte van de Kadernota 2018 is de invulling van het restant-bezuinigingsplan 2012-2017 door het college ongewijzigd gebleven. De omvang van deze nog te realiseren bezuinigingstaakstelling bedraagt € 6.000,- en de invulling hiervan bestaat nog uit het volgende onderdeel:

- Besparing voertuig milieuwachter € 6.000,-

Taakstelling inverdieneffect Peelsamenwerking

Ten opzichte van de Kadernota 2018 is de invulling van het inverdieneffect Peelsamenwerking door het college gewijzigd. De omvang van deze nog te realiseren bezuinigingstaakstelling bedroeg € 89.000,-. Naar aanleiding van de behandeling van de ontwerp-begroting 2017-2018 en meerjarenraming 2019-2021 en 1^e begrotingswijziging 2017 van de GR Peelgemeenten is door de raad d.d. 1 juni 2017 besloten om de structurele besparing op de geraamde uitvoeringskosten (€ 51.000) te betrekken bij de invulling van deze bezuinigingstaakstelling (verwerkt in de 2^e tussenrapportage 2017). Als gevolg hiervan resteert nog in te vullen restant-bezuinigingstaakstelling van € 38.000.

Op basis van de overige ontwikkelingen binnen de peelsamenwerking, het sociaal domein van de Peelgemeenten en overige ontwikkelingen rondom samenwerking (bijv. op het gebied van belastingen) is de verwachting dat concreet invulling wordt gegeven aan deze restant-taakstelling.

Via de Planning- en control cyclus (tussenrapportages en programmarekening) zal verder over de voortgang van deze bovenstaande restant-bezuinigingstaakstellingen worden gerapporteerd.

4.2.9 Uitkering uit het Gemeentefonds

Algemeen

In de (verplichte) paragrafen worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Deze paragraaf is niet verplicht. In de programmabegroting 2017 is voor het eerst aandacht besteed aan de gemeentefondsuitkering in de vorm van een eigen paragraaf. De proef van vorig jaar is geslaagd en we denken dat deze paragraaf een waardevolle toevoeging is aan de begroting.

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan:

- Diverse soorten uitkeringen uit het gemeentefonds;
- Verdeelmaatstaven;
- Geraamde uitkering uit het gemeentefonds bij de programmabegroting 2018

Diverse soorten uitkeringen uit het gemeentefonds

De uitkering uit het gemeentefonds is de belangrijkste inkomstenbron van gemeente Laarbeek.

Het gemeentefonds kent: Integratie-uitkeringen, decentralisatie-uitkeringen en algemene uitkering. Integratie- en decentralisatie uitkering zijn uitkeringen die op termijn opgenomen zullen worden in de algemene uitkering.

Het verschil tussen integratie en decentralisatie uitkering is dat bij integratie uitkeringen de termijn waarop de integratie uitkering opgaat in de algemene uitkering bekend is. Bij decentralisatie-uitkeringen is er geen einddatum bekend (gemaakt). Decentralisatie-uitkeringen kunnen ook ter beschikking gesteld worden aan een deel van de gemeenten.

Naast deze drie soorten uitkeringen uit het gemeentefonds bestaan er ook nog de zogenaamde specifieke uitkeringen. Deze hebben een verplicht bestedingskarakter. Als de besteding niet gerealiseerd wordt dient de specifieke uitkering terugbetaald te worden. Deze specifieke uitkeringen worden niet verstrekt via het gemeentefonds.

Uit het bovenstaande kan de volgende tabel gedestilleerd worden.

Naam	Bron gemeentefonds	Bestedingsvrijheid	Berekening van de uitkering
Decentralisatie uitkering	Ja	Ja	Eigen berekening per uitkering
Integratie uitkering	Ja	Ja	Eigen berekening per uitkering
Algemene uitkering	Ja	Ja	Verdelingsmaatstaven
Specifieke uitkering	Nee	Nee (geoomerkt geld, moet worden verantwoord)	Eigen berekening per uitkering

Algemene uitkering

'samen trap op, samen trap af'

De Algemene uitkering uit het Gemeentefonds is indirect afhankelijk van de omvang van (een deel van) de rijksbegroting. Stijgen deze rijksuitgaven, dan groeit de omvang van het Gemeentefonds evenredig mee; wordt er bezuinigd op deze posten, dan deelt het Gemeentefonds ook evenredig mee in de pijn. Dit noemt men ook wel 'samen trap op, samen trap af'.

Verdeelmaatstaven

Om de uitkering uit het gemeentefonds eerlijk over alle gemeenten te verdelen is een set van verdeelmaatstaven opgesteld. Per verdeelmaatstaf wordt de uitkering berekend met de formule: prijs * hoeveelheid. Omdat de set met verdeelmaatstaven erg uitgebreid is (ongeveer 60 elementen), is sprake van een complexe berekening. Om de algemene uitkering na te rekenen moet van alle verdeelmaatstaven de prijs en de hoeveelheid bepaald worden. Om de totale uitkering te kennen, moet de uitkomst van al deze berekeningen bij elkaar geteld worden x de uitkeringsfactor.

Periodiek sleutelt het rijk aan de verdeelmaatstaven. Dit sleutelen gebeurt om de verdeling over de verschillende gemeenten eerlijker te maken. Het rijk publiceert de uitkomsten van de versleuteling door gemeentefonds circulaires uit te brengen. Elk jaar wordt in mei, september en december een circulaire uitgebracht.

Geraamde uitkering uit het gemeentefonds bij de programmabegroting 2018

Bij het samenstellen van deze begroting zijn de primitieve ramingen van de uitkeringen uit het gemeentefonds gebaseerd op de meicirculaire 2017.

Uitkeringen gemeentefonds 2018 t/m 2021 o.b.v. meicirculaire 2017		(bedragen x € 1.000,-)			
		2018	2019	2020	2021
Algemene uitkeringen:					
	inkomstenmaatstaven, uitkeringsfactor niet van toepassing	-3.003	-3.020	-3.037	-3.054
	uitgavenmaatstaven, uitkeringsfactor van toepassing	18.441	18.597	18.667	18.638
	uitgavenmaatstaven, uitkeringsfactor niet van toepassing	-41	-20	0	0
		15.397	15.557	15.630	15.584
Integratie-uitkeringen:					
	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving	79	79	79	79
	Wet maatschappelijke ondersteuning - bestaande taken	1.573	1.573	1.586	1.651
	Sociaal Domein - decentralisatie Wmo - nieuwe taken	2.825	2.797	2.811	2.807
	Sociaal Domein - decentralisatie Jeugdzorg	3.919	3.920	3.949	3.969
	Sociaal Domein - decentralisatie Participatiewet	2.716	2.563	2.386	2.350
		11.112	10.932	10.811	10.856
Decentralisatie-uitkeringen:					
	Impuls Brede scholen combinatiefuncties	89	89	89	89
	Voorschoolse voorziening peuters	35	47	59	70
	Armoedebestrijding kinderen	76	76	76	76
		200	212	224	235
TOTAAL UITKERING GEMEENTEFONDS		26.709	26.701	26.665	26.675

Septembercirculaire 2017 Gemeentefonds

Budgettaire gevolgen begroting 2018-2021

In de primitieve begrotingscijfers zijn de resultaten opgenomen met als basis de meicirculaire 2017 Gemeentefonds. Deze is ook het uitgangspunt geweest bij de presentatie van de Kadernota 2018, zijnde de opmaat naar de presentatie van de begroting 2018.

Nu is aanvullend de septembercirculaire 2017 gepresenteerd welke circulaire het volgende beschouwende beeld laat zien:

Dit jaar is de op Prinsjesdag verschenen miljoenennota beleidsarm omdat er nog geen nieuw kabinet is geformeerd. Dit vertaalt zich vervolgens in een beleidsarme en dus minder spannende septembercirculaire 2017. De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt namelijk voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkelingen van de rijksuitgaven.

Daarnaast heeft een aantal financiële bijstellingen plaatsgevonden op de budgetten van de 3D-taken Sociaal Domein (Wmo-nieuwe taken / Jeugdzorg / Participatie).

Uiteindelijk leidt dit ten opzichte van de meicirculaire 2017 tot het volgende budgettaire effect als bijstelling van het meerjarenperspectief begroting 2018-2021:

	(bedragen x € 1.000,-)			
	2018	2019	2020	2021
meicirculaire 2017	26.709	26.701	26.665	26.675
septembercirculaire 2017	26.794	26.743	26.656	26.628
verschil	85	42	-9	-47
<i>op te nemen correcties/bijstellingen:</i>				
- bijstelling stelpost prijsstijging 2018 met +0,2% (1,4% => 1,6%)	-28	-28	-28	-28
- extra raming stelpost Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering - VNG	-25	-25	-25	-25
- verhoging uitgavenbudget Wmo - bestaande taken (nm huishoudelijke hulp)	-59	-59	-59	-62
- verlaging uitgavenbudget sociaal domein; Wmo - nieuwe taken	40	46	65	46
- verlaging uitgavenbudget sociaal domein; Jeugdzorg	25	12	16	12
- verlaging uitgavenbudget sociaal domein; Participatiewet, onderdeel reïntegratie	0	0	0	26
- verhoging uitgavenbudget sociaal domein; Participatiewet, onderdeel Wsw-oud	0	0	-20	-20
Budgettair effect t.o.v. primitieve begroting 2018	38	-12	-60	-98
	voordeel	nadeel	nadeel	nadeel

Het bovenstaande laat een voordelige bijstelling zien in 2018 (+€ 38.000) welke vervolgens omslaat in negatieve bijstellingen; -€ 12.000 in 2019, oplopend naar -€ 98.000 in 2021.

Voorgesteld wordt om de bovenstaande budgettaire ontwikkelingen als gevolg van de septembercirculaire 2017 te betrekken als bijstellingen in het meerjarig dekkingsplan 2018-2021 van de begroting 2018.

Budgettaire gevolgen lopende begroting 2017

Naast het bovenstaande budgettaire effect van de septembercirculaire 2017 Gemeentefonds over de periode 2018 t/m 2021 vindt ook een bijstelling plaats over het lopende begrotingsjaar 2017.

(bedragen x € 1.000,-)	
	2017
meicirculaire 2017	26.078
septembercirculaire 2017:	
- uitkering gemeentefonds 2017	26.036
- aanvullende verrekeningen uitkeringen voorgaande jaren	82
verschil	40
op te nemen correcties/bijstellingen:	
- verhoging stelpost 'Verhoogde asielinstroom' 2016 - partieel effect (DU)	-54
- verhoging stelpost 'Verhoogde asielinstroom' 2016 - participatie en integratie (DU)	-30
- verhoging stelpost 'Verhoogde asielinstroom' 2017 - partieel effect (DU)	-28
- verhoging stelpost 'Verhoogde asielinstroom' 2017 - participatie en integratie (DU)	-16
- verhoging uitgavenbudget Wmo - bestaande taken (nm huishoudelijke hulp)	-58
- verlaging uitgavenbudget sociaal domein; Wmo - nieuwe taken	6
- verlaging uitgavenbudget sociaal domein; Jeugdzorg	2
Budgettair effect t.o.v. ramingen begroting 2017	-138
	nadeel

Voorgesteld wordt om de bovenstaande budgettaire ontwikkeling met € 138.000 nadelig als gevolg van de septembercirculaire 2017 te verwerken bij de samenstelling van de 2^e tussenrapportage 2017.

BIJLAGEN

Inhoudsopgave bijlagen

blz.

Bijlage 1	Overzicht financiële beleidsuitgangspunten begroting 2018 en meerjarenramingen 2019-2021	B1
Bijlage 2	Globale analyse verschillen begroting 2018 t.o.v. Kadernota 2018	B5
Bijlage 3	Analyse meerjarenramingen 2019 t/m 2021 ongewijzigd beleid	B7
Bijlage 4	Gecomprimeerd overzicht reserves en voorzieningen per 1 januari 2018	B9
Bijlage 5	Investerings- en financieringsstaat 2018 (verkorte geprognosticeerde balans)	B11
Bijlage 6	Overzicht kapitaallasten 2018	B13
Bijlage 7	Overzicht omslagrente 2018	B15
Bijlage 8	Overzicht personele sterkte en personeelslasten 2018	B17
Bijlage 9	Subsidies 2018	B19
Bijlage 10	Berekening EMU-saldo 2017 t/m 2019	B23
Bijlage 11	Bezuinigingstaakstellingen 2018 t/m 2021	B25
Bijlage 12	Incidentele baten en lasten 2018 t/m 2021	B27
Bijlage 13	Overzicht taakvelden 2018	B29
	Lijst met afkortingen	B31

BIJLAGE 1

OVERZICHT FINANCIËLE BELEIDSUITGANGSPUNTEN BEGROTING 2018 EN MEERJARENRAMINGEN 2019-2021

BEGROTING 2018

1. Verwerkt zijn de door de raad genomen besluiten tot en met 6 juli 2017

Daarbij is verwerkt de 1^e financiële bijstelling 2017, de 1^e tussenrapportage 2017 en de Kadernota 2018.

2. Ontwikkelingen in bestaand beleid

Blijkende uit de werkelijke cijfers over de voorafgaande jaren en ontwikkelingen in het lopende begrotingsjaar 2017, welke tot structurele bijstelling van ramingen aanleiding hebben gegeven.

3. Aantal inwoners per 1 januari 2018: 21.962

4. Aantal woonruimten per 1 januari 2018: 9.341

Als gevolg van de BAG (=Basisregistratie Adressen en Gebouwen) miv 2013 géén splitsing meer naar aantal woningen, capaciteit bijzondere woongebouwen en recreatiewoningen.

5. Personeelskosten

a. De personeelskosten zijn geraamd op het peiljaar 2018

De voorziene periodieke verhogingen/inschalingen per 1 januari 2018 zijn verwerkt.

Begin juli 2017 is een nieuwe CAO gemeenteambtenaren afgesloten.

Deze (nieuwe) CAO heeft een looptijd van 1 mei 2017 tot en met 31 december 2018.

Daarin zijn de volgende afspraken gemaakt m.b.t. loon- en IKB-stijging:

1-8-2017 loonstijging	1,00%
1-12-2017 IKB-stijging	0,50%
1-1-2018 loonstijging	1,50%
1-7-2018 IKB-stijging	0,25%

Tot en met de verwerking van de meicirculaire 2017 was al rekening gehouden met een geraamde stelpost voor loonstijging 2017 en 2018 (totaal € 198.000). Deze is, als gevolg van de nieuwe CAO nog aanvullend verhoogd met € 25.000.

De nominale loonstijgingen worden niet afzonderlijk gecompenseerd via de Algemene Uitkering. Het Gemeentefonds kent één procentueel accres/decreas (groei/krimp) dat gelijk is aan het percentage accres/decreas van de gecorrigeerde netto-rijksuitgaven. De gemeente moet dus zelf de feitelijke mutatie in de nominale ontwikkelingen (lonen en prijzen) dekken uit het toegekende accres/decreas.

b. De personeelskosten zijn op basis van de geraamde bezetting per 1 januari 2018

De geraamde personeelslasten zijn inclusief de lasten van voormalig personeel.

c. Opgenomen lasten in verband met eventuele extra periodieke verhogingen, mogelijke bevorderingen, FUWA etc.

Voor flexibele beloningen is een bedrag ingeraamd van € 45.000,- (= ±1% van de loonsom, € 70.000,-, verminderd met € 25.000,- ter dekking WGA-premie werknemers).

6. Kapitaallasten

a. Het afgeronde rente-omslagpercentage bedraagt in de ontwerp-begroting 2018 1,0%. Het saldo van de doorverdeling van de kapitaallasten wordt als saldo verwerkt in de exploitatie van de begroting 2018.

b. Het aan de grondexploitatie toegestane toe te rekenen rentepercentage 2018 bedraagt 0,95%.

c. De investeringen zijn geraamd op basis van de door de raad vastgestelde begrotingswijzigingen tot en met 6 juli 2017. De afschrijvingen zijn overeenkomstig de tot nu toe gehanteerde afschrijvingstermijnen; m.i.v. 2017 zijn alle investeringen op lineaire basis.

d. Voor nieuwe investeringen wordt rekening gehouden met een geraamd rentepercentage ter grootte van 2%.

e. Voor de jaren 2019 t/m 2021 zijn de vrijvallende kapitaallasten (excl. riolering en automatisering) in de meerjarenbegroting opgenomen.

7. Huren en pachten

De te ontvangen huren van woningen en gebouwen in 2018 zijn ten opzichte van 2017 met het, voor zover van toepassing, overeengekomen percentage verhoogd.

8. Overige kosten

De prijsindexering vindt plaats op basis van de ramingen uit de laatst bekende Macro Economische Verkenningen (MEV) van het Centraal Planbureau (CPB), tw september 2016. Hierbij wordt voor de begroting 2018 de MEV gehanteerd die betrekking heeft op het voorafgaand begrotingsjaar (2017); indicator '*prijs netto materiële overheidsconsumptie (Imoc)*', tw 0,8%.

De de raming van de budgetten in de begroting 2018 is dus rekening gehouden met een toegestane prijsstijging 2018 (t.o.v. 2017) met 0,8%.

Echter in de meicirculaire 2017 is een prijsstijgingspercentage opgenomen van 1,4%. Als gevolg hiervan is hiermee rekening gehouden met de opname van een aanvullende stelpost van € 84.000.

De nominale prijsstijgingen worden niet afzonderlijk gecompenseerd via de Algemene uitkering. Het Gemeentefonds kent één procentueel accres/decreas (groei/krimp) dat gelijk is aan het percentage accres/decreas van de gecorrigeerde netto-rijksuitgaven. De gemeente moet dus zelf de feitelijke mutatie in de nominale ontwikkelingen (lonen en prijzen) dekken uit het toegekende accres/decreas.

Voorts zijn de navolgende uitgangspunten verwerkt:

- Toename van kwantiteiten en stijging van kosten, welke kunnen worden doorberekend aan derden, danwel kunnen worden doorberekend in tarieven (bijv. rioolheffing en afvalstoffenheffing/Diftar) zijn onverkort geraamd.
- Stijging van het budget door autonome ontwikkelingen (o.a. door toename woningen, oppervlakte plantsoenen, m¹ wegen etc.) is in de ramingen van de begroting 2018 opgenomen.

9. Tarieven binnen- en buitensportaccommodaties

a. Gebruik door particulieren, verenigingen etc.

De ramingen zijn gebaseerd op de notitie 'sportbeleid Laarbeek'.

b. Gebruik onderwijs

Voor wat betreft de van het voortgezet, basis en speciaal onderwijs te ontvangen vergoedingen, gelden voor het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties de vergoedingen eveneens volgens de notitie 'sportbeleid Laarbeek'.

10. Subsidies

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 4 van de 'Algemene subsidieverordening Gemeente Laarbeek' (raadsbesluit: 24 februari 2011) kan de gemeenteraad jaarlijks als bijlage bij de begroting besluiten tot het instellen van (een) subsidieplafond(s). Bij de vaststelling van een subsidieplafond wordt weergegeven op welke wijze het beschikbare bedrag wordt verdeeld.

In de raadsvergadering van 12 november 2015 is een subsidieprogramma vastgesteld, genaamd 'Subsidieprogramma Maatschappelijk Domein 2016-2019' en vormt onderdeel van de begroting 2018.

11. Belastingen, leges en heffingen

De belastingen, leges en heffingen zijn in de ontwerpbegroting 2018 gebaseerd op de voor 2017 geldende tarieven. Met autonome stijgingen is rekening gehouden.

Aanpassingen van de tarieven worden middels belastingvoorstellen afzonderlijk aan de raad voorgelegd.

12. Reserves en voorzieningen

0% rentebijbeschrijving wordt toegepast op de diverse bestemmingsreserves en voorzieningen die hiervoor in aanmerking komen. Dit betekent dat dit niet wordt toegepast op de voorzieningen die gebaseerd zijn op een contante waardeberekening (bijv. voorziening egalisatie rioolheffing).

13. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In de primitieve ramingen van de begroting 2018 en het meerjarenperspectief 2019 t/m 2021 is rekening gehouden met de cijfers uit de meicirculaire gemeentefonds 2017.

De totale Algemene Uitkering 2018 wordt vooralsnog geraamd op € 26.709.000,-. Dit is inclusief de 3 decentralisatieuitkeringen sociaal domein, tw: 'Wmo', 'Jeugdzorg' en 'Participatiewet' voor een totaalbedrag van € 9.460.000,-.

Bij de normeringmethodiek is het van belang te onderkennen dat de gemeente de eigen, feitelijke mutatie in de nominale ontwikkeling (stijgingen in de loonkosten en prijzen) moet dekken uit dit bedrag.

14. Financiële ruimte algemeenOnvoorziene uitgaven

a. <i>Budget voor structurele onvoorziene lasten</i>	€	15.000
- Budget 2018 voor onvoorziene structurele tegenvallers bij ongewijzigd/bestaand beleid.	€	15.000
- Restant-budget voorgaande jaren	€	-
b. <i>Budget voor incidentele onvoorziene lasten</i>	€	45.000
- Budget 2018 voor onvoorziene éénmalige tegenvallers bij ongewijzigd/bestaand beleid.	€	45.000

Nieuw beleid

a. <i>Budget voor structureel nieuw beleid 2018</i>	€	463.000
- Budget 2018 voor structureel nieuw beleid (restant begroting 2017)	€	125.000
- Budget 2018 voor structureel nieuw beleid (Kadernota 2018)	€	338.000
b. <i>Budget voor incidenteel nieuw beleid 2018</i>	€	135.000
- Budget 2018 voor incidenteel nieuw beleid (onbenoemd)	€	40.000
- Budget 2018 voor incidenteel nieuw beleid (Kadernota 2018)	€	95.000

Vervangingsinvesteringen

a. <i>Budget voor diverse overige vervangingsinvesteringen (struc.)</i>	€	51.000
- Budget div. overige vervangingsinvesteringen 2018	€	15.000
- Restant-budget div. overige vervangingsinvesteringen voorg.jaren	€	36.000

MEERJARENRAMINGEN 2019 T/M 2021**Algemeen**

De meerjarenraming is een belangrijk begrotingsdocument als het gaat om de versterking van de keuzen en afwegingsfunctie. Het is voor de gemeenteraad het beleidsinstrument om het beleid te bepalen in een meerjarig kader.

De meerjarenraming vervult thans ook een belangrijke functie bij het toezicht door de provincie.

De meerjarenraming zal de basis zijn voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente en of handhaving kan plaatsvinden van het repressief toezicht.

Bij de meerjarenramingen 2019-2021 zijn de navolgende financiële beleidsuitgangspunten gehanteerd:

Financiële beleidsuitgangspunten bij de budgetprognose ongewijzigd beleid

1. Als basis geldt de ontwerp-begroting 2018.
2. Toepassing van het prijspeil van de ontwerp-begroting 2018.
Uitgangspunt is dat loon- en prijsstijgingen in de periode 2019-2021 volledig worden gecompenseerd door de Algemene Uitkering. Er wordt dus uitgegaan van constante lonen en prijzen.
3. Prognose van aantal inwoners en aantal woonruimten.

Aantal inwoners per 1 januari 2017: 21.942

Rekening houdend met het vorenstaande zijn de inwonersaantallen als volgt geraamd:

Geraamd aantal inwoners:		Ontwikkeling t.o.v. voorgaand jaar:
1 januari 2018	21.962 inwoners	+20
1 januari 2019	21.982 inwoners	+20
1 januari 2020	22.002 inwoners	+20
1 januari 2021	22.022 inwoners	+20

Aantal woonruimten per 1 januari 2017: 9.257

Rekening houdend met de verwachte realisering van woningbouw wordt de navolgende jaarlijkse ontwikkeling geraamd:

Geraamd aantal woonruimten:		Ontwikkeling t.o.v. voorgaand jaar:
1 januari 2018	9.341 woonruimten	+84
1 januari 2019	9.421 woonruimten	+80
1 januari 2020	9.475 woonruimten	+54
1 januari 2021	9.526 woonruimten	+51

Als gevolg van de BAG (=Basisregistratie Adressen en Gebouwen) m.i.v. 2013 géén splitsing meer naar aantal woningen, capaciteit bijzondere woongebouwen en recreatiewoningen.

4. Autonome reële toename van de personeelslasten in verband met periodieke verhogingen € 15.000,- per jaar.
Daarnaast wordt jaarlijks een stelpost opgenomen voor vervanging, bevordering etc. van € 10.000,- per jaar.
5. Rente-omslagpercentage van afgerond 1,0% (begroting 2018).
6. De afschrijvingen zijn tegen dezelfde termijnen en op dezelfde basis doorgerekend als in de begroting 2018.
7. De opslag voor de overhead wordt op een consistente wijze toegerekend aan relevante taakvelden, gebaseerd op personeelskosten.
8. Reële toename onderhoudskosten, materialen etc. van 0% per jaar.
Autonome toename onderhoudskosten o.a. door toename aantal woningen, m² bestrating en plantsoenen, aantal lichtmasten e.a. € 20.000,- (€ 10.000,- wegen en € 10.000,- bos, natuur en landschapsbeheer per jaar).
9. Voor onvoorziene structurele tegenvallers in ongewijzigd/bestaand beleid (=budget voor structurele onvoorziene lasten) is per jaar € 15.000,- opgenomen.
10. Voor onvoorziene éénmalige tegenvallers in ongewijzigd/bestaand beleid (=budget voor incidentele onvoorziene lasten) is per jaar € 45.000,- opgenomen (± € 5,- per woonruimte).
11. Het budget voor structureel nieuw beleid wordt vooralsnog jaarlijks op nul gesteld.
Geén inbouw van nieuwe projecten/investeringen.
De presentatie van een voorlopige inventarisatie van nieuw beleid/investeringen wordt m.i.v. de begroting 2014 niet meer opgenomen. (cfm. raadsbesluit Kadernota 2014)
12. Jaarlijks worden de volgende budgetten voor vervangingsinvesteringen opgenomen:

- Wegen:	€	22.500
- Openbare verlichting:	€	10.000
- Diverse overige vervangingsinvesteringen:	€	15.000
13. Reële toename te betalen verzekeringen en belastingen: 0%.
14. Reële toename subsidies 0% per jaar.
15. Reële toename lasten gemeenschappelijke regelingen: 0%.
16. Over de verhoging van belastingen en heffingen vindt afzonderlijke besluitvorming plaats.
17. Autonome toename van de opbrengst Onroerende-zaakbelastingen in verband met nieuw- en verbouw € 18.000,- per jaar (woningen: € 11.000,- en niet-woningen: € 7.000,-).
18. Bij de doorrekening van de Algemene uitkering is rekening gehouden met:
 - het meerjarenperspectief genoemd in de meicirculaire 2017 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 31 mei 2017;
 - berekening tegen constante prijzen;
 - de ontwikkeling van het aantal inwoners;
 - de ontwikkeling van het aantal woonruimten.
19. De jaarlijkse vrijkomende kapitaallasten (excl. riolering en automatisering) bedragen als volgt:

2019	€	56.000
2020	€	46.000
2021	€	56.000

BIJLAGE 2

GLOBALE ANALYSE VERSCHILLEN BEGROTING 2018 T.O.V. KADERNOTA 2018

Tekort Begroting 2018 (vóór dekkingsplan)	€ -631.000
<i><u>Diverse aanvullende aanpassingen:</u></i>	
Ontwikkelagenda	nvt
Overige voorstellen	nvt
<i><u>Dekkingsplan begroting 2018:</u></i>	
Verhoging opbrengst diverse leges	€ 12.000
Verhoging opbrengst afvalstoffenheffing	€ 195.000
Verhoging opbrengst rioolheffing	€ 32.000
Verhoging opbrengst ozb	€ 115.000
Bezuinigingstaakstelling; Bezuinigingsplan 2012-2017	€ 6.000
Bezuinigingstaakstelling; Inverdieneffect Peelsamenwerking	€ 38.000
Budgettair effect septembercirculaire 2017 gemeentefonds	€ 38.000
Saldo Begroting 2018 (ná dekkingsplan)	€ -195.000
Saldo Kadernota 2018 (ná meicirculaire 2017 en financiële keuzemogelijkheden)	€ -293.000
Verschil t.o.v. Begroting 2018 t.o.v. Kadernota 2018	€ 98.000

Verklaring nadelig verschil Begroting 2018 t.o.v. Kadernota 2018:

Voordelen:

Vertraagd structureel effect renteconversie geldlening De Hoge Regt	€ 58.000
Lager budget bedrijfshulpverlening	€ 4.000
Lager budget contributies en abonnementen	€ 5.000
Per saldo hogere opbrengst secretarieleges Burgerzaken	€ 12.000
Lager budget bijdrage GGD	€ 8.000
Bijstelling stelpost WMO-bestaande taken tbv dekking maatwerkregeling	€ 32.000
Beëindiging bijdrage Vitaal platteland De Peel	€ 13.000
Hogere doorberekening personeelslasten heffingstarieven	€ 100.000
Hogere doorberekening overhead heffingstarieven	€ 102.000
Hogere doorberekening overhead grondexploitatie	€ 7.000
Budgettair effect septembercirculaire 2017 gemeentefonds	€ 38.000

Nadelen:

Hogere lasten bovenformatief personeel	€ -55.000
Stelpost personeelsbudget	€ -100.000
Hogere lasten nieuwe CAO-gemeenten (looptijd: 1-5-2017 t/m 31-12-2018)	€ -25.000
Hogere studiekosten gemeenteraad	€ -8.000
Hogere loonkosten college van B&W	€ -31.000
Lagere opbrengst kermissen	€ -9.000
Hogere lasten kwijtschelding gemeentelijke belastingen	€ -9.000
Hogere kosten maatwerkregeling	€ -32.000
Diverse overige verschillen (per saldo)	€ -12.000

Verschil t.o.v. de Kadernota 2018	€ 98.000
--	-----------------

BIJLAGE 3

ANALYSE MEERJARENRAMINGEN 2019 t/m 2021 ONGEWIJZIGD BELEID

	bedragen x € 1.000,-		
	-/- = nadelig		
	2019 t.o.v. 2018	2020 t.o.v. 2019	2021 t.o.v. 2020
Lasten:			
Onvoorzien			
- Reservering voor onvoorziene structurele tegenvallers in ongewijzigd/staand beleid (=budget voor structurele onvoorziene lasten)	-15	-15	-15
Salarissen en sociale lasten			
- Jaarlijkse periodieke verhogingen	-15	-15	-15
- Stelpost vervangingen, bevorderingen etc.	-10	-10	-10
- Gratificaties	10	7	4
Overige goederen en diensten			
- Autonome toename onderhoud infrastructurele voorzieningen (wegen: € 10.000,- wegen / bos, natuur en landschapsbeheer: € 10.000,-)	-20	-20	-20
- Verkiezingen (2018 (1x): Gemeenteraad / 2019 (2x): Provinciale Staten i.c.m. Waterschap + Europees Parlement / 2020 (0x): géén verkiezing / 2021 (1x): 2e Kamer)	-25	50	-25
- Bijstelling budget Economische Agenda	0	0	20
- Kapitaallasten duurzame openbare verlichting	-27	-28	-27
- Besparing energielasten duurzame openbare verlichting	13	13	13
- Aflopend budget 'Begeleiding mensen naar werk'	30	20	20
- Bijstelling stelpost Wmo - bestaande taken	0	-13	-65
- Bijstelling stelpost 'decentralisatie AWBZ naar WMO' - nieuwe taken	28	-14	5
- Bijstelling stelpost 'decentralisatie Jeugdzorg'	-1	-29	-20
- Bijstelling stelpost 'decentralisatie Participatiewet' - onderdeel reïntegratie	-14	-11	-29
- Bijstelling stelpost 'decentralisatie Participatiewet' - onderdeel WSW	167	188	65
- Verhoging stelpost voorschoolse voorziening peuters	-12	-11	-12
- Verhoging stelpost Fonds Gez.gem.uitvoering (Waarderingskamer)	-3	0	0
- Vrijval incidenteel budget nieuw beleid (benoemd - Kadernota 2018)	95	0	0
Correctie lasten	201	112	-111
Baten:			
Vrijval kapitaallasten			
- Vrijkomende kapitaallasten door rente over afschrijving en vervallen afschrijvingen investeringen (excl. riolering en automatisering)	56	46	56
Belastingopbrengsten			
- Autonome toename onroerende zaakbelastingen (woningen: € 11.000,- / niet-woningen: € 7.000,-)	18	18	18
Overdrachten van het Rijk			
- Algemene Uitkering gemeentefonds (constante prijzen) (basis: meicirculaire 2017 Gemeentefonds)	-8	-36	10
- Extra stijging uitkering Gemeentefonds a.g.v. mutatie leerlingen-aantal VO	20	-10	-10
Vervangingsinvesteringen			
- Stelpost reservering lasten vervangingsinvesteringen	-15	-15	-15
- Stelpost vervangingsinvesteringen openbare verlichting	-15	-15	-15
- Stelpost vervangingsinvesteringen wegen	-23	-23	-23
Overigen			
- Bijstelling legesopbrengst rijbewijzen (a.g.v. elke 5 jaar piek in afgifte)	-17	-4	0

	<i>bedragen x € 1.000,-</i>		
	<i>-/- = nadelig</i>		
	2019 t.o.v. 2018	2020 t.o.v. 2019	2021 t.o.v. 2020
- Vervallen jaarlijkse onttrekking reserve HNG	0	0	-121
Correctie baten	16	-39	-100
Mutatie budgetruimte per jaar	217	73	-211
Mutatie budgetruimte cumulatief	217	290	79

BIJLAGE 4

GECOMPRIMEERD OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN PER 1 JANUARI 2018

Omschrijving		minima/maxima	Bedragen per 1-1-2018
ALGEMENE RESERVE			
Deze reserves dienen primair als weerstandsvermogen om tegenvallers in de exploitatie op te vangen.			
1.	Algemene reserve	min: € 1,8 miljoen	€ 10.493.000
2.	Algemene reserve ter dekking van financiële risico's Deze reserve wordt gebruikt voor het opvangen van éénmalige financiële risico's. Voor structurele nadelen moet dekking gevonden worden binnen de begroting.	max: € 1 miljoen	€ 417.000
Totaal algemene reserves			€ 10.910.000
BESTEMMINGSRESERVES			
3.	Afschrijvingsreserves (tbv afschrijving activa)	boekwaarde	€ 21.791.000
4.	Kwaliteitsverbetering Buitengebied		€ -
5.	Verkoopsom HNG	loopt t/m 2020	€ 364.000
6.	Incidenteel nieuw beleid		€ 12.000
7.	Startersleningen		€ 1.500.000
8.	Duurzaamheidsleningen		€ 1.540.000
BESTEMMINGSRESERVES			
T.b.v. ruimtelijke ordening			
9.	Grondexploitatie risico	25% v/d boekwaarde	€ 2.799.000
10.	Bovenwijkse voorzieningen		€ 28.000
11.	Herstructureringsfonds bedrijventerreinen	max € 2.500.000	€ -
12.	Volkshuisvesting	max € 500.000	€ 490.000
T.b.v. ruimtelijk beheer			
13.	Bomenfonds		€ 151.000
T.b.v. cultuur en maatschappij			
14.	Kunst- en cultuurfonds	max € 500.000	€ 53.000
15.	Recreatie en toerisme		€ 50.000
16.	Sociale activering		€ 42.000
17.	Herstructurering WSW		€ 24.000
18.	Decentralisaties sociaal domein		€ 906.000
T.b.v. kernenbeleid			
19.	Dorpsontwikkelingsplannen		€ 9.000
20.	Accommodatiebeleid		€ 57.000
Overige			
21.	Organisatieontwikkeling		€ 83.000
22.	Flexibele beloning		€ 335.000
23.	Opleidingen		€ 338.000
Totaal bestemmingsreserves			€ 30.572.000
VOORZIENINGEN VOOR VERPLICHTINGEN, VERLIEZEN EN RISICO'S			
1.	Egalisatie rioolheffing		€ 3.545.000
2.	Pensioen- en wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders		€ 1.084.000
ONDERHOUDSVORZIENINGEN			
3.	Gemeentelijke gebouwen		€ 253.000
4.	Wegen		€ 422.000
Totaal voorzieningen			€ 5.304.000
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN			€ 46.786.000

BIJLAGE 5

INVESTERINGS- EN FINANCIERINGSSTAAT 2018 (verkorte geprognosticeerde balans)

ACTIVA	1-1-2018	Begrote mutaties	31-12-2018	PASSIVA	1-1-2018	Begrote mutaties	31-12-2018
Vaste activa	<u>55.183.000</u>	<u>-1.967.000</u>	<u>53.216.000</u>	Algemene reserves	<u>10.910.000</u>	<u>-11.000</u>	<u>10.899.000</u>
- immateriële vaste activa	<u>712.000</u>	<u>-32.000</u>	<u>680.000</u>	Bestemmingsreserves	<u>30.572.000</u>	<u>-1.031.000</u>	<u>29.541.000</u>
kosten sluiten geldleningen	0	0	0				
kosten onderzoek en ontwikkeling	712.000	-32.000	680.000				
- materiële vaste activa:	<u>49.603.000</u>	<u>-1.924.000</u>	<u>47.679.000</u>	Voorzieningen	<u>5.304.000</u>	<u>-180.000</u>	<u>5.124.000</u>
gronden en terreinen, econ nut	2.068.000	0	2.068.000				
woonruimten, econom. nut	180.000	-6.000	174.000				
bedrijfsgebouwen, econom. nut	32.941.000	-1.254.000	31.687.000	Opgenomen langlopende geldleningen	<u>27.256.000</u>	<u>-4.336.000</u>	<u>22.920.000</u>
grond-, weg- en waterbouwk., econ.nut	10.730.000	-287.000	10.443.000	opgenomen geldleningen	27.256.000	-4.336.000	22.920.000
grond-, weg- en waterbouwk., maatsch.nut	1.960.000	-79.000	1.881.000	waarborgsommen	0	0	0
vervoermiddelen, economisch nut	321.000	-35.000	286.000				
machines, app. en install., econ. nut	839.000	-239.000	600.000				
ov. materiële activa, econom. nut	146.000	-24.000	122.000				
ov. materiële activa, maatsch. nut	0	0	0				
langlopende leningen aan deelnemingen	0	0	0				
ov.uitzettingen looptijd > 1 jaar	418.000	0	418.000				
- financiële vaste activa	<u>4.868.000</u>	<u>-11.000</u>	<u>4.857.000</u>				
ov. uitzettingen looptijd >1 jaar	807.000	0	807.000				
bijdrage aan activa derden	0	0	0	Financieringstekort/-overschot	<u>8.114.000</u>	<u>591.000</u>	<u>8.705.000</u>
verstrekke geldleningen	4.061.000	-11.000	4.050.000				
Vlottende activa	<u>26.973.000</u>	<u>-3.000.000</u>	<u>23.973.000</u>				
onderhande werken grondexploitatie	26.973.000	-3.000.000	23.973.000				
vorderingen op openbare lichamen	0	0	0				
overige vorderingen	0	0	0				
TOTAAL ACTIVA	82.156.000	-4.967.000	77.189.000	TOTAAL PASSIVA	82.156.000	-4.967.000	77.189.000

B12

B12

BIJLAGE 6

OVERZICHT KAPITAALLASTEN 2018

LASTEN		
Rente gespecificeerd naar:		
- Rente en premies van aangegane langlopende geldleningen:		€ 526.000
vaste geldleningen	€ 526.000	
waarborgsommen	€ -	
	€ 526.000	
- Rente van aangegane kortlopende geldleningen		€ -
- Rente over eigen vermogen:		€ 139.000
rente algemene reserves	€ -	
rente bestemmingsreserves	€ -	
rente voorzieningen	€ 139.000	
	€ 139.000	
- Kosten vervroegde aflossing geldleningen		€ -
- Rente van kasgeld/rekening-courant		€ 262.000
Overige goederen en diensten gespecificeerd naar:		
- Afschrijvingen		€ 1.976.000
- Positief resultaat taakveld Treasury (0.5)		€ 5.000
TOTAAL LASTEN		€ 2.908.000
BATEN		
- Rente van verstrekte langlopende geldleningen:		€ 105.000
Bouwkredietregeling	€ 3.000	
vaste geldleningen	€ 102.000	
	€ 105.000	
- Rente van deposito/rekening-courant en afronding		€ -
- Doorberekende kapitaallasten aan diverse functies:		€ 2.803.000
Staat van baten en lasten (rente+afschrijving)	€ 2.487.000	
Grondexploitatie (rente)	€ 316.000	
	€ 2.803.000	
TOTAAL BATEN		€ 2.908.000

BIJLAGE 7

OVERZICHT OMSLAGRENTE 2018

Berekening Omslagrente	Begroting 2018 zonder rente EV
a externe rentelasten over de korte en lange financiering	
- korte financiering (tot 1 jaar)	
kasgeld	0
rentenota	0
financieringstekort (rekening courant)	262.290
- lange financiering (vanaf 1 jaar)	
leningen o/g	525.574
waarborgsommen	0
b externe rentebaten	
- korte financiering (tot 1 jaar)	
deposito's (of negatief kasgeld)	0
rekening courant	0
rentenota (Svn)	0
financieringsoverschot	0
- lange financiering (vanaf 1 jaar)	
leningen u/g (Hoge Regt)	-102.222
personeelshypotheke	-2.932
totaal door te rekenen externe rente	682.710
c rente die aan grondexploitatie moet worden doorberekend	
rentekosten grondexploitatie	-257.498
rente projectfinanciering die aan bepaalde taakvelden moet worden doorberekend	0
rentekosten afvalstoffenheffing	0
rentekosten annuïteitenfinanciering	0
rentekosten riolering	0
saldo doorberekende rente	-257.498
restant nog door te rekenen externe rente	425.212
d1 rente dotatie eigen vermogen	0
d2 rente dotatie voorzieningen	0
contante voorziening Wachtgeld	32.521
contante voorziening Riolering	106.354
Overige voorzieningen (niet contante)	0
door te rekenen interne rente	564.087
e werkelijk aan taakvelden doorgerekende rente	511.424
f renteresultaat taakveld Treasury (voordeel)	52.663

Omslagrente: 0,91%
Omslagrente begroting 2018 (afgerond): 1,0%

Berekening gewogen gemiddelde rentepercentage tbv Grondexploitatie	Begroting 2018
Totaal Vermogen (Balanstotaal) Vreemd Vermogen	82.156.084 40.673.816 49,51%
Saldo leningenportefeuille Rentelasten leningenportefeuille	27.255.786 525.574 1,93%

Berekening rentepercentage Grondexploitatie begroting 2018:

0,95%

BIJLAGE 8

OVERZICHT PERSONELE STERKTE EN PERSONEELSLASTEN 2018

Organisatie eenheid	Begroting 2017			Begroting 2018		
	AANTAL	FORMATIE	LOONSOM	AANTAL	FORMATIE	LOONSOM
Leden van de raad <i>onkostenvergoeding raadsleden</i>	19	19,00	136.000 39.000	19	19,00	142.000 39.000
Burgemeester	1	1,00	121.000	1	1,00	123.000
Wethouders <i>onkostenvergoeding collegeleden</i>	4	3,00	247.000 17.000	4	3,00	258.000 17.000
<i>Subtotaal</i>	<i>24</i>	<i>23,00</i>	<i>560.000</i>	<i>24</i>	<i>23,00</i>	<i>579.000</i>
<i>Formatief personeel secretarie:</i>						
Raadsgriffie		1,61	127.000		1,61	130.000
Gemeentesecretaris		1,06	127.000		1,00	122.000
Staf		1,00	93.000		1,00	95.000
Pijler Beleid en Projecten		29,53	2.161.000		nvt	nvt
Pijler Burgers en Bedrijven		31,72	1.999.000		nvt	nvt
Pijler Onderhoud en Middelen		42,63	2.635.000		nvt	nvt
<i>m.i.v. 1-3-2017:</i>						
Afdeling Omgevingsbeheer		nvt	nvt		28,91	1.856.000
Afdeling Dienstverlening en Informatie		nvt	nvt		23,33	1.433.000
Afdeling Bedrijfsvoering		nvt	nvt		22,14	1.479.000
Afdeling Beleid en Projecten		nvt	nvt		21,11	1.637.000
<i>Subtotaal formatief personeel secretarie</i>		<i>107,55</i>	<i>7.142.000</i>		<i>99,10</i>	<i>6.752.000</i>
<i>Overig personeel secretarie:</i>						
Ambtenaren burgerlijke stand (BABS)			6.000			6.000
Deurwaarder plaatselijke belastingen		0,15	9.000		0,15	9.000
<i>Subtotaal overig personeel</i>		<i>0,15</i>	<i>15.000</i>		<i>0,15</i>	<i>15.000</i>
<i>Voormalig personeel/bestuur:</i>						
Wachtgelden burgemeester			83.000			23.000
Wachtgelden wethouders			34.000			15.000
Pensioenen wethouders			52.000			44.000
Voormalig personeel			0			0
<i>Subtotaal voorm. personeel/wethouders</i>		<i>0</i>	<i>169.000</i>		<i>0</i>	<i>82.000</i>
TOTAAL GENERAAL		130,7	7.886.000		122,25	7.428.000

BIJLAGE 9

SUBSIDIES 2018

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 4 van de 'Algemene subsidieverordening Gemeente Laarbeek' kan de gemeenteraad jaarlijks als bijlage bij de begroting besluiten tot het instellen van (een) subsidieplafond(s). Bij de vaststelling van een subsidieplafond wordt weergegeven op welke wijze het beschikbare bedrag wordt verdeeld. De nieuwe subsidiebedragen zijn voor zover van toepassing geïndexeerd naar 2018 aan de hand van het percentage, zoals dat jaarlijks in de begrotingsrichtlijnen van de gemeente wordt opgenomen.

Professionele instellingen:

loonkostencomponent

1,4%

prijscomponent

0,8%

Vrijwilligersorganisaties:

prijscomponent

0,8%

Subsidieprogramma Maatschappelijk Domein 2016-2019

Naam organisatie	ecl	(sub) functie	Subsidie programma 2016-2019	Subsidie 2017 (gew.begr.2017)	Subsidie 2018
CLUSTER 1 SPORT, VRIJE TIJD EN ZORGEN VOOR ELKAAR					
Badmintonclub Mixed	42539	530.95	1.749	1.765	1.779
Badmintonclub De Ganzeveer	42539	530.95	594	599	604
Badmintonclub Lieshout	42539	530.95	759	765	771
Basketbalclub Lieshout	42539	530.95	2.178	2.198	2.215
Boksclub Laarbeek	42539	530.95	2.178	2.198	2.215
Budoclub Beek en Donk	42539	530.95	3.036	3.063	3.088
Judoclub Avanti	42539	530.95	1.551	1.565	1.577
Judoclub Mariahout	42539	530.95	1.221	1.232	1.242
Handbal KPJ Beek en Donk	42539	530.95	2.079	2.098	2.114
Handbalvereniging BEDO	42539	530.95	1.683	1.698	1.712
Korfbalvereniging Flamingo's	42539	530.95	2.970	2.997	3.021
Ponyclub O.L.V. Ruitertjes	42539	530.95	759	766	772
Ponyclub De Pioniertjes	42539	530.95	462	466	470
Rollerclub De Oude Molen	42539	530.95	1.617	1.632	1.645
TTV Een en Twintig	42539	530.95	594	599	604
A.T.T.C. '77	42539	530.95	495	499	503
Tennisvereniging 't Slotje	42539	530.95	3.234	3.263	3.289
Tennisvereniging De Hut	42539	530.95	1.287	1.299	1.309
Tennisvereniging De Raam	42539	530.95	2.871	2.897	2.920
Turnvereniging De Ringen	42539	530.95	3.432	3.463	3.491
Gymvereniging Cialfo	42539	530.95	7.326	7.392	7.451
Turnclub De Brug	42539	530.95	825	832	839
Hengelsportvereniging Het Geduld	42539	530.95	2.970	2.997	3.021
Hengelsportvereniging 't Sluisje	42539	530.95	1.320	1.332	1.343
Voetbalvereniging A.S.V. '33	42539	530.95	8.646	8.724	8.794
Voetbalvereniging ELI	42539	530.95	6.831	6.892	6.948
Voetbalvereniging Mariahout	42539	530.95	5.280	5.328	5.370
R.K.S.V. Sparta '25	42539	530.95	12.474	12.586	12.687
Volleybalvereniging BEDOVO	42539	530.95	1.518	1.532	1.544
Zwemvereniging Beek en Donk	42539	530.95	4.158	4.195	4.229
Stelpost maatschappelijke tegenprestatie	42543	530.95	10.000	10.090	10.171
Stichting Zelfhulp ZO-Brabant	42364	670.40	3.285	0	0
Contactgroep Laarbeek	42544	670.41	1.050	1.059	1.067
Stichting Door en Voor	42556	671.20	3.504	3.536	3.564
EHBO-verenigingen	42721	714.90	2.893	2.919	2.942
Stichting AED-Alert Laarbeek	42557	670.41	6.380	6.437	6.488
Slachtofferhulp Nederland	42603	670.20	4.381	4.420	4.455
Open jeugd- en jongerenwerk	42672	670.85	24.418	24.418	24.613
Yammas	42671	670.85	5.355	5.403	5.446
Scouting Beek en Donk	42671	670.85	3.960	3.996	4.028
Scouting Aarle-Rixtel	42671	670.85	3.420	3.451	3.478
Scouting Lieshout-Mariahout	42671	670.85	2.295	2.316	2.334
Jeugdgemeenteraad	42674	670.85	2.754	2.779	2.801
Veilig Verkeer Nederland	42200	210.90	105	106	107
Stichting Leergeld	42962	614.12	17.500	17.658	17.799
KBO Beek en Donk	42613	670.30	8.040	8.112	8.177
KBO Lieshout	42613	670.30	7.392	7.459	7.518
KBO Aarle-Rixtel	42613	670.30	6.732	6.793	6.847
KBO Mariahout	42613	670.30	2.964	2.991	3.015
Zonnebloem afdeling Beek en Donk	42634	670.50	612	618	622
Zonnebloem afdeling Lieshout	42634	670.50	252	254	256
Zonnebloem afdeling Aarle-Rixtel	42634	670.50	336	339	342
Zonnebloem afdeling Mariahout	42634	670.50	114	115	116
Gehandicaptenvereniging	42631	670.50	2.541	2.564	2.584
Stichting Ontspanning Zorgenkinderen	42632	670.50	500	505	509

Kans +	42633	670.50	500	505	509
Stichting PGL (Platform Gehandicapten Laarbeek)	42630	670.50	2.355	2.376	2.395
Stichting Scootmobielpark Laarbeek	42683	670.30	600	605	610
Dorpsplatform Aarle-Rixtel	42367	670.40	6.964	7.027	7.083
Dorpsraad Beek en Donk	42367	670.40	8.988	9.069	9.141
Dorpsraad Lieshout	42367	670.40	6.348	6.405	6.456
Zorg om het Dorp Mariahout	42367	670.40	5.336	5.384	5.427
WMO-raad	42367	670.40	3.000	3.000	3.024
Projectbudget toegankelijkheid	42367	670.40	0	12.000	12.096
Natuureducatie	42501	511.80	1.040	1.049	1.057
Vierbinden (WMO-burgerparticipatie)	42367	670.40		12.000	12.096
Organisatie Wandelvierdaagse Gezond Laarbeek	42558	670.41	1.000	1.009	1.017
Dierenpark 't Regtereind	42804	560.20	5.687	5.738	5.784
SUBSIDIEPLAFOND CLUSTER 1 SPORT, VRIJE TIJD EN ZORGEN VOOR ELKAAR			€ 248.698	€ 271.373	€ 273.544

Naam organisatie	ecl	(sub) functie	Subsidie programma 2016-2019	Subsidie 2017 (gew.begr.2017)	Subsidie 2018
CLUSTER 2 KUNST EN (VOLKS)CULTUUR					
Harmonie O&U	42532	540.11	11.000	11.099	11.188
Harmonie St. Caecilia	42533	540.11	11.000	11.099	11.188
Harmonie De Goede Hoop	42534	540.11	11.000	11.099	11.188
Stichting Teugelders van Ganzendonk	42551	560.60	850	858	865
Stichting Organisatie Carnaval Ganzengat	42551	560.60	850	858	865
Carnavalsvereniging de Roapers	42551	560.60	850	858	865
Carnavalsvereniging de Heikneuters	42551	560.60	850	858	865
Oranjecomité Beek en Donk	42554	560.60	1.500	1.514	1.526
Oranjecomité Aarle-Rixtel	42554	560.60	1.500	1.514	1.526
Oranjecomité Lieshout	42554	560.60	1.500	1.514	1.526
Oranjecomité Mariahout	42554	560.60	1.500	1.514	1.526
St.Antoniusgilde Beek en Donk	42552	560.60	850	858	865
St.Leonardusgilde Beek en Donk	42552	560.60	850	858	865
OLV Gilde Aarle-Rixtel	42552	560.60	850	858	865
Gilde St.Margaretha Aarle-Rixtel	42552	560.60	850	858	865
St.Servatiusgilde Lieshout	42552	560.60	850	858	865
Werkgroep St.Nicolaasviering Beek en Donk	42550	560.60	850	1.261	1.271
St.Nicolaascomité Aarle-Rixtel	42550	560.60	850	908	915
Werkgroep St.Nicolaasintocht Lieshout	42550	560.60	850	706	712
Werkgroep St.Nicolaasintocht Mariahout	42550	560.60	850	555	559
Toneelvereniging De Vriendenkring	42546	540.11	2.400	2.422	2.441
Toneelvereniging Mariahout	42546	540.11	2.400	2.422	2.441
Openluchttheater Mariahout	42545	540.11	4.592	4.633	4.670
Stichting 't Oude Raadhuis	42560	821.40	6.895	6.957	7.013
Ons Tejater	42555	540.11	2.296	2.317	2.336
Cultureel podium 't Kouwenbergkerkje	42990	540.11	2.296	2.317	2.336
Kunstroute Laarbeek	42559	540.11	750	757	763
Heemkundekring De Lange Vonder	42563	541.70	5.550	5.600	5.645
Heemkundekring 't Hof van Liessent	42564	541.70	5.550	5.600	5.645
Heemkundekring Barthold van Heessel	42565	541.70	5.550	5.600	5.645
Omroep Kontakt	42990	580.90	14.336	19.056	19.208
Stichting Dialectenfestival Laarbeek	42547	540.11	750	757	763
SUBSIDIEPLAFOND CLUSTER 2 KUNST EN (VOLKS)CULTUUR			€ 103.415	€ 108.943	€ 109.815

Naam organisatie	ecl	(sub) functie	Subsidie programma 2016-2019	Subsidie 2017 (gew.begr.2017)	Subsidie 2018
CLUSTER 3 ALGEMENE EN LOKAAL TOEGANKELIJKE VOORZIENINGEN WELZIJN EN ZORG					
Basisbibliotheek De Lage Beemden	42513	510.10	306.463	315.503	319.541
Stichting Muziekopleiding Laarbeek HaFa	42536	540.10	49.500	0	0
Programma kunstzinnige vorming	42531	540.10	40.000	0	0
Vouchersysteem kunst- en cultuursubsidies	42515	540.10	0	65.000	65.832
Kunst- en cultuuropleiding op basisscholen	42410	480.40	0	60.000	60.768
Kunst- en cultuuropleiding op basisscholen	42516	540.10	0	11.000	11.141
Stichting Howeko	42514	511.30	23.245	23.454	23.754
Stichting Vierbinden; welzijnswerk algemeen	42636	670.80		310.759	314.737
Stichting Vierbinden; ontmoetingscentrum B&D	42652	670.70		62.975	63.781
Stichting Vierbinden; dorps huis LH	42652	670.72		89.440	90.585
Stichting Vierbinden; buurthuis Mariahout	42652	670.73		43.210	43.763
Stichting Vierbinden; Buurthuis Mariahout extra	42679	670.73		10.783	10.921
Stichting Vierbinden; vrijwilligerswerk	42580	580.40		21.662	21.939
Stichting Vierbinden; Jeugdbeleid	42676	670.85		5.582	5.653
Stichting Vierbinden; ouderenwerk	42612	670.30		24.886	25.205

Stichting Vierbinden; ondersteuning ouderenwerk	42667	670.30	721.672	31.914	32.322
Stichting Vierbinden; CVTM (coördinator vrijwilligers thuiszorg&mantelzorg)	42362	670.40		32.019	32.429
Stichting Vierbinden; maaltijdvoorziening	42682	670.30		7.721	7.820
Stichting Vierbinden; opvoedondersteuning	42153	671.30		40.150	40.664
Stichting Vierbinden; impuls dorpsondersteuning	42149	671.20		32.802	33.222
Stichting Vierbinden; OHP	42629	670.30		1.441	1.459
Stichting Vierbinden; vrijwilligerscompliment	42579	580.40		2.574	2.607
Stichting Vierbinden; buurtbemiddeling	42583	580.50		10.014	10.142
Stichting Vierbinden; project geld in eigen zak	42371	670.40		1.827	1.850
LEV-groep AMW	42622	670.10	331.555	341.335	265.148
LEV-groep Opvoedondersteuner (extra)	42151	671.30	0	0	80.556
LEV-groep Opvoedondersteuner	42151	671.30	65.030	66.948	67.805
Opvoedondersteuning vanuit basisonderwijs (GGD)	42154	671.30	0	21.491	21.766
LEV-groep anonieme hulp (telefonische hulpdienst)	42144	671.20	5.475	5.636	5.708
LEV-groep CJG	42562	670.86	73.767	75.943	76.915
LEV-groep Meldpunt huiselijk geweld	42990	670.00	17.000	17.502	17.726
LEV-groep Crisisdienst	42622	670.10	2.548	2.623	2.657
GGD Brabant Zuidoost (basis)	42710	714.10	368.979	347.879	349.472
Deelname Marietje Kessels Weerbaarheidsproject	42408	480.40	0	0	0
OGGZ	42364	670.40	11.886	15.552	15.751
Zorgboog, versterking lokale veld	42150	671.30	29.660	30.534	30.925
Zorgboog, Basisaanbod preventie	42724	715.10	282.540	275.371	278.896
Aanvullend aanbod	42728	671.10	0	1.031	1.044
Stichting ORO	42601	670.20	5.592	5.757	5.831
Stichting MEE Zuidoost Brabant	42136	671.20	165.171	170.043	42.452
Stichting MEE Zuidoost Brabant; Opvoedondersteuning	42xxx	671.30	0	0	129.768
Stelpost 'cliëntondersteuning'	42574	671.20	0	51.399	52.057
Special heroes	42681	670.30	1.490	1.534	1.554
Stelpost 'sport en bewegen in de buurt'	42575	670.30	0	2.925	2.962
Peuterspeelzaalwerk	42656	650.20	82.000	83.542	84.611
Voorschoolse Educatie	42406	480.40	87.000	45.000	45.576
Schoolmaatschappelijk werk VO	42407	480.40	9.725	10.012	10.140
Gespecialiseerde thuisbegeleiding	42368	670.40	16.000	16.472	16.683
Bevordering participatie van mensen met een functiebeperking	42366	670.40	0	0	0
Onderwijsbegeleiding basisscholen	42481	480.20	20.000	0	0
HALT	42016	140.30	7.412	7.631	7.729
Volwasseneneducatie	42482	482.10	31.801		0
SUBSIDIEPLAFOND CLUSTER 3 ALGEMENE EN LOKAAL TOEGANKELIJKE VOORZIENINGEN WELZIJN EN ZORG			€ 2.755.511	€ 2.800.876	€ 2.833.868

Naam organisatie	ecl	(sub) functie	Subsidie programma 2016-2019	Subsidie 2017 (gew.begr.2017)	Subsidie 2018
CLUSTER 4 PREVENTIE EN ZORG					
Projectsubsidie evenementen (lokaal)	42569	560.50	5.000	5.000	5.040
Projectsubsidie evenementen (boven lokaal)	42570	560.50	0	5.000	5.040
Projectsubsidie educatie	42578	580.40	9.500	9.500	9.576
Projectsubsidie Watermaand	42576	560.00	15.000	15.000	15.120
Jubilea	42200	580.20	2.000	2.000	2.016
Projectsubsidie zorg voor onze jeugd	42665	670.85	19.500	19.500	19.656
Projectsubsidie langer meedoen	42666	670.40	22.500	22.500	22.680
Projectsubsidie vrijwilligerswerk toekomstbestendig (WMO-beleidsplan)	42658	670.40	13.000	13.000	13.104
Projectsubsidie bouwen aan sociale netwerken (WMO-beleidsplan)	42659	670.40	20.300	20.300	20.462
Projectsubsidie informatie en ondersteuning dichtbij (WMO-beleidsplan)	42660	670.40	5.000	5.000	5.040
Projectbudget toegankelijkheid	42648	670.40	0	0	0
Projectbudget wijkgericht werken (WMO-beleidsplan)	42661	714.90	0	11.000	11.088
budget onderzoek klanttevredenheid (WMO-beleidsplan)	42662	662.00	0	7.500	7.560
Projectsubsidie zingeving als medicijn (WMO-beleidsplan)	42663	670.40	11.000	11.000	11.088
Projectsubsidie gezonde basis (Wmo-beleidsplan)	42664	714.90	31.000	31.000	31.248
Projectsubsidie gezonde basis (Wmo-beleidsplan)	42713	714.90		295	297
SUBSIDIEPLAFOND CLUSTER 4 PREVENTIE EN ZORG			€ 153.800	€ 177.595	€ 179.016

TOTAAL-GENERAAL SUBSIDIES CONFORM 'SUBSIDIEPROGRAMMA MAATSCHAPPELIJK DOMEIN 2016-2019'	€ 3.261.424	€ 3.358.787	€ 3.396.242
---	--------------------	--------------------	--------------------

B-lijst (buiten het subsidieprogramma Maatschappelijk Domein 2016-2019)

Naam organisatie	ecl	(sub) functie	Subsidie programma 2016-2019	Subsidie 2017 (gew.begr.2017)	Subsidie 2018
Diverse subsidies					
Kwijtschelding leges aan plaatselijke activiteiten	42200	580.10	0	6.000	6.048
Budget mensgerichte verkeersveiligheid	42202	210.90	0	16.159	16.288
Subsidie ondernemersfonds	42313	310.20	0	17.000	17.000
Subsidie bewegingsonderwijs (gymles)	42409	480.60	0	50.685	51.090
Subsidie stichting VVV Laarbeek	42566	560.40	0	5.075	5.116
Subsidie stichting VVV Laarbeek	42990	560.40	0	15.000	15.120
Subsidie zonne-energie	42970	723.20	0	0	0
Subsidie exploitatie mfc De Dreef	42990	300.10	0	20.000	20.160
Subsidie film Martien Coppens	42990	540.00	0	0	0
Subsidiewaardevolle bomen	42990	560.13	0	11.825	11.920
Stichting muziekeducatie Aarle-Rixtel	42531	540.10	0	0	0
Vierbinden: subsidie inzet buurtsportcoach	42164	530.00	0	25.000	25.200
Subsidie toerisme algemeen	42990	560.00	0	1.000	1.008
Stichting super sociaal: rijdende winkel tbv minima	42373	614.12	0	8.925	8.996
Subsidie netwerk BoerBierWater (5 jaar t.l.v. reconstructiefonds)	33310	810.10	0	10.000	10.000
SUBSIDIEPLAFOND B-LIJST			€ 0	€ 186.669	€ 187.946

BIJLAGE 10

Berekening EMU-saldo 2016 t/m 2018

	(bedragen x € 1.000)	Geraamde realisatie 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
+1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.231	-1.303	-1.303
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.137	1.141	1.104
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	383	389	389
-4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	11.172	1.107	951
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0
+6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	3.031	3.076	1.839
+8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	6.762	6.874	8.147
-9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	434	569	569
-10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0
-11	Verkoop van effecten: Wat is bij eventuele verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	0	0	0
Berekend EMU-saldo		-8.586	2.349	4.978

Bijlage 11

BEZUINIGINGSTAAKSTELLINGEN 2018 t/m 2021

	BEDRAGEN BEZUINIGINGEN (bedragen in euro's)			
	2018	2019	2020	2021
Bij de behandeling van de Kadernota 2018 in de raadsvergadering van 6 juli 2017 zijn in het dekkingsplan de volgende resterende bezuinigingstaakstellingen ter invulling voorgelegd: - Bezuinigingsplan 2012 t/m 2017 - Inverdieneffect Peelsamenwerking Rekeninghoudende met bovenstaande besluitvorming leidt dit tot het volgende onderstaande geactualiseerde beeld van de nog lopende bezuinigingstaakstellingen;				
Bezuinigingsplan 2012 t/m 2017	6.000	6.000	6.000	6.000
Ten opzichte van de Kadernota 2018 is de invulling van het restant-bezuinigingsplan 2012-2017 door het college gehandhaafd, zodat dit hier nu als voorstel in de begroting 2018 verwerkt wordt. - Personeel en management: besparing voertuig milieuwachter	6.000	6.000	6.000	6.000
Inverdieneffect Peelsamenwerking	38.000	38.000	38.000	38.000
Ten opzichte van de Kadernota 2018 is de invulling van deze bezuinigingstaakstelling (groot € 89.000) deels gerealiseerd, tw een gerealiseerde besparing op de uitvoeringskosten GR Peelgemeenten (€ 51.000). Hierdoor resteert voor de begroting 2018 een nog in te vullen taakstelling van € 38.000. Op basis van verdere ontwikkelingen binnen de Peel, het sociaal domein en overige ontwikkelingen rondom samenwerking (bijv. op het gebied van belastingen) is de verwachting dat nadere invulling kan worden gegeven aan deze restant-taakstelling.				
TOTAAL BEZUINIGINGSTAAKSTELLINGEN 2018-2021	44.000	44.000	44.000	44.000

Bijlage 12

Incidentele baten en lasten 2018 t/m 2021

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
<u>Incidentele lasten:</u>				
Niet van toepassing	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
<u>Incidentele baten:</u>				
Niet van toepassing	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
SALDO incidentele baten en lasten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Bijlage 13

Overzicht taakvelden 2018

Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
0.	Bestuur en ondersteuning			
0.1	Bestuur	1.218.076	0	-1.218.076
0.2	Burgerzaken	649.107	403.643	-245.464
0.3	Beheer overige bouwen en gronden	12.042	28.004	15.962
0.4	Overhead	5.910.317	469.345	-5.440.972
0.5	Treasury	62.195	116.959	54.764
0.61	OZB woningen	307.147	2.475.000	2.167.853
0.62	OZB niet-woningen	1.411	1.513.000	1.511.589
0.63	Parkeerbelasting	0	0	0
0.64	Belastingen overig	745	17.999	17.254
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	26.708.813	26.708.813
0.8	Overige baten en lasten	856.262	23.000	-833.262
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	120.000	0	-120.000
0.10	Mutaties reserves	28.500	1.070.611	1.042.111
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	630.733	630.733
1.	Veiligheid			
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.195.598	41.408	-1.154.190
1.2	Openbare orde en veiligheid	415.427	12.376	-403.051
2.	Verkeer, vervoer en waterstaat			
2.1	Verkeer en vervoer	2.152.005	38.008	-2.113.997
2.2	Parkeren	0	0	0
2.3	Recreatieve havens	4.579	0	-4.579
2.4	Economische havens en waterwegen	0	0	0
2.5	Openbaar vervoer	0	0	0
3.	Economie			
3.1	Economische ontwikkeling	410.952	0	-410.952
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	329.065	352.435	23.370
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	23.246	41.254	18.008
3.4	Economische promotie	125.635	0	-125.635
4.	Onderwijs			
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	498.188	477	-497.711
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	854.688	11.542	-843.146
5.	Sport, cultuur en recreatie			
5.1	Sportbeleid en activering	214.283	10.000	-204.283
5.2	Sportaccommodaties	857.713	236.045	-621.668
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	175.551	0	-175.551
5.4	Musea	19.167	1.311	-17.856
5.5	Cultureel erfgoed	55.823	8.067	-47.756
5.6	Media	353.428	0	-353.428
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.720.074	66.891	-1.653.183

Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
6.	Sociaal domein			
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.413.860	218.592	-2.195.268
6.2	Wijkteams	1.943.091	0	-1.943.091
6.3	Inkomensregelingen	4.728.402	2.997.272	-1.731.130
6.4	Begeleide participatie	2.581.875	0	-2.581.875
6.5	Arbeidsparticipatie	164.141	0	-164.141
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	431.590	3.350	-428.240
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.364.268	343.000	-3.021.268
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	2.740.782	0	-2.740.782
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	297.800	0	-297.800
7.	Volksgezondheid en milieu			
7.1	Volksgezondheid	735.639	0	-735.639
7.2	Riolering	1.344.173	2.071.451	727.278
7.3	Afval	1.688.115	1.901.401	213.286
7.4	Milieubeheer	649.376	0	-649.376
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	323	0	-323
8.	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
8.1	Ruimtelijke Ordening	584.194	39.800	-544.394
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	218.288	218.288	0
8.3	Wonen en bouwen	204.593	591.659	387.066
		42.661.734	42.661.734	0

Lijst met afkortingen

Om de leesbaarheid van de Programmabegroting te verbeteren, wordt een lijst met afkortingen aan het document toegevoegd. We vinden het belangrijk dat documenten als de Programmabegroting ook voor burgers goed leesbaar zijn. Daarom zijn ook afkortingen waarvan de betekenis voor geoevende lezers meteen duidelijk is toch aan dit overzicht toegevoegd.

a.s.	= aan staande
AB	= Algemeen Bestuur
ABL	= Algemeen Belang Laarbeek
AO	= Administratieve Organisatie
APV	= Algemene Plaatselijke Verordening
AR	= Aarle-Rixtel
Arbo	= Arbeidsomstandigheden
AWBZ	= Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
AZ	= raadscommissie Algemene Zaken
B&B	= Pijler Burgers en Bedrijven
B&P	= Pijler Beleid en Projecten
B&W	= Burgemeester en Wethouders
BAG	= Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	= Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	= Bijzondere Bijstand aan Zelfstandigen
BD	= Beek en Donk
bge	= bouwgrondexploitatie
BIO	= Bijdrage in ontwikkeling
BLS	= Besluit Locatie gebonden Subsidie
BNG	= Bank Nederlandse Gemeenten
bovo	= bovenwijkse voorzieningen
BP	= Bestemmingsplan
BRO	= Basisregistratie ondergrond
BS	= Basisschool
BTB	= Bereikbaarheid, Toegankelijk en Beschikbaarheid
BTW	= Belasting Toegevoegde Waarde
BV	= Besloten Vennootschap
BZK	= Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
c.q.	= casu quo / in welk geval
CAK	= Centraal Administratie Kantoor
CDA	= Christen Democratisch Appèl
CJG	= Centrum voor Jeugd en Gezin
d.d.	= de datum
DB	= Dagelijks Bestuur
DigiD	= persoonlijke inlog-code waarmee Burgers zich bij de overheid kunnen identificeren
Div	= Documentaire informatie voorziening
d.m.v.	= door middel van
DU	= Decentralisatie-Uitkering gemeentefonds
DVO	= Dienstverleningsovereenkomst
e.e.a.	= een en ander
EMU	= Europese Monetaire Unie
Etc	= Et cetera / en zo voort
EU	= Europese Unie
EVZ	= Ecologische verbindingszone
Excl.	= exclusief
Expl.mij	= Exploitatie Maatschappij
FBV	= Fonds Bovenwijkse Voorzieningen
Fte	= fulltime equivalent
GB	= gemeente Gemert-Bakel
GBA	= Gemeentelijke Basis Administratie
GHOR	= Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio
GO	= Georganiseerd overleg
GR	= Gemeenschappelijke regeling
GVOP	= Gemeenschappelijke voorziening officiële publicaties
GW	= gemeente Wet
Ha	= hectare
HNG	= Hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten
HNW	= Het Nieuwe Werken

i.c.	= in casu / in Het geval dat
i.v.m.	= in verband met
ICT	= informatie en Communicatie Technologie
iDOP	= integraal Dorpsontwikkelingsplan
IOAW	= Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Werknemers
IOAZ	= Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Zelfstandigen
IU	= Integratie-Uitkering gemeentefonds
IVN	= Instituut voor natuurbeschermingseducatie
KCC	= Klant Contact Centrum
Km	= kilometer
LB	= gemeente Laarbeek
LH	= Lieshout
LOG	= Landbouw ontwikkelingsgebied
LOP	= Landschapsontwikkelingsplan
m.b.t.	= met betrekking tot
Mer	= Milieu effect rapportage
MF	= Multifunctionele accommodatie
MH	= Mariahout
Mi-2	= Beheersysteem onderhoud wegen
MOR	= Meldingen Openbare Ruimte
MRE	= Metropool Regio Eindhoven
MT	= managementteam
n.a.v.	= naar aanleiding van
n.v.t.	= niet van toepassing
NAR	= Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement
NHR	= Nieuw Handels Register
NOC	= Noord-Oost corridor
NRD	= Notitie Reikwijdte en Detailniveau
NUP	= Nationaal uitvoeringsprogramma
NV	= Naamloze Vennootschap
NWB	= Nederlandse Waterschap Bank
O&M	= Pijler Onderhoud en Middelen
o.a.	= onder andere
OAB	= Onderwijs achterstandsbeleid
OBS	= Openbare Basisschool
ODZOB	= Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant
OJA	= Open jongerencentrum Aarle-Rixtel
OZB	= onroerende zaakbelasting
PAUW	= Product Algemene Uitkering voor het Web
P.M.	= pro memorie / om niet te vergeten
PNL	= Partij Nieuw Laarbeek
Pr.	= programma
PVDA	= Partij van de Arbeid
RAV	= Regionaal Ambulance Vervoer
rb.	= raadsbesluit
RD	= raadscommissie Ruimtelijk Domein
RGSHG	= regeling Geldelijke Steun Huisvesting Gehandicapten
RIB	= raadsinformatiebrief
RNI	= Basisregistratie Registratie niet Ingezetenen
RO	= Ruimtelijke ontwikkeling
RSS	= Really Simple Syndication / eenvoudige gelijktijdige publicatie
RUD	= Regionale uitvoeringsdienst
Ruddo	= regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
SAN	= Dataopslagsysteem
SD	= raadscommissie Sociaal Domein
SLOK	= Stimulering lokale klimaatinitiatieven
SOK	= Samenwerking overeenkomst
Soza	= Sociale Zaken
SRE	= Samenwerkingsverband regio Eindhoven
SVn	= Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten
t.b.v.	= ten behoeve van
t.o.v.	= ten opzichte van
TV	= Tennisvereniging
t.z.t.	= te zijner tijd
u/g	= uitgegeven geldlening
vGRP+	= verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan inclusief Gemeentelijke watertaken
VRBZO	= Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost
VVD	= Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

VVV	= vereniging voor vreemdelingen verkeer
WABO	= Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
Wet Fido	= Wet Financiering decentrale overheden
Wet WOZ	= Wet Waardering onroerende Zaken
WIJ	= Werk Investeren Jongeren uitkering
Wmo	= Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WNT	= Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen in de (semi)publieke sector
WSL	= Woning Stichting Laarbeek
WSW	= Wet Sociale Werkvoorziening
WW	= Werkloosheids Wet
WWB	= Wet Werk en Bijstand
ZO	= Zuid-Oost